

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO - MAZURSKIEGO

Raport nr II
z realizacji Strategii Zatrudnienia i Rozwoju
Zasobów Ludzkich w województwie
warmińsko-mazurskim do 2020 roku.
Stan na koniec 2013 roku.

- projekt -

Olsztyn, czerwiec 2014

WSTĘP	8
1. Wiodący cel Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku	9
2. Opis realizacji priorytetów.....	11
Priorytet I.....	12
Wzrost zatrudnienia.....	12
Działanie 1. Wzrost konkurencyjności i produktywności pracy.....	12
Działanie 2. Wzmocnienie systemu wsparcia inwestorów tworzących miejsca pracy.....	16
Działanie 3. Rozbudowa systemu samozatrudnienia	26
Działanie 4. Rozwój społeczeństwa informacyjnego	31
Podsumowanie	35
Priorytet II.....	36
Kształcenie i wychowanie dla zatrudnienia i integracji społecznej.....	36
Działanie 1. Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy.....	37
Działanie 2. Rozwój systemu edukacji przez całe życie	42
Działanie 3. Podniesienie standardów kształcenia kadr dla systemu edukacji	44
Działanie 4. Promocja pracy i przedsiębiorczości w systemie edukacji i wychowania	49
Działanie 5. Dostosowanie bazy materialnej oraz programów do wymagań nowoczesnej gospodarki	53
Podsumowanie	56
Priorytet III.....	58
Efektywna organizacja rynku pracy	58
Działanie 1. Rozbudowa nowoczesnych struktur zarządzania regionalnym rynkiem pracy	58
Działanie 2. Upowszechnienie partnerstwa i dialogu społecznego w regulacji rynku pracy....	64
Działanie 3. Wzmocnienie spójności i solidarności społecznej.....	67
Działanie 4. Wsparcie dla instytucji i organizacji działających na rzecz kapitału ludzkiego.....	76
Działanie 5. Harmonizacja systemu wykorzystania środków na rzecz rynku pracy i rozwoju regionalnego	79
Podsumowanie	86
Priorytet IV.....	88
Równość szans do zatrudnienia.....	88
Działanie 1. Zwiększenie dostępności zatrudnienia.....	88
Działanie 2. Rozwój działań wspierających aktywność i mobilność	98
Działanie 3. Rozwój nowoczesnych form zatrudnienia w powiązaniu z elastycznością i bezpieczeństwem zatrudnienia	101
Działanie 4. Integracja grup defaworyzowanych z rynkiem pracy.....	102
Działanie 5. Aktywna polityka prozatrudnieniowa na obszarach wiejskich	108
Podsumowanie	113
Priorytet V	114
Aktywna i zintegrowana polityka w obszarze bezrobocia	114
Działanie 1. Integracja polityki zatrudnieniowej i polityki społecznej w obszarze bezrobocia	114
Działanie 2. Wzmocnienie organizacyjne i finansowe instytucji rynku pracy	116
Działanie 3. Rozbudowa elementów polityki prozatrudnieniowej i aktywizującej w obszarze bezrobocia	118
Działanie 4. Zapobieganie bezrobociu długotrwalemu	119
Działanie 5. Zapobieganie bezrobociu młodzieży	123
Podsumowanie	134
Podsumowanie i wnioski	136

Definicje i objaśnienia

Wyjaśnienie podstawowych pojęć i zagadnień zostało przygotowane w oparciu o *Ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późniejszymi zmianami) w brzmieniu obowiązującym w okresie, którego dotyczy Raport (lata 2010-2013), tj. przed nowelizacją w maju 2014 r. – zwana dalej *ustawą*, jak również *Słownik pojęć stosowanych w badaniach statystycznych statystyki publicznej*.

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – Podstawę prawną badania stanowi *Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej* (Dz. U. z 1995 r. Nr 88, poz. 439 z późniejszymi zmianami). Prowadzone jest w cyklu kwartalnym, metodą obserwacji ciągłej (ruchomy tydzień badania). Zostają nim objęte osoby w wieku 15 lat i więcej, będące członkami wylosowanych gospodarstw domowych. Podstawę metodologii BAEL stanowią definicje ludności aktywnej zawodowo, a więc pracujących i bezrobotnych, zalecane do stosowania przez Międzynarodową Organizację Pracy oraz EUROSTAT, dla zapewnienia porównywalności danych w skali międzynarodowej. Badanie ma na celu uzyskanie informacji o wielkości i strukturze zasobów roboczych, a jego wyniki stanowią komplementarne źródło danych, wobec informacji uzyskiwanych z rejestrów powiatowych urzędów pracy. Wyniki BAEL służą do analizy sytuacji na rynku pracy, przede wszystkim do:

- określenia bilansów siły roboczej, w oparciu o trzy podstawowe kategorie ludności: pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo;
- analizy struktury zatrudnienia według cech zawodowych i społeczno-demograficznych;
- oceny zmian natężenia bezrobocia w ujęciu przestrzennym;
- charakterystyki społeczno-demograficznej bezrobotnych.

Bezrobotny według BAEL – to osoba w wieku od 15 do 74 lat, która spełniła jednocześnie trzy warunki:

- w okresie badanego tygodnia nie była osobą pracującą;
- aktywnie poszukiwała pracy w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany);
- była gotowa podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po badanym tygodniu.

Do bezrobotnych zalicza się także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Bezrobotny według ustawy – to osoba niezatrudniona i niewykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź, jeśli jest osobą niepełnosprawną, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia, co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nie ucząca się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie niestacjonarnym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli m. in.:

- ukończyła 18 lat;
- nie osiągnęła wieku emerytalnego, o którym mowa w art. 24 ust. 1a i 1b oraz w art. 27 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.17);
- nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,
- nie jest właścicielem lub posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości rolnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.), o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlega ubezpieczeniom

emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe;

- nie uzyskuje przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie;
- nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania.

Bezrobotny bez kwalifikacji zawodowych – osoba bezrobotna zarejestrowana nieposiadająca kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu, poświadczonych dyplomem, świadectwem, zaświadczeniem instytucji szkoleniowej lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu. Od listopada 2005 r. także osoba z wykształceniem średnim ogólnokształcącym.

Bezrobotny długotrwale – osoba pozostająca w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy.

Bezrobotny do 25 roku życia – bezrobotny, który do dnia zastosowania wobec niego usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończył 25 roku życia.

Bezrobotny nowozarejestrowany – osoba, która w okresie sprawozdawczym została zarejestrowana w urzędzie pracy jako bezrobotna (w ciągu miesiąca, kwartału lub roku). Wśród nowo zarejestrowanych bezrobotnych wyróżnić można następujące kategorie:

- rejestrujących się w urzędzie pracy jako bezrobotni po raz pierwszy i powracających do rejestracji po raz kolejny (w tym po pracach interwencyjnych, robotach publicznych lub po szkoleniu),
- osoby dotychczas nie pracujące i poprzednio pracujące,
- osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki,
- zwolnionych z przyczyn zakładu pracy (zwolnienia grupowe).

Bezrobotny powyżej 50 roku życia – bezrobotny, który w dniu zastosowania wobec niego usług lub instrumentów rynku pracy ukończył co najmniej 50 rok życia.

Bezrobotny w szczególnej sytuacji na rynku pracy – zgodnie z art. 49 ustawy to bezrobotny należący do jednej z poniższych kategorii:

- bezrobotni do 25 roku życia,
- bezrobotni długotrwale,
- bezrobotni powyżej 50 roku życia,
- bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego,
- bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia,
- bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia,
- bezrobotni niepełnosprawni.

Fundusz Pracy – państwowy fundusz celowy, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw pracy. Stanowi on główne źródło finansowania działań na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji bezrobotnych. Przychodami Funduszu Pracy są, zgodnie z art. 106 ustawy między innymi:

- obowiązkowe składki, do których zobowiązani są pracodawcy;
- dotacje z budżetu państwa;

- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej na współfinansowanie projektów finansowanych z Funduszu Pracy.

Środki Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji bezrobotnych są limitowane, a ich wysokość dla poszczególnych województw, ustalana jest corocznie na podstawie wzoru algorytmicznego. Ze środków Funduszu Pracy wypłaca się również zasiłki z tytułu bezrobocia. Środki na zasiłki nie wchodzi w limit przyznawany przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej na aktywizację bezrobotnych. Urzędy pracy otrzymują środki na ten cel odpowiednio do zgłaszanych potrzeb (wiąże się to ze zmienną liczbą bezrobotnych uprawnionych w danym miesiącu do pobierania zasiłku).

Koszt ponownego zatrudnienia – (tj. efektywność kosztową) – stanowi iloraz kwoty poniesionych wydatków na daną formę aktywizacji oraz liczby osób, które po zakończeniu udziału w danej formie aktywizacji uzyskały w okresie do 3 miesięcy zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub podjęły działalność na własny rachunek.

Efektywność zatrudnieniowa – (tj. wskaźnik ponownego zatrudnienia) – wyrażony w procentach stosunek liczby osób, które po zakończeniu udziału w określonej formie aktywizacji uzyskały w okresie do 3 miesięcy zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub podjęły działalność na własny rachunek – do liczby osób, które zakończyły udział w danej formie aktywizacji.

Miejsca aktywizacji zawodowej – staże, prace społecznie użyteczne oraz przygotowanie zawodowe dorosłych.

Oferta pracy – oznacza wolne od wymagań naruszających zasadę równego traktowania w zatrudnieniu, w rozumieniu przepisów prawa pracy, zgłoszenie przez pracodawcę do powiatowego urzędu pracy co najmniej jednego wolnego miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w określonym zawodzie lub specjalności w celu uzyskania pomocy w znalezieniu odpowiedniego pracownika.

Prace interwencyjne – zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie osób, będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Prace społecznie użyteczne – prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku na skutek skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej.

Przygotowanie zawodowe dorosłych – instrument aktywizacji w formie praktycznej nauki zawodu dorosłych lub przyuczenia do pracy dorosłych, realizowany bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą, według programu obejmującego nabywanie umiejętności praktycznych i wiedzy teoretycznej, zakończonego egzaminem.

Roboty publiczne – zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac organizowanych przez gminy, organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką: ochrony środowiska, kultury, oświaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki, jeśli prace te są finansowane lub dofinansowane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków.

Staż – nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy poprzez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą.

Stopa bezrobocia – procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo (tzn. pracującej i bezrobotnej).

Szkolenie – pozaszkolne zajęcia mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia.

Wskaźnik płynności rynku pracy – jest to stosunek liczby bezrobotnych którzy podjęli pracę w danym okresie sprawozdawczym do liczby nowo zarejestrowanych bezrobotnych w tym okresie.

Wskaźnik zatrudnienia – udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej.

Współczynnik aktywności zawodowej – udział ludności aktywnej zawodowo w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej lub danej grupy.

Zatrudnienie niesubsydiowane – zatrudnienie na otwartym rynku, nie finansowane ze środków Funduszu Pracy.

Zatrudnienie subsydiowane – zatrudnienie finansowane ze środków Funduszu Pracy w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych, podjęcia działalności gospodarczej oraz podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego.

Pracownicy kluczowi PSZ - pracownicy, o których mowa w art. 91 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy tj.: pośrednicy pracy, doradcy zawodowi, specjaliści do spraw rozwoju zawodowego, specjaliści do spraw programów, doradcy EURES oraz liderzy klubów pracy).

Kryteria dostępu – zgodnie z *Zasadami dokonywania wyboru projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* są obowiązkowe dla wszystkich projektodawców i podlegają weryfikacji podczas oceny formalnej i/lub oceny merytorycznej wniosku.

Kryteria strategiczne – zgodnie z *Zasadami dokonywania wyboru projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* obowiązują jedynie w odniesieniu do projektów konkursowych i dotyczą preferowania pewnych typów projektów, co w praktyce oznacza przyznanie spełniającym je wnioskowi premii punktowej (w wysokości maksymalnie 40 punktów) w trakcie oceny merytorycznej, przy czym premia punktowa za spełnianie kryteriów strategicznych jest doliczana do końcowej oceny projektu tylko w sytuacji, gdy wniosek uzyskał co najmniej 60 punktów, a także przynajmniej 60% punktów w poszczególnych punktach oceny merytorycznej).

POKL – Projekt Operacyjny Kapitał Ludzki jest przygotowywany na podstawie Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności.

Priorytet III POKL – Wysoka jakość systemu oświaty

- **Działanie 3.4** – Otwartość systemu edukacji w kontekście uczenia się przez całe życie
 - **Poddziałanie 3.4.3** – Upowszechnienie uczenia się przez całe życie
- **Działanie 3.5** – Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół

Priorytet VI POKL – Rynek pracy otwarty dla wszystkich

- **Działanie 6.1** – Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie
 - **Poddziałanie 6.1.1** – Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy
 - **Poddziałanie 6.1.3** – Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych
- **Działanie 6.2** – Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia

Priorytet VII POKL – Promocja integracji społecznej

- **Działanie 7.1** – Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji
 - **Poddziałanie 7.1.1** – Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej
 - **Poddziałanie 7.1.2** - Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie
- **Działanie 7.2** – Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej
 - **Poddziałanie 7.2.1** – Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
 - **Poddziałanie 7.2.2** – Wsparcie ekonomii społecznej

Priorytet VIII POKL – Regionalne kadry gospodarki

- **Działanie 8.1** – Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie

- **Poddziałanie 8.1.1** – Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw
- **Poddziałanie 8.1.2** – Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie

Priorytet IX – Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

- **Działanie 9.1** – Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty
- **Poddziałanie 9.1.2** – Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych
- **Działanie 9.2** – Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego
- **Działanie 9.4** – Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty

WSTĘP

Strategia Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku, jest dokumentem o długofalowym horyzoncie czasowym. Dokument został przyjęty Uchwałą Nr 46/627/06 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 czerwca 2006 roku. *Strategia* precyzuje cele i priorytetowe kierunki działania, jakie będą podejmowane w obszarze regionalnej polityki rynku pracy do 2020 roku.

Struktura *Strategii* uwzględnia trzy poziomy: pierwszy zawiera wiodący cel *Strategii*, na poziomie drugim określone zostały priorytety, tj. kierunki działań na rzecz zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich; natomiast na poziomie trzecim sformułowano podstawowe typy działań. Ze względu na odległy horyzont czasowy oraz obszary niepewności, konieczne było zachowanie znacznego stopnia ogólności przy wskazywaniu konkretnych działań. Założono zatem uszczegółowienie zadań na poziomie krótkookresowych programów operacyjnych, poprzez roczne Regionalne Plany Działań na rzecz Zatrudnienia.

Wiodący cel oraz priorytety zostały określone na podstawie analizy uwarunkowań międzynarodowych (unijnych), krajowych i regionalnych. W szczególności zaś wzięto pod uwagę:

- ❖ diagnozę sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim
- ❖ kierunki europejskiej strategii zatrudnienia
- ❖ kierunki krajowej strategii zatrudnienia
- ❖ uwarunkowania i kierunki regionalnego planowania strategicznego

Wybór priorytetowych kierunków został dokonany poprzez uwzględnienie wniosków i rekomendacji decydentów i partnerów rynku pracy, mających wpływ na kształtowanie i realizację polityki w zakresie poprawy zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich. Wzięto także pod uwagę doświadczenia i rekomendacje współpracujących przy opracowaniu *Strategii* przedstawicieli Międzynarodowej Organizacji Pracy. Na jej ostateczny kształt miały również wpływ wyniki konsultacji z partnerami społecznymi, przeprowadzone na podstawie roboczej wersji tekstu.

Przyjęto, że monitorowanie realizacji *Strategii* odbywać się będzie w okresach, na koniec 2009, 2013, 2016 i 2020 roku.

W celu zapewnienia sprawnego przebiegu monitorowania, Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Uchwałą Nr 19/329/10/III z dnia 13 kwietnia 2010 roku w sprawie powierzenia Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy w Olsztynie koordynacji działań związanych z przeprowadzeniem monitoringu i ewaluacji dokumentu *Strategia Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku* oraz powołania Komitetu Monitorującego *Strategię Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Woje-*

wództwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku, powołał Komitet Monitorujący w skład którego wchodzi:

-
- nadzorujący Członek Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz przedstawiciele:
 - Wojewódzkiego Urzędu Pracy
 - Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej
 - Departamentu Polityki Regionalnej
 - Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa
 - Departamentu Kultury i Edukacji
 - Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego
 - Biura Wdrażania Funduszy Strukturalnych
 - Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
 - Ochotniczych Hufców Pracy
 - Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty
 - Wojewody Warmińsko-Mazurskiego
 - organizacji pracodawców
 - związków zawodowych
 - organizacji pozarządowych
 - Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia i powiatowych rad zatrudnienia
-

1. WIODĄCY CEL STRATEGII ZATRUDNIENIA I ROZWOJU ZASOBÓW LUDZKICH W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM DO 2020 ROKU

W nawiązaniu do celu głównego *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego* ***Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy*** został sprecyzowany wiodący cel *Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku*: ***Rozwój Zasobów Ludzkich niezbędnym warunkiem rozwoju społeczno- gospodarczego województwa.***

Założono, iż realizacja wiodącego celu *Strategii*, pozwoli na osiągnięcie do końca okresu, tj. do 2020 roku, następujących efektów w sferze rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich:

- ❖ zmniejszenie dystansu do krajowego poziomu zatrudnienia i bezrobocia,
- ❖ ograniczenie poziomu bezrobocia do 51-54 tys. osób oraz wskaźnika stopy bezrobocia do 10-12%,
- ❖ wzrost zatrudnienia i osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 54-56%.

Założono wysoką dynamikę spadku stopy bezrobocia – o 1,2 punktu procentowego rocznie oraz średnioroczny spadek poziomu bezrobocia o 6%. Na równie wysokim poziomie założono dynamikę wzrostu wskaźnika zatrudnienia – średniorocznie o 0,8 pkt proc.

Osiągnięcie założonego celu wymagało określenia priorytetowych kierunków polityki rynku pracy, a także działań, które umożliwią jego realizację.

Rysunek 1. Cel wiodący, priorytety oraz podstawowe typy działań

Rozwój zasobów ludzkich niezbędnym warunkiem rozwoju społeczno-gospodarczego województwa

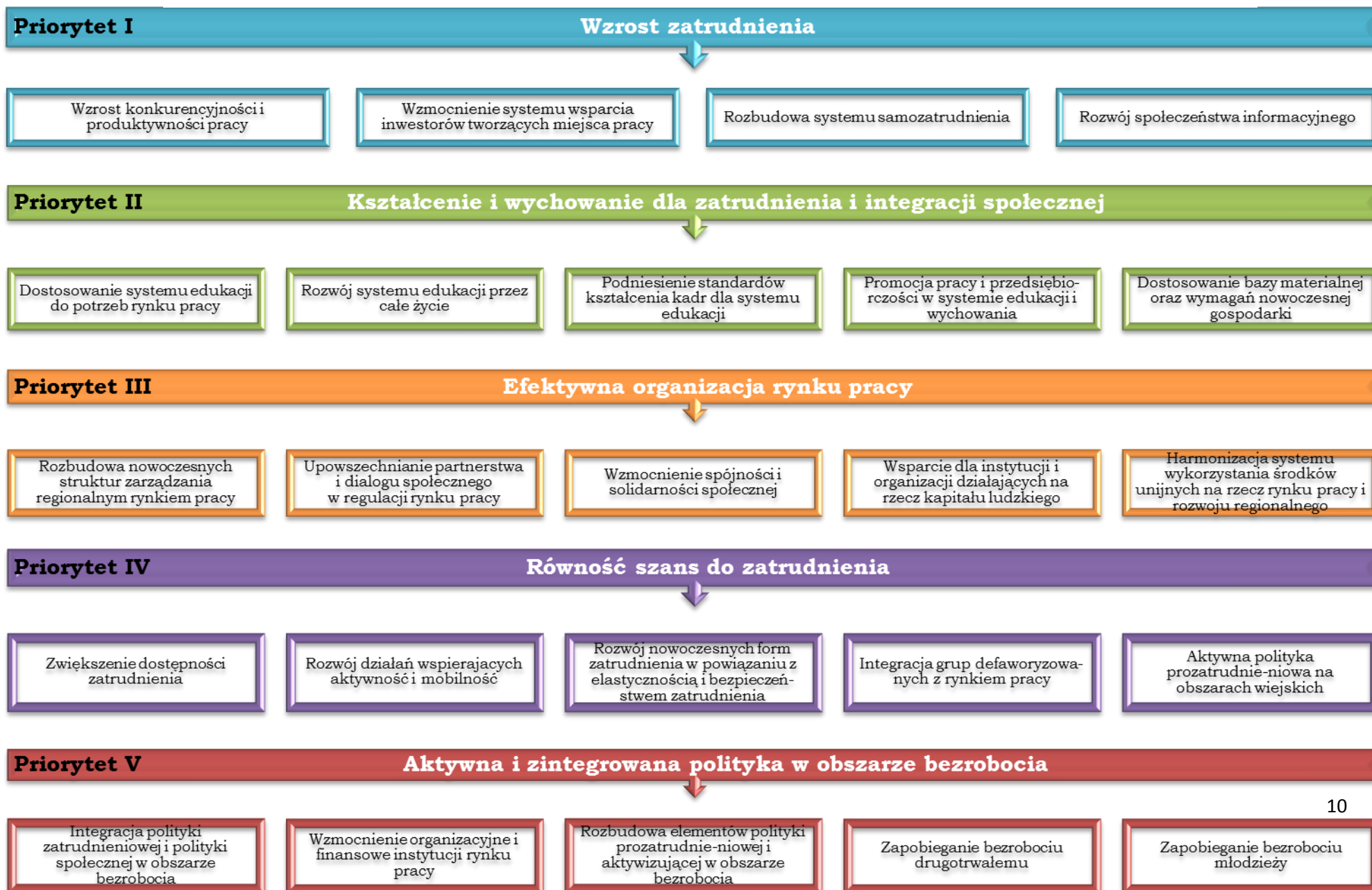

Tabela 1. Wskaźniki monitorowane

Priorytet	Wskaźniki	Źródło informacji o wskaźnikach
Priorytet 1 <i>Wzrost zatrudnienia</i>	Wskaźnik zatrudnienia Wskaźnik aktywności ekonomicznej	Wojewódzki Urząd Pracy na podstawie danych GUS
Priorytet 2 <i>Kształcenie i wychowanie dla zatrudnienia i integracji społecznej</i>	Wskaźniki skolaryzacji (szkoły i uczelnie wyższe) Liczba instytucji kształcenia ustawicznego i liczba uczestników Pozycja w testach ogólnopolskich i egzaminach	Departament Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty
Priorytet 3 <i>Efektywna organizacja rynku pracy</i>	Liczba: - agencji zatrudnienia - agencji pośrednictwa pracy oraz innych niepublicznych instytucji rynku pracy	Wojewódzki Urząd Pracy
Priorytet 4 <i>Równość szans do zatrudnienia</i>	- stopa bezrobocia - poziom bezrobocia w grupach: długotrwale bezrobotni, kobiety, niepełnosprawni, bezrobotni zamieszkali na wsi	Wojewódzki Urząd Pracy
Priorytet 5 <i>Aktywna i zintegrowana polityka w obszarze bezrobocia</i>	- Stopa bezrobocia - Poziom bezrobocia - Napływ do bezrobocia - Odpływ z bezrobocia - Wskaźnik płynności rynku pracy - Oferty pracy - Podjęcia pracy - Staże i przygotowania zawodowe w miejscu pracy	Wojewódzki Urząd Pracy

2. OPIS REALIZACJI PRIORYTETÓW

Zgodnie z założeniami *Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku*, rozwój zasobów ludzkich jest niezbędnym warunkiem rozwoju społeczno-gospodarczego województwa. Autorzy *Strategii* przyjęli, że osiągnięcie celu wiodącego będzie możliwe poprzez działania ujęte w pięciu priorytetach, które są jednocześnie głównymi kierunkami działań na rzecz zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich.

PRIORYTET I

WZROST ZATRUDNIENIA

Priorytet stanowi oś *Strategii*, ponieważ wiąże pozostałe priorytety, będąc jednocześnie wytyczną dla innych strategii sektorowych. Wzrost zatrudnienia oznacza zarazem spadek bezrobocia i przybliżenie rozwiązania jednego z głównych problemów społecznych regionu. Realizacja Priorytetu 1 przekłada się na 4 typy działań.

Działanie 1. Wzrost konkurencyjności i produktywności pracy

Cel działania: zwiększenie liczby miejsc pracy poprzez wzrost konkurencyjności i produktywności pracy w regionie.

Założenia Działania 1 odwołują się bezpośrednio do celu strategicznego *Wzrost konkurencyjności gospodarki ze Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku*, w którym określono, że wzrost liczby miejsc pracy powinien nastąpić poprzez tworzenie warunków dla powstawania nowych działalności, zakładania nowych przedsiębiorstw oraz rozwijania – poprzez wzrost zatrudnienia – już istniejących firm.

Wzrost konkurencyjności i produktywności pracy powinien być mierzony wskaźnikiem zatrudnienia oraz współczynnikiem aktywności zawodowej. Niezbędna wydaje się również w tym przypadku, analiza kształtowania się wartości PKB, która zależy od wykorzystania czynników wytwórczych, w tym zasobów pracy.

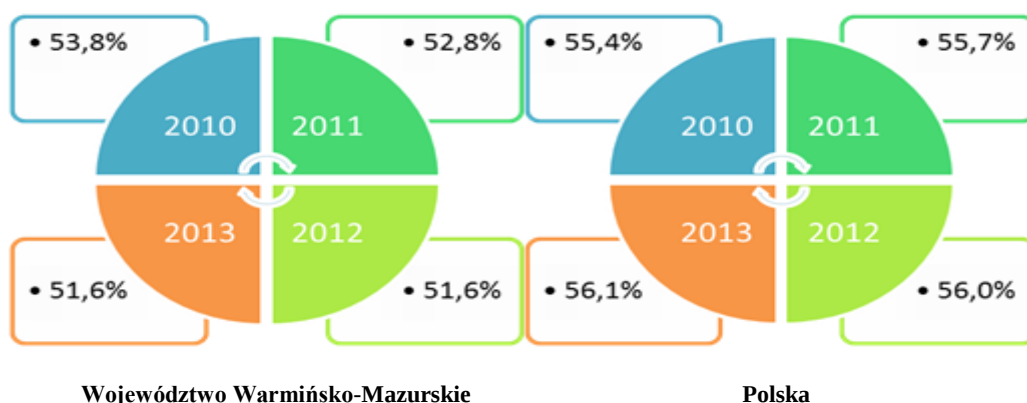
W regionie warmińsko-mazurskim w 2013 roku, w populacji osób powyżej piętnastego roku życia, osób czynnych zawodowo było 51,6%. W kraju, odsetek ten wyniósł 56,1%. W perspektywie lat 2010-2013 wartość **współczynnika aktywności zawodowej**¹ w regionie warmińsko-mazurskim zmniejszyła się o 2,2 pkt proc, zaś w kraju odnotowano wzrost o 0,7 pkt proc. Wartość współczynnika aktywności zawodowej w regionie, w stosunku do kraju, w poszczególnych latach pozostawała niższa. Różnica pomiędzy wartością współczynnika aktywności zawodowej w kraju i w województwie warmińsko-mazurskim na przestrzeni lat 2010-2013 kształtowała się następująco: 2010 rok – 1,6 pkt proc., 2011 rok – 2,9 pkt proc., 2012 rok – 4,4 pkt proc., 2013 rok – 4,5 pkt proc.

Z powyższych informacji oraz danych, zawartych na wykresie 1, można przyjąć, iż w następnych latach wartość współczynnika aktywności zawodowej dla województwa warmińsko-mazurskiego będzie również pozostawała niższa niż w kraju.

¹ Współczynnik aktywności zawodowej określa procentowy udział osób aktywnych zawodowo w ogólnej liczbie ludności powyżej 15 roku życia.

Współczynnik aktywności zawodowej w kraju w latach 2006-2013 odnotowuje tendencję wzrostową i tak jak w 2006r. osiągnął wartość 54,1%, tak w 2013 r. wzrósł do 56,1%. Inaczej jest jednak w województwie warmińsko – mazurskim, gdzie od 2006 do 2010r. wartość współczynnika ciągle rosła (2006r. – 51,0%; 2007r. – 51,5%; 2008r. – 52,0%; 2009r. – 52,7%; 2010r. – 53,8%), natomiast od 2011 do 2012 r. obniżył się do poziomu 51,6%. Rok 2012 i 2013 są latami, w których spadek współczynnika został zatrzymany i utrzymał się na jednakowym poziomie, tj. 51,6%.

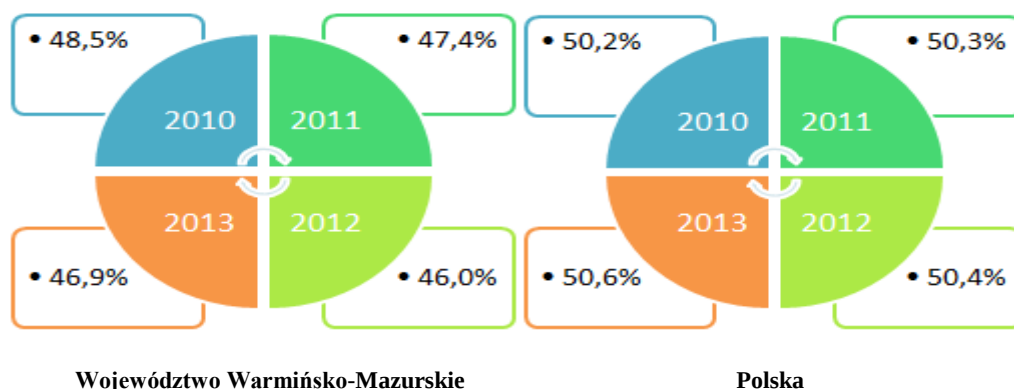
Wykres 1. Współczynnik aktywności zawodowej w województwie warmińsko-mazurskim oraz w kraju w latach 2010-2013 (stan na koniec IV kwartału)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Niższy w regionie niż średnio w kraju jest również **wskaźnik zatrudnienia**². W 2013 roku wartość tego wskaźnika w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 46,9%, natomiast w kraju 50,6%. Wartość wskaźnika zatrudnienia w latach 2010-2013 w Polsce oraz w regionie obrazuje poniższy wykres.

Wykres 2. Wskaźnik zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim oraz w kraju w latach 2010-2013 (stan na koniec IV kwartału)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

² Wskaźnik zatrudnienia określa procentowy udział osób pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i powyżej.

Wskaźnik zatrudnienia w kraju w latach 2006-2008 odnotowuje tendencję wzrostową (2006 r. – 47,5%; 2007 r. – 49,5%; 2008 r. – 51,0%), podczas gdy w 2009 r. tendencja ta została zahamowana osiągając wartość 50,4%. W kolejnych latach również następowały wahania wartości i tak w 2010r. wskaźnik wyniósł 50,2% co oznacza spadek do poprzedniego roku.

W latach 2011 – 2013 widać już poprawę sytuacji i powiększenie się wartości omawianego wskaźnika. W regionie Warmii i Mazur, wskaźnik zatrudnienia odnotowuje większe wahania swojej wartości i tak w latach 2006 – 2008, podobnie jak w kraju powiększył się z 44,1% w 2006r. do 48,3% w 2008. Rok 2009 przyniósł zahamowanie wzrostu i wartość – 48,2%.

W 2010 r. odnotowano wzrost wartości wskaźnika o 0,3 pkt. proc., a od tego czasu przez okres następnych trzech lat obserwujemy stopniowy spadek z 48,5% do 46,0% w 2012r.

Należy zauważyć, iż wskaźnik zatrudnienia w regionie warmińsko-mazurskim jest najniższy w kraju. Pozytywnym sygnałem jest natomiast zatrzymanie w 2013 roku tendencji wzrostowej różnicy pomiędzy wartością wskaźnika zatrudnienia w regionie i kraju. W 2010 roku różnica ta wyniosła 1,7 pkt. proc., w 2011 – 2,9 pkt. proc., w 2012 – 4,4 pkt. proc, zaś w 2013 – 3,7 pkt. proc³.

Na tle polskiej gospodarki województwo warmińsko-mazurskie odznacza się stosunkowo niskim poziomem rozwoju gospodarczego, co obrazuje niewielki udział regionu w wytwarzaniu PKB⁴ krajowego oraz niski poziom PKB per capita w odniesieniu do średniej krajowej. PKB w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2012⁵ stanowił około 2,7% ogółu PKB krajowego, natomiast wartość PKB wytwarzanego przez jednego mieszkańca w województwie sięga około 73% średniej krajowej.

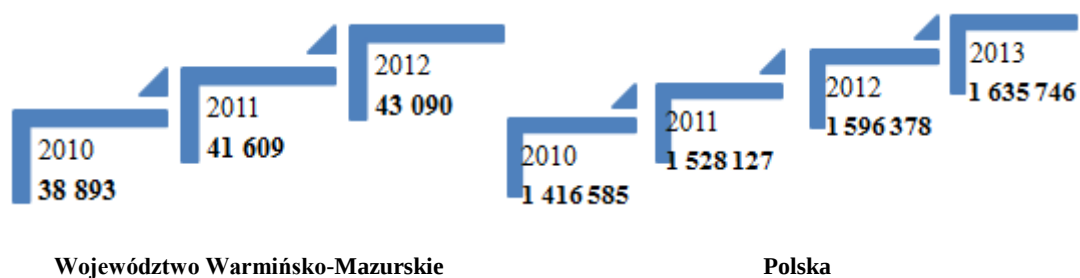
W 2012 roku, w porównaniu do 2010 roku, nominalny przyrost PKB w regionie był niższy niż w kraju. W analizowanym okresie wartość nominalna PKB wzrosła o 10,8%, natomiast w kraju o 12,7% (w odniesieniu do 2006r. – wzrost o 43,7%, tj. o 13 113 mln zł w regionie oraz 50,6%, tj. o 575 715 mln. zł. w kraju).

³ Od III kw. 2012r. do uogólniania wyników badania na populację generalną zastosowano dane o ludności Polski w wieku 15 lat i więcej, pochodzące z bilansów opracowanych na podstawie wyników NSP 2011. Ponadto, nastąpiły zmiany metodologiczne – poza zakresem badania pozostają osoby przebywające poza gospodarstwem domowym 12 miesięcy lub więcej (do II kw. 2012r. było to powyżej 3 miesięcy). Dane za okres od I kw. 2010r. do II kw. 2012r. zostały przeliczone zgodnie z nową metodologią i nową podstawą uogólniania wyników. W związku z wprowadzonymi zmianami, wyniki BAEL nie są w pełni porównywalne z wynikami badań z lat poprzedzających 2010r. – *Aktywność Ekonomiczna Ludności Polski IV kwartał 2013*, GUS, str.39.

⁴ PKB (Produkt Krajowy Brutto) określa zagregowaną wartość dóbr i usług finalnych wytworzonych na terenie danego kraju w określonej jednostce czasowej (najczęściej w ciągu roku).

⁵ Brak danych dotyczących PKB w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 roku.

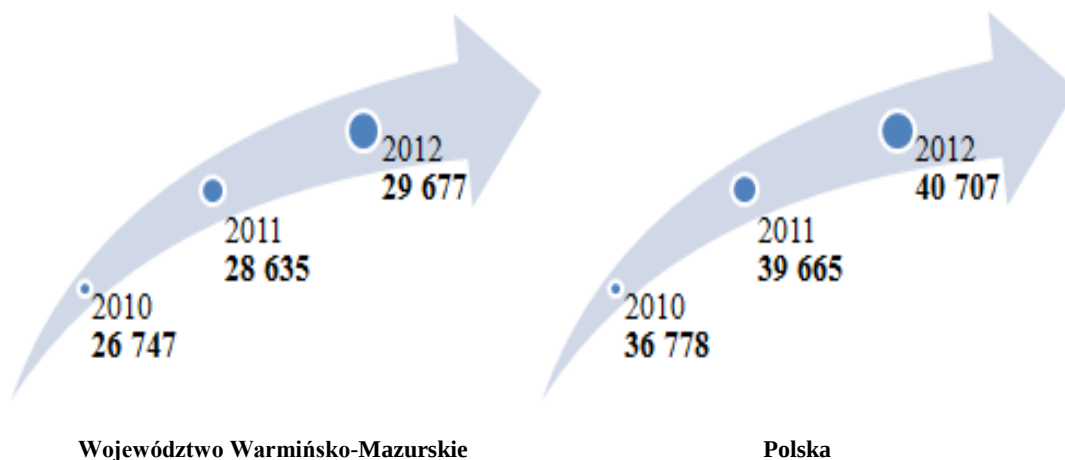
Rysunek 2. Wartość PKB w województwie warmińsko-mazurskim oraz w kraju w latach 2010-2013 (w mln zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pomimo obserwowanego wzrostu wartości PKB w latach 2010-2012, wartość PKB na jednego mieszkańca województwa warmińsko-mazurskiego była znacznie niższa niż przeciętna w kraju i kształtowała się w 2010 roku na poziomie 72,7%, w 2011 roku na poziomie 72,2%, a w 2012 – 72,9% (za 2013 rok brakuje danych dotyczących PKB per capita). Mimo obserwowanego w latach 2010 – 2012 wzrostu wskaźnika w regionie (z 72,7% w 2010 do 72,9% w 2013r.), pozostaje on jednak najniższy od 2006r., gdzie wówczas wyniósł 75,6%.

Rysunek 3. Wartość PKB per capita w województwie warmińsko-mazurskim oraz w kraju w latach 2010-2012 (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2012 roku, największy udział w kształtowaniu wartości PKB województwa miały usługi rynkowe (42,2%), przemysł (22,9%) oraz usługi nierynkowe (24,7%). Rolnictwo wytwarzało 8,9% PKB w regionie warmińsko-mazurskim.

Działanie 2. Wzmocnienie systemu wsparcia inwestorów tworzących miejsca pracy

Cel działania: uzyskanie wzrostu zatrudnienia w regionie poprzez stworzenie sprzyjających warunków do lokalizacji nowych inwestycji tworzących miejsca pracy.

Pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych odbywało się w głównej mierze poprzez inicjatywy, podejmowane przez instytucje otoczenia biznesu, których zadaniem jest oferowanie przedsiębiorcom usług, wspierających prowadzenie działalności gospodarczej.

Najważniejszymi instytucjami otoczenia biznesu w województwie warmińsko-mazurskim, podobnie jak w poprzednim okresie monitoringu pozostają:

Jedną z instytucji otoczenia biznesu, działającą na terenie Warmii i Mazur jest Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (W-MARR S.A). Celem jej działalności jest bezpośrednie wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw w formie dotacji, pożyczek na rozwój działalności gospodarczej oraz doradztwo. Agencja, w ramach współpracy z samorządami lokalnymi województwa, podejmuje działania w kierunku stworzenia optymalnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości.

W ramach perspektywy finansowej 2007-2013, W-MARR S.A. wdrażała Poddziałanie 1.1.5 (*Wsparcie MŚP – promocja produktów i procesów przyjaznych dla środowiska*), 1.1.6 (*Wsparcie na nowe inwestycje dla dużych przedsiębiorstw*), 1.1.7 (*Dotacje inwestycyjne dla mikroprzedsiębiorstw i sektora MŚP w zakresie innowacji i nowych technologii*), 1.1.8 (*Wsparcie przedsięwzięć przemysłowo – naukowych*), 1.1.9 (*Inne inwestycje w przedsiębiorstwa*) Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury. Propozycja wspomnianych Poddziałania, skierowana była do podmiotów realizujących nowe inwestycje, zgodnie z definicją zawartą w Rozporządzeniu Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 11 października 2007 roku w sprawie udzielania regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach regionalnych programów operacyjnych, gdzie inwestycja miała się przyczynić do utrzymania istniejących bądź utworzenia nowych miejsc pracy, a także poprawę zdolności inwestycyjnych działających podmiotów gospodarczych służących ich rozwojowi.

W ramach tych Poddziałania, w latach 2010-2013, zostało utworzonych 3 100 nowych miejsc pracy (w 2010 roku – 885, w 2011 roku – 1074, w 2012 – 620, w 2013 - 521).

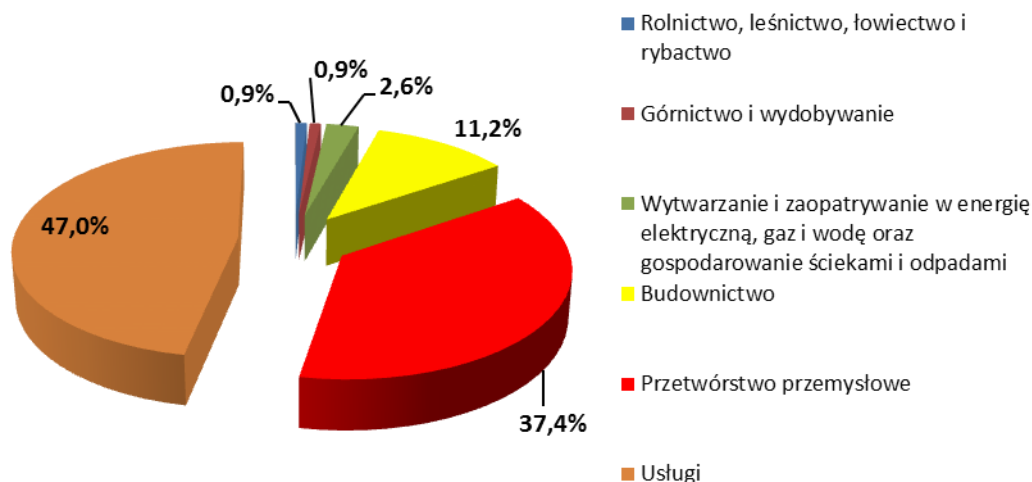
Wsparcie dla inwestorów wynosiło łącznie 486 225 274,8 zł (w 2010 roku - 240 374 329,6 zł; w 2011 - 55 731 862,6 zł; w 2012 - 32 077 390,5 zł; w 2013 - 158 041 692,1 zł.).

Największy udział w podpisanych umowach mają przedsiębiorstwa sektora usług – 47%, w tym branże preferowane z uwagi na szybki i efektywny wzrost konkurencyjności Warmii i Mazur:

usługi medyczne – 10,4%,	usługi rekreacyjne – 1,8%,
usługi motoryzacyjne – 2,5%,	usługi hotelarskie – 1,5%.

Sektor przetwórstwa przemysłowego znajduje się na drugim miejscu pod względem podpisanych umów – 37,4%, w tym branże wskazane jako istotne dla województwa w Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz Regionalnej Strategii Innowacyjności: przemysł spożywczy i przemysł meblarski (po 4,4%).

Wykres 3. Rozkład projektów Poddziałania 1.1.5 – 1.1.9 RPO WiM wg PKD w latach 2010-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych W-MARR S.A.

Beneficjentami Poddziałañ realizowanych przez W-MARR S.A. w Olsztynie są zarówno przedsiębiorstwa z sektora MŚP, jak i przedsiębiorstwa duże. Najliczniejszymi zainteresowanymi są mikroprzedsiębiorstwa, które stanowią 46,1% wszystkich beneficjentów. Pozostałe przedsiębiorstwa stanowią odpowiednio: 31,7% - małe firmy, 19,3% - średnie oraz 2,9% - duże.

Wnioskowane przez przedsiębiorstwa wsparcie dotyczyło głównie inwestycji rzeczowych – zakupu maszyn, urządzeń, specjalistycznego sprzętu stanowiącego wyposażenie firm. Poszczególne Poddziałania stanowiły różne rodzaje planowanych inwestycji:

- w Poddziałaniu 1.1.5 głównie wnioskowano o dofinansowanie projektów na termomodernizacje budynków;
- w 1.1.6 i 1.1.7 – na zakup innowacyjnych maszyn linii technologicznych;
- w 1.1.8 – wnioskowano o dofinansowanie wdrażania wyników badañ dot. doskonalenia technologii produktu i produkcji;
- w 1.1.9 – Poddziałanie to stanowiło największe zainteresowanie przedsiębiorców z branży motoryzacyjnej, usług budowlanych i medycznych.

W okresie objętym monitoringiem, działalność swoją kontynuowało Warmińsko – Mazurskie Centrum Obsługi Inwestora (W-M COI), powstałe w czerwcu 2005 roku na podstawie trójstronnego porozumienia pomiędzy Polską Agencj Informacji i Inwestycji Zagranicznych, Urzędem Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego a Warmińsko-Mazurską Agencj Rozwoju Regionalnego S.A. Od momentu powstania, działa ono w strukturze Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.

Zakres podejmowanych działań, również pozostaje bez zmian i do najważniejszych można zaliczyć:

-
- tworzenie i aktualizowanie bazy danych ofert inwestycyjnych;
 - pozyskiwanie do bazy danych ofert inwestycyjnych, w tym przedsiębiorstw państwowych, spółek Skarbu Państwa oraz spółek komunalnych, szukających inwestora zagranicznego;
 - gromadzenie informacji o systemie wsparcia projektów inwestycyjnych oraz współpracy gospodarczej;
 - prowadzenie obsługi inwestorów zagranicznych (wspólnie z Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych);
 - prowadzenie doradztwa dla samorządów w zakresie pozyskania środków i przygotowania terenów pod inwestycje oraz jednocześnie jak promować ofertę inwestycyjną;
 - współpraca z Warmińsko-Mazurską Specjalną Strefą Ekonomiczną S.A. oraz Suwalską Specjalną Strefą Ekonomiczną S.A. w zakresie promocji i wspólnych działań;
 - organizacja różnego rodzaju targów, misji, konferencji oraz forów gospodarczych;
 - cykliczne prowadzenie konkursu *Grunt na medal*, którego celem jest zdobycie informacji o dobrze przygotowanych przez gminy terenach, które można zaproponować potencjalnemu inwestorowi zagranicznemu;
 - przekazywanie zainteresowanym informacji na temat inwestycji typu greenfield⁶ i brownfield⁷.
-

W 2009r. Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych podpisała z PARP umowę o dofinansowanie projektu *Tworzenie i rozwój sieci współpracy centrów obsługi inwestora*, którego realizacja wpisuje się w okres 2010 – 2015. Partnerami projektu są podmioty z obszaru Polski Wschodniej, w ramach których funkcjonują Centra Obsługi Inwestora, tj: Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Urząd Miejski w Białymstoku, Urząd Miasta Kielce, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego oraz Warmińsko – Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. Przedmiotem działalności jest utworzenie sieci centrów obsługi inwestorów w regionie Polski Wschodniej, której głównym celem będzie aktywne wspieranie procesu podnoszenia poziomu potencjału gospodarczego i atrakcyjności inwestycyjnej wspomnianych regionów poprzez budowę stałej platformy kooperacji i systemu obsługi inwestorów zewnętrznych.

⁶ Inwestycja polegająca na tworzeniu nowej jednostki, poprzez budowę obiektów, instalowanie urządzeń i uruchamianie działalności gospodarczej

⁷ Inwestycja polegająca na fuzji i przejęciu istniejącego przedsiębiorstwa.

Tabela 2. Liczba inwestorów zgłaszających się do W-M COI w latach 2010-2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
Liczba inwestorów poszukujących terenów na działalność gospodarczą zgłaszających się do W-M COI	42	37	45	68
Poziom nakładów inwestycyjnych (w mln zł)	395 653	404 330	161 921	440 569
Liczba nowoutworzonych miejsc pracy	616	1905	1169	825

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych W-MARR S.A.

W latach 2010-2013 średniorocznie do W-M COI zgłaszało się 48 inwestorów, którzy poszukiwali terenów na działalność gospodarczą (latach 2006-2009 było ich jedynie 19). Niemniej jednak, w 2013r. w porównaniu do 2010 roku, można zauważyć dużo większe zainteresowanie inwestorów, zarówno krajowych jak i zagranicznych, poszukujących terenów na działalność gospodarczą w województwie warmińsko-mazurskim. Analizując okres 8-letni, tj. 2006-2013r. zauważamy znaczny przyrost inwestorów poszukujących odpowiednich miejsc na rozpoczęcie działalności gospodarczej. W 2006 r. ich liczba wynosiła 15, natomiast w 2013r. – 68. Do takiego stanu rzeczy niewątpliwie przyczyniła się akcja promocyjna polegająca na m.in.: promocji ofert inwestycyjnych na spotkaniach organizowanych przez W-M COI, tworzeniu i dystrybucji materiałów informacyjnych i opracowań naukowych, co zaowocowało zwiększeniem zainteresowania potencjalnych inwestorów terenami inwestycyjnymi Warmii i Mazur.

Pomimo wzrostu w 2013r. liczby inwestorów, jak również nakładów inwestycyjnych, obserwujemy spadek liczby nowoutworzonych miejsc pracy. Poziom nakładów w 2013 r. jest najwyższy w okresie 4-letnim, podobnie jak liczba inwestorów, jednak liczba nowoutworzonych miejsc pracy od 2011r. ulega stopniowemu pomniejszeniu.

Inną instytucją otoczenia biznesu, działającą w regionie, jest **Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna (W-M SSE)**, która obejmuje obszar 984,0 ha gruntów przeznaczonych pod inwestycje gospodarcze. Na jej terenie działalność gospodarczą prowadzi 40 firm, które zatrudniają ponad 13 tys. osób. Obok dobrego uzbrojenia, korzystnego położenia, możliwości szerokiego wyboru główną zachętą do inwestowania na tych terenach jest pomoc publiczna udzielana inwestorom. Warmińsko – Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna w 2013 roku rozszerzyła obszar i przedłużyła okres swojej działalności do 2026r.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów, od dnia 5.06.2014r. obszar W-MSSE został zwiększony do 1014,8 ha. Jednym z inwestorów ma być Spółdzielnia Mleczarska Mlekpól z siedzibą w Grajewie, która zamierza uruchomić nowy zakład przetwórstwa mleka i serwatki w Mrągowie (zatrudnienie ma znaleźć ok. 90 osób, a wartość inwestycji wynieść – ok. 130 mln zł.). Zakład ma ruszyć w marcu 2018 r. W przypadku województwa Warmińsko – Mazurskiego, kolejnym zakładem przetwórstwa mleka ma być spółka Polmlek w Lidzbarku Warmińskim. Firma produkująca sery żółte dojrzewające, chce zbudować nowoczesną linię technologiczną do suszenia serwatki. Dzięki temu mają być utrzymane 574 miejsca pracy i dodatkowo ma powstać 70 nowych (koszt inwestycji to 150mln zł.) – czas realizacji - koniec grudnia 2016r⁸.

Intytucją otoczenia biznesu, która swoją działalnością obejmuje częściowo województwo warmińsko-mazurskie jest **Suwska Specjalna Strefa Ekonomiczna (SSSE)**. Do grudnia 2013r. na jej terenie funkcjonowało sześć wydzielonych obszarów: Suwałki, Ełk, Gołdap, Grajewo, Małkini Górna oraz Białystok o łącznej powierzchni ponad 342 ha, na których przedsiębiorcy prowadzą działalność gospodarczą na preferencyjnych warunkach. Po 17 grudnia 2013 roku łączna powierzchnia SSSE to ponad 375 ha obejmująca 7 podstref: Ełk (w tym teren Parku Naukowo – Technologicznego w Ełku), Gołdap, Suwałki, Grajewo, Małkinia Górna, Białystok oraz Łomża. Jeśli chodzi o teren Warmii i Mazur, SSSE obejmuje działalnością teren Ełku i Gołdapi. Podstrefa Ełk zajmuje łącznie powierzchnię 127 ha, na terenie której funkcjonuje 27 firm. Natomiast Podstrefa Gołdap zajmuje łącznie powierzchnię 57 ha, na terenie której działa 10 firm. W całej Strefie obecny jest m.in. kapitał niemiecki, szwajcarski, austriacki. W 2013r. przedsiębiorcy stworzyli 6 030 miejsc pracy, a poziom inwestycji sięga niemal 2 mld złotych.

Tabela 3. Liczba pozyskanych inwestorów w Warmińsko – Mazurskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej i Suwalskiej Specjalnej Strefie ekonomicznej (Podstrefa Ełk i Gołdap) w latach 2010-2013

Wyszczególnienie	2010		2011		2012		2013	
Liczba pozyskanych inwestorów krajowych	W-M SSE	SSSE	W-M SSE	SSSE	W-M SSE	SSSE	W-M SSE	SSSE
	7	1	6	2	6	1	10	10
Razem	8		8		7		20	
Liczba pozyskanych inwestorów zagranicznych	W-M SSE	SSSE	W-M SSE	SSSE	W-M SSE	SSSE	W-M SSE	SSSE
	1	0	2	0	2	0	2	2
Razem	1		2		2		4	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych W-M SSE oraz Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej

⁸ Źródło: www.onet.pl; strona internetowa Warmińsko – Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej: www.wmsse.com.pl

Z analizy danych, dotyczących pozyskiwania inwestorów w obu strefach ekonomicznych w latach 2010 – 2013, obserwujemy stopniowy wzrost liczby zainteresowanych inwestowaniem na terenie Warmii i Mazur.

Biorąc pod uwagę W-M SSE, w latach 2010-2011, nastąpił nieznaczny spadek inwestorów krajowych, na co mogło mieć wpływ spowolnienie gospodarcze wywołane światowym kryzysem. W okresie tym, realizowane były inwestycje przedsiębiorstw, które zezwolenia otrzymały odpowiednio wcześniej. Lata 2011-2012 odnotowały taką samą liczbę inwestorów krajowych, natomiast w 2013r. w odniesieniu do wszystkich poprzednich lat nastąpił wzrost liczby zainteresowanych inwestowaniem na terenie Warmii i Mazur. Jednocześnie odnotowujemy niewielki wzrost liczby inwestorów zagranicznych w latach 2010 – 2011 i utrzymanie się identycznej ich liczby w kolejnych latach.

W latach 2006 – 2013 liczba inwestorów krajowych wzrosła z 5 w 2006r. do 10 w 2013. Natomiast biorąc pod uwagę inwestorów zagranicznych – ich liczba w 2013 r. utrzymała się na takim samym poziomie jak w 2006 – tj. 2 przedsiębiorców, przy czym w roku 2007 – było ich 6, natomiast w 2009 – ani jednego).

Inaczej przedstawia się sytuacja Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (Podstrefa Elk i Gołdap), w której zainteresowanie potencjalnych inwestorów terenami do rozpoczęcia nowej działalności zaczęło wzrastać dopiero w 2013 r., kiedy to pozyskano 10 inwestorów krajowych i dwóch inwestorów zagranicznych.

Tabela 4. Liczba wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności w W-M SSE oraz w Suwalskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej (Podstrefa Elk i Gołdap) w latach 2010-2013

Wyszczególnienie	2010		2011		2012		2013	
Liczba wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności na obszarze stref ekonomicznych	W-M SSE	SSSE	W-M SSE	SSSE	W-M SSE	SSSE	W-M SSE	SSSE
	8	1	8	2	8	1	13	10
Razem	9		10		9		23	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych W-M SSE oraz Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej

Liczbę wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na obszarze stref ekonomicznych: warmińsko – mazurskiej w latach 2010-2013 przedstawiono w tabeli poniżej. Liczba ta może wydawać się niewielka, gdyż w większości działalność prowadziły przedsiębiorstwa, które uzyskały zezwolenia przed rokiem 2010.

Rysunek 5. Liczba wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności w W-M SSE z podziałem na branże oraz Podstrefy (w latach 2010-2013)

Wskaźniki realizacji działania	2010	2011	2012	2013
Liczba wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na obszarze strefy ekonomicznej z podziałem na branże	Dział 10 - 2 Dział 17 - 1 Dział 22 - 1 Dział 24 - 2 Dział 31 - 2	Dział 10 - 1 Dział 19 - 1 Dział 23 - 1 Dział 27 - 1 Dział 31 - 1 Dział 41 - 3	Dział 10 - 2 Dział 20 - 1 Dział 22 - 1 Dział 24 - 1 Dział 31 - 3	Dział 10 - 2 Dział 14 - 1 Dział 22 - 2 Dział 24 - 3 Dział 26 - 1 Dział 31 - 3 Dział 49 - 1
Liczba wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na obszarze strefy ekonomicznej z podziałem na podstrefy	Piecki - 1 Ciechanów - 1 Mrągowo - 1 Nidzica - 2 Mława - 1 Olsztyn - 1 Elbląg - 1	Bartoszyce - 2 Lidzbark Warmiński - 2 Szczytno - 2 Olsztynek - 1 Mrągowo - 1	Bartoszyce - 3 Dobre Miasto - 1 Elbląg - 1 Mława - 1 Iława - 1 Szczytno - 1	Dobre Miasto - 1 Bartoszyce - 2 Olsztynek - 2 Elbląg - 3 Szczytno - 1 Nidzica - 1 Olsztyn - 1 Mrągowo - 1 Piecki - 1

Dział 10 – Artykuły spożywcze; Dział 14 – Odzież; Dział 17 – Papier i wyroby z papieru; Dział 19 – Koks, brykiety i podobne paliwa stałe z węgla i torfu oraz produkty rafinacji ropy naftowej; Dział 20 – chemikalia i wyroby chemiczne; Dział 22 – Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych; Dział 23 – Wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych; Dział 24 – Metale; Dział 26 – Komputery, wyroby elektroniczne i optyczne; Dział 27 – Urządzenia elektryczne i nieelektryczny sprzęt gospodarstwa domowego; Dział 31 – Meble; Dział 41 – Budynki i roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków; Dział 49 – Transport lądowy i rurociągowy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych W-M SSE

W 2013 roku wydano więcej zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie W-M SSE, niż miało to miejsce w latach poprzednich. Wynika to z faktu, iż stan gospodarki ulega stopniowej poprawie. Głównymi czynnikami, które mają wpływ na zwiększenie liczby pozyskanych inwestorów są, m.in.: przygotowane pod względem infrastrukturalnym tereny inwestycyjne oraz odpowiednie zasoby ludzkie. WM Specjalna Strefa Ekonomiczna bierze czynny udział w działaniach mających na celu „odbudowę” szkolnictwa zawodowego w zakresie rozwoju kierunków praktycznych związanych z kluczowymi sektorami regionu na uczelniach wyższych.

W latach 2006 – 2013 w sumie wydano 71 zezwoleń na prowadzenie działalności w strefie, w tym 34 w latach 2006 – 2009 i 37 w 2010 – 2013.

Największą ilość zezwoleń na prowadzenie działalności w W-M SSE w latach 2010-2013, wydano w Podstrefie Bartoszyce (7 zezwoleń). Zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług, najczęściej zezwoleń wydano dla działalności w *branży meblarskiej (dział 31)* – 9 zezwoleń oraz *branży artykuły spożywcze (dział 10)* – 7 zezwoleń.

W tabeli poniżej przedstawiono poziom nakładów inwestycyjnych oraz liczbę nowoutworzonych miejsc pracy na terenie W-M SSE.

Rysunek 6. Poziom nakładów inwestycyjnych oraz liczba nowoutworzonych miejsc pracy w Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej w latach 2010-2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
Poziom nakładów inwestycyjnych (w tys. zł)	395 653,0	279 944,0	99 899,0	200 801,0
Liczba nowoutworzonych miejsc pracy	616	1632	995	575

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych W-M SSE

Największy wzrost liczby nowoutworzonych miejsc pracy wystąpił w 2011 roku (1632). Jest to związane z przedstawioną wcześniej sytuacją, gdzie inwestorzy otrzymali zezwolenia na rozpoczęcie działalności dużo wcześniej, stąd widoczne są wysokie współczynniki nakładów inwestycyjnych i nowych miejsc pracy. W kolejnych latach nastąpił spadek liczby miejsc pracy. W 2013 roku liczba nowoutworzonych etatów w porównaniu do 2010 r. spadła z 616 do 575 miejsc (spadek o 6,7%). Podobna sytuacja dotyczyła również poziomu nakładów inwestycyjnych, które w latach 2010-2012 zmniejszały swoją wartość, natomiast w 2013r. nastąpił ich wzrost w porównaniu do roku poprzedniego. W ostatnim omawianym okresie, tj. 2013r. nakłady te stanowiły niewiele więcej niż 1/2 nakładów zainwestowanych w strefie ekonomicznej w 2010 roku.

Na terenie Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (Podstrefa Ełk i Gołdap) liczba wydawanych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej utrzymywała się w okresie 2010- 2012 r. na niezmiennym poziomie, dopiero rok 2013 przyniósł wzrost wydawanych zezwoleń z 1 zezwolenia wydanego w 2010 r. do 5 zezwoleń wydanych w 2013 r. do 2012 roku wzrastała liczba

Poniższa tabela obrazuje poziom nakładów inwestycyjnych oraz liczbę nowoutworzonych miejsc pracy na terenie SSSE (Podstrefa Ełk i Gołdap). Rok 2010 przyniósł 136 nowych miejsc zatrudnienia, natomiast w porównaniu do 2013r. odnotowano ich wzrost o 85 wakatów, tj. o 38,5%. Poziom nakładów inwestycyjnych w omawianych dwóch Podstrefach przyjmował w okresie czteroletnim coraz niższe wartości. W 2010 r. osiągnął poziom ponad 63 mln zł, po czym w ciągu trzech lat spadł do poziomu niespełna 32 mln zł (spadek na poziomie blisko 50%).

Rysunek 7. Poziom nakładów inwestycyjnych oraz liczba nowoutworzonych miejsc pracy w Suwalskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej (Podstrefa Elk i Goldap) w latach 2010-2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
Poziom nakładów inwestycyjnych (w tys. zł)	63 133,8	51 511,6	35 378,5	31 705,9
Liczba nowoutworzonych miejsc pracy	136	220	135	221

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SSSE

Największą ilość zezwoleń na prowadzenie działalności w całej SSSE w latach 2010-2013, wydano w Podstrefie Suwałki - 14 zezwoleń. (w Podstrefie Elk i Goldap – 9). Zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług, najwięcej zezwoleń wydano dla działalności w *branży wyroby z gumy i tworzyw sztucznych (dział 22)* – 8 zezwoleń oraz *branży wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (dział 25)* – 7 zezwoleń.

Rysunek 8. Liczba wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności w SSSE z podziałem na branże oraz Podstrefy (w latach 2010-2013)

Wskaźniki realizacji działania	2010	2011	2012	2013
Liczba wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na obszarze strefy ekonomicznej z podziałem na branże	Dział 16 - 1 Dział 25 - 1	Dział 18 - 1 Dział 22 - 2 Dział 23 - 1 Dział 25 - 3 Dział 26 - 1	Dział 10 - 1 Dział 16 - 1 Dział 17 - 1 Dział 22 - 3 Dział 23 - 1 Dział 25 - 2 Dział 27 - 1	Dział 16 - 2 Dział 17 - 1 Dział 18 - 1 Dział 22 - 3 Dział 25 - 1 Dział 26 - 1 Dział 28 - 1
Liczba wydanych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na obszarze strefy ekonomicznej z podziałem na podstrefy	Elk - 1 Suwałki - 1	Elk - 2 Suwałki - 3 Białystok - 3	Goldap - 1 Białystok - 2 Suwałki - 7	Goldap - 1 Białystok - 2 Suwałki - 3 Elk - 4

Dział 10 – Artykuły spożywcze; Dział 16 – Drewno i wyroby z drewna i korka; Dział 17 – Papier i wyroby z papieru; Dział 18 – Usługi poligraficzne i usługi reprodukcji zapisanych nośników informacji; Dział 22 – Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych; Dział 23 – Wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych; Dział 25 – Wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń; Dział 26 – Komputery, wyroby elektroniczne i optyczne; Dział 27 – Urządzenia elektryczne i nieelektryczny sprzęt gospodarstwa domowego; Dział 28 – Maszyny i urządzenia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SSSE

W latach 2010-2013, w obu strefach ekonomicznych, wydano 67 zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej (w tym 43 na terenie województwa warmińsko – mazurskiego). Najwięcej zezwoleń uzyskano w branżach: wyroby z gumy i tworzyw sztucznych, meble oraz artykuły spożywcze.

W obu okresach monitoringu, tj. 2006 – 2009 i 2010 – 2013, najbardziej popularnymi branżami prowadzenia działalności były: meble, wyroby metalowe gotowe z wyłączeniem maszyn i urządzeń, wyroby z gumy i tworzyw sztucznych, wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemineralnych oraz artykuły spożywcze.

Ponadto w województwie warmińsko- mazurskim funkcjonują inne instytucje, które tworzą sieć usług okołobiznesowych, m.in. Park Technologiczny w Olsztynie, Park Technologiczny w Ełku, Park Technologiczny w Elblągu, Centrum Innowacji i Transferu Technologii UWM w Olsztynie. Wszystkie działania podejmowane przez te podmioty skierowane są na wsparcie rozwoju przedsiębiorczości oraz pomoc w tworzeniu miejsc pracy. Główne filary działalności tych instytucji opierają się na szerokorozumianym wsparciu udzielanemu przedsiębiorcom- zarówno tym, którzy istnieją już na rynku, jak również tym, którzy dopiero zakładają swoją firmę. Do głównych form pomocy przedsiębiorcom m.in. należą: dotacje, poręczenia, pomoc konsultacyjna, doradztwo czy szkolenia.

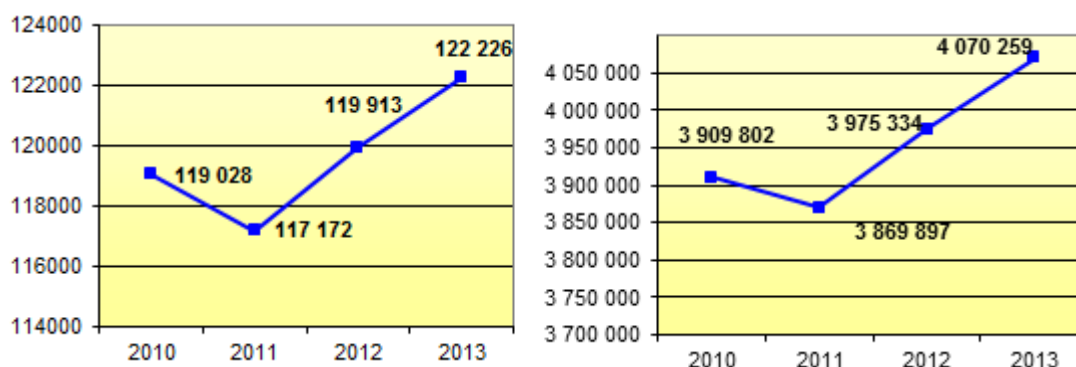
Działanie 3. Rozbudowa systemu samozatrudnienia

Cel działania: stworzenie systemu wsparcia dla osób – szczególnie bezrobotnych – podejmujących działalność gospodarczą.

Podjęcie zatrudnienia i rozwój kariery zawodowej jest często wyzwaniem trudnym do osiągnięcia. Założenie własnej firmy daje niekiedy jedyną szansę na wyłączenie z kręgu osób bezrobotnych. Szkolenia dla osób planujących rozpocząć działalność gospodarczą oraz system dotacji na uruchomienie własnej firmy są obecnie jednymi z najbardziej efektywnych form aktywizacji bezrobotnych finansowanych ze środków Funduszu Pracy.

W 2013 roku w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało 122 226 podmiotów gospodarczych, które stanowiły 3,0% podmiotów działających w kraju.

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na Warmii i Mazurach oraz w Polsce w latach 2010-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2010-2011 liczba firm, działających na Warmii i Mazurach, zmniejszyła się ze 119 028 w 2010 roku, do 117 172 w 2011 roku. Od 2012 r. rysuje się tendencja wzrostowa tego wskaźnika zarówno w regionie, jak i w Polsce. W 2013 roku, w odniesieniu do roku poprzedniego, nastąpił wzrost liczby firm, funkcjonujących w województwie jak i w kraju, przy czym wzrost ten był większy w drugim przypadku (2,4%) niż w województwie (1,9%). Biorąc pod uwagę poprzedni okres monitoringu, zauważyć można, iż na terenie Warmii i Mazur w latach 2006 – 2013, nastąpił wzrost liczby tworzonych podmiotów gospodarczych o 9,8% (z 111 311 w 2006r. do 122 226 w 2013r.). Podobna sytuacja miała miejsce w kraju, gdzie dynamika wzrostu podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON była jednak wyższa i wyniosła 11,9% (z 3 636 039 w 2006r. do 4 070 259 w 2013r.).

W strukturze podmiotów gospodarczych przeważają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W 2013 roku w województwie warmińsko-mazurskim około trzy czwarte (71,7%) firm było prowadzonych przez osoby fizyczne. Szczegółowe dane na ten temat znajdują się w poniższej tabeli.

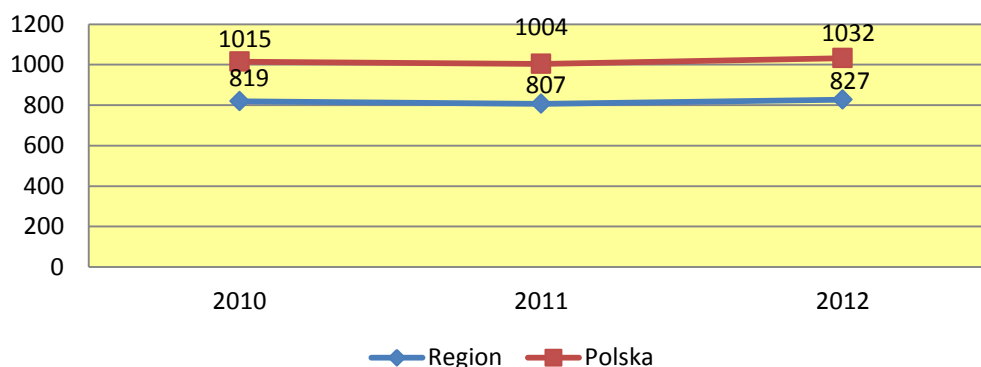
Tabela 5. Podmioty Gospodarki Narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w województwie warmińsko- mazurskim oraz w Polsce w latach 2010-2013

Rok	Liczba podmiotów ogółem		Osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą		Udział osób fizycznych w liczbie podmiotów gospodarczych w %	
	Polska	Region	Polska	Region	Polska	Region
2010	3 909 802	119 028	2 942 965	87 743	75,3%	73,7%
2011	3 869 897	117 172	2 871 457	85 187	74,2%	72,7%
2012	3 975 334	119 913	2 917 272	86 410	73,4%	72,1%
2013	4 070 259	122 226	2 961 733	87 655	72,8%	71,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym ze wskaźników obrazujących sytuację gospodarczą regionu jest **tzw. wskaźnik przedsiębiorczości**, który mierzony jest liczbą podmiotów gospodarczych przypadających na 10 tys. mieszkańców. Kształtowanie się wskaźnika przedsiębiorczości w regionie oraz w kraju w latach 2010-2012⁹ obrazuje poniższy wykres:

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w REGON na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza kształtowania się wskaźnika przedsiębiorczości pozwala stwierdzić, iż w latach 2010-2011 zarówno w regionie, jak i w kraju wskaźnik ten zanotował spadek. W 2012 r. w odniesieniu do poprzedniego, można zauważyć niewielki wzrost tego wskaźnika w skali kraju oraz regionu. Odnosząc się poprzedniego okresu monitoringu, można stwierdzić, iż w latach 2006-2012, omawiany wskaźnik na 10 tys. mieszkańców odnotował wzrost tak w regionie (o 47 podmiotów, tj. 6,0%), jak i w całej Polsce (o 78 podmiotów, tj. 8,2%). Województwo warmińsko – mazurskie pod względem omawianego wskaźnika w 2012 r. zajmowało 13 miejsce w kraju.

Jednym z problemów, na które natrafiają osoby pragnące rozpocząć własną działalność gospodarczą, jest brak dostatecznych, własnych środków finansowych. Jedną z możliwości wsparcia finansowego osób chętnych do podjęcia działalności gospodarczej jest Fundusz Pracy. Otrzymywanie środków finansowych na podjęcie własnej działalności gospodarczej, jest wysoko ocenianą metodą wychodzenia z bezrobocia. Z danych powiatowych urzędów pracy wynika, iż w latach 2010-2013 z dotacji z Funduszu Pracy na rozpoczęcie działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim, skorzystało w sumie 3 545 osób, a łączna wartość przyznanych dotacji wyniosła 66 272,5 tys. zł. Dominującymi branżami były: handel, usługi (w tym usługi fryzjerskie i kosmetyczne) oraz budownictwo.

⁹ Brak danych za 2013 rok.

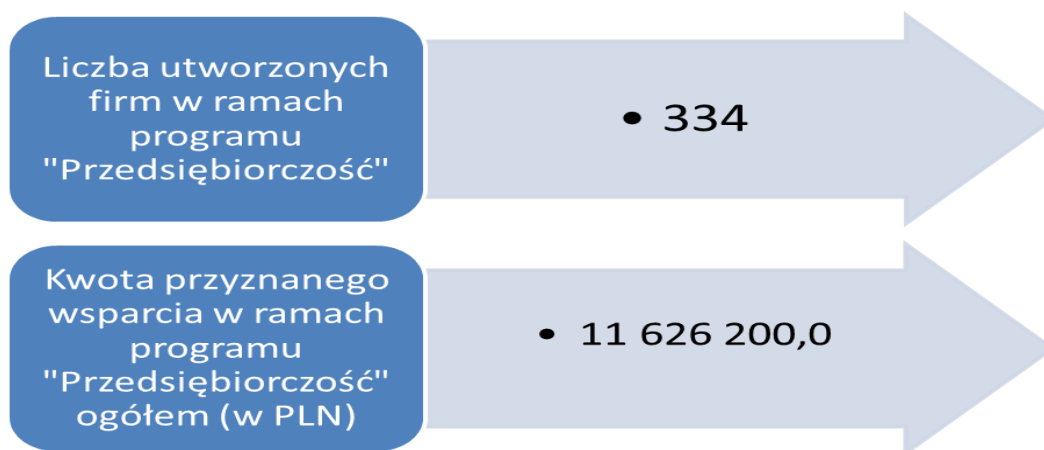
Tabela 6. Dotacje z Funduszu Pracy na podjęcie przez bezrobotnych własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
Liczba przyznanych dotacji z FP na rozpoczęcie działalności gospodarczej	1 589	440	1 021	495
Kwota ogółem przyznanych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej (w tys. zł)	29 163,5	7 505,3	19 332,3	10 271,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowych Urzędów Pracy.

W latach 2010 – 2013 realizowano programy, mające na celu wspieranie rozwoju przedsiębiorczości. W **2010 r.** 16 powiatowych urzędów pracy realizowało program **Przedsiębiorczość**. W ramach oferowanego wsparcia, w sumie 334 osoby utworzyły własne firmy. Łączny koszt realizacji projektu wyniósł 11 626 200,0 zł. Program ten został zrealizowany ze środków Funduszu Pracy będących w dyspozycji Ministra Pracy i Polityki Społecznej. W latach 2011 – 2013 program nie był realizowany.

Rysunek 9. Dane dotyczące programu *Przedsiębiorczość* w 2010r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP Olsztyn

W roku 2012 zrealizowanych zostało 15 programów zwiększających aktywność zawodową osób, które uzyskały zatrudnienie poprzez otrzymanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Środki pochodziły z rezerwy Ministra Pracy i Polityki Społecznej. W ramach oferowanego wsparcia, w sumie 418 osób otrzymało dotację na uruchomienie własnej firmy. Łączny koszt realizacji projektów wyniósł 4 563 800,0 zł.

Ponadto, w ramach działań podejmowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie wspierających system samozatrudnienia, należy wymienić projekty w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL, Poddziałania 8.1.2 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL. Powyższe działania cieszyły się dużym zainteresowaniem potencjalnych adresatów, jednak ze względu na ograniczoną liczbę środków nie było możliwości objęcia wsparciem wszystkich zaintere-

sowanych. Realizowane projekty w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL oraz Działania 6.2 PO KL skierowane były do osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą (w tym w formie spółdzielni socjalnej) poprzez zastosowanie różnych instrumentów, takich jak:

- ❖ przyznanie środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości do wysokości stanowiącej równowartość 40 tys. zł (lub 20 tys. zł na osobę w przypadku spółdzielni socjalnej)
- ❖ doradztwo (indywidualne i grupowe) oraz szkolenia umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia działalności gospodarczej, natomiast w późniejszym etapie – doradztwo i pomoc w efektywnym wykorzystaniu dotacji oraz prowadzenia i rozwoju firmy;
- ❖ wsparcie pomostowe w okresie od 6 do 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia działalności gospodarczej, obejmujące finansowe wsparcie pomostowe, wypłacane miesięcznie w kwocie nie większej niż równowartość minimalnego wynagrodzenia, ukierunkowane na pomoc przedsiębiorcy w początkowym okresie funkcjonowania firmy.

Ponadto w **Poddziałaniu 8.1.2 PO KL** zrealizowano 17 projektów outplacementowych, w ramach których osobom zwolnionym, przewidzianym do zwolnienia lub zagrożonym zwolnieniem z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oferowano m.in. wsparcie ukierunkowane na pomoc w zakładaniu działalności gospodarczej. W ramach wspomnianych projektów 8.1.2 POKL w latach 2010-2013, udzielono 418 dotacji.

Rysunek 10. Dotacje z Europejskiego Funduszu Społecznego na podjęcie własnej działalności gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
Liczba przyznanych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej	1 645	1 142	1 108	2 143
Kwota ogółem przyznanych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej	35 945 574,18	31 064 469,66	29 175 416,55	51 815 382,22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP Olsztyn

Działanie 4. Rozwój społeczeństwa informacyjnego

Cel działania: stworzenie infrastruktury społecznej i technicznej warunkującej rozwój społeczeństwa informacyjnego.

Tworzenie informacji i rozwój społeczeństwa informacyjnego, przy wykorzystaniu wiedzy i doświadczenia w życiu gospodarczym są szansą na rozwój regionu. Społeczeństwo informacyjne zapewnia swoim obywatelom powszechny dostęp do technologii teleinformatycznych, a także wykorzystanie ich w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych i rozwoju społecznym. Technologia informacyjna stwarza warunki rozwoju technicznego, ekonomicznego i edukacyjnego danego regionu, co sprzyja konkurencyjności regionu i świadczonych usług.

W latach 2010-2013 można zaobserwować znaczny wzrost odsetka gospodarstw domowych, posiadających dostęp do Internetu oraz jednoczesny spadek odsetka przedsiębiorstw, które posiadają dostęp do omawianego źródła informacji. Na Warmii i Mazurach w 2012 roku, 58,2% ogółu gospodarstw domowych posiadało dostęp do Internetu (o 2,4 punktów procentowych więcej niż w 2010 roku). Niemniej jednak, odsetek mieszkańców Warmii i Mazur, mających dostęp do Internetu jest mniejszy niż średnio w kraju. W 2012 roku, w kraju na 100 gospodarstw domowych 65 miało dostęp do Internetu, natomiast w województwie warmińsko-mazurskim – 58.

Tabela 7. Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu w województwie warmińsko-mazurskim i w kraju w latach 2010-2013

Wyszczególnienie	miara	2010		2011		2012		2013	
		Polska	Region	Polska	Region	Polska	Region	Polska	Region
Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu (ogółem)	%	59,6	55,8	62,3	58,1	64,7	58,2	b.d.	b.d.
Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu szerokopasmowego	%	b.d.	b.d.	48,2	49,5	52,4	53,7	b.d.	b.d.
Przedsiębiorstwa z dostępem do Internetu	%	95,8	94,0	93,9	93,7	93,2	91,7	93,6	91,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

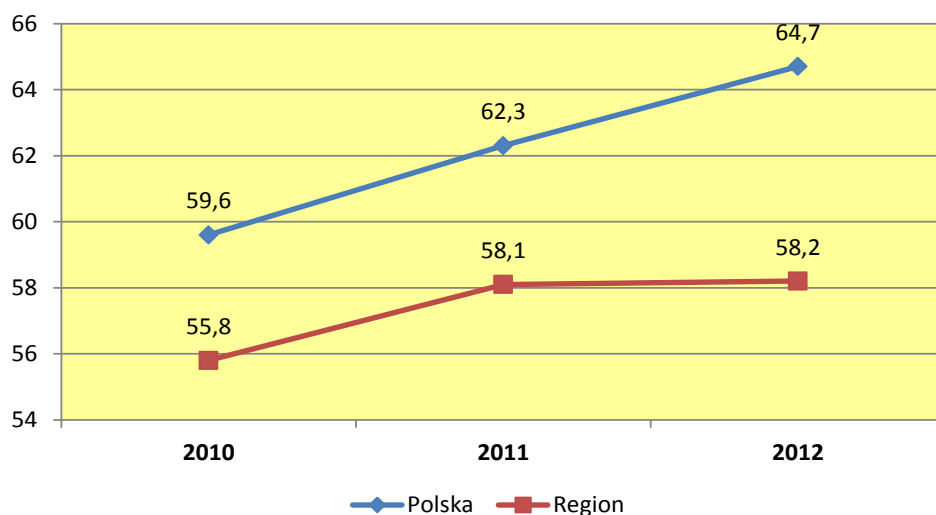
Zmniejsza się jednocześnie odsetek przedsiębiorstw z dostępem do Internetu. W 2010 roku, na 100 przedsiębiorstw działających na terenie Warmii i Mazur, dostęp do Internetu deklarowały 94 przedsiębiorstwa, natomiast w 2013 roku liczba ta spadła do 91. Podobna tendencja spadkowa liczby przedsiębiorstw z dostępem do Internetu utrzymuje

się w Polsce. W latach 2010 – 2012 zmniejszyła się ona z 95,8 do 93,2% w 2012r. Jednak rok następny przyniósł niewielki wzrost liczby firm deklarujących dostęp do omawianego narzędzia technologicznego do 93,6%.

Biorąc pod uwagę rok 2006 i 2010, widoczna jest poprawa w dostępności do Internetu zarówno w przypadku gospodarstw domowych, jak i przedsiębiorstw. W pierwszym przypadku nastąpił duży przeskok, który świadczyć może o szybkim rozwoju technologicznym sieci internetowej w kraju, jak i w regionie. W 2006 r. dostęp do omawianego wskaźnika deklarowało 28,4% gospodarstw domowych w Polsce i 22,1% w regionie. W 2010 r. było to odpowiednio 59,6% i 55,8%. W przypadku firm, odsetek z dostępem do Internetu wyniósł w 2006r. 88,8% w Polsce i 82,8% na Warmii i Mazurach (w 2010r. odpowiednio – 95,8% i 94,0%).

Coraz liczniejsze usługi oferowane przez operatorów sieci internetowych, które jednocześnie są z każdym rokiem coraz bardziej zaawansowane technologicznie wpływają na zwiększający się poziom dostępności do tych usług i jednocześnie powodują wzrost zainteresowania ze strony potencjalnych nabywców. Zarówno mieszkańcy regionu, jak i przedsiębiorcy mają możliwość korzystania ze szkoleń, mających na celu kształtowanie świadomości wykorzystywania technologii informatycznej.

Wykres 7. Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu w województwie warmińsko-mazurskim i w kraju w latach 2010-2012 (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

W latach 2010-2013 podjęto szereg inicjatyw, wspierających działania, służące promocji i umiejętności wykorzystania urządzeń teleinformatycznych oraz Internetu w edukacji, pracy czy też życiu codziennym. Do głównych działań, przeprowadzonych w tym zakresie na Warmii i Mazurach należą:

- ❖ *Rozbudowa infrastruktury szerokopasmowego dostępu do Internetu i sieci PIAP-ów w województwie warmińsko - mazurskim.* Celem projektu było zwiększenie dostępu do Internetu i wykorzystania technik informatycznych w gospodarce i sferze społecznej Warmii i Mazur. W ramach projektu:
 - rozbudowano Centrum Zarządzania Siecią (Data Center) w Olsztynie;
 - zbudowano bezpieczną infrastrukturę sieciową zabezpieczającą punkty dostępu do Internetu PIAP, infomaty i telecentra poprzez budowę bezpiecznych kanałów komunikacyjnych;
 - uruchomiono 640 PIAP-ów w tym 290 infomatów;
 - utworzono 33 telecentra;
 - rozbudowano dostęp do sieci szerokopasmowej o 290 hot-spotów;

Głównymi założeniami projektu było upowszechnienie wykorzystania Internetu i narzędzi komunikacyjnych w życiu codziennym mieszkańców regionu, zwiększenie zatrudnienia na obszarach objętych projektem, zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej województwa, a co za tym idzie – podniesienie jakości życia mieszkańców Warmii i Mazur. Projekt został sfinansowany w ok.83% z EFRR oraz 17% z wkładu własnego beneficjenta, zaś jego wartość wyniosła blisko 20 mln zł. Wnioskodawcą i liderem projektu był samorząd województwa.

- ❖ *Profesjonalny urząd administracji samorządowej.* Celem projektu było podniesienie kwalifikacji zawodowych 400 pracowników merytorycznych Urzędu Marszałkowskiego do końca 2013 roku poprzez uczestnictwo w kursach doskonalących. Realizacja przedsięwzięcia miała za zadanie usprawnić pracę Urzędu Marszałkowskiego, a także podnieść jakość obsługi społeczeństwa województwa warmińsko – mazurskiego. Projekt został sfinansowany w większości ze środków EFS, zaś jego wartość wyniosła blisko 4 mln zł.
- ❖ *Budowa Warmińsko – Mazurskiej platformy GIS dla przedsiębiorstw (okres realizacji 2009-2013).* Projekt stwarzał możliwości wdrażania zaawansowanych rozwiązań teleinformatycznych, a także łatwe i szybkie uzyskanie danych i narzędzi do pozyskiwania oraz gromadzenia danych, umożliwiając przetworzenie ich do postaci informacji. Przetworzone dane pozwalają na przeprowadzenie analiz, które mogą mieć wpływ na podejmowanie decyzji biznesowych i inwestycyjnych. Zbudowana platforma usługowa i portal mają stać się źródłem kompleksowych i zagregowanych informacji, które można wykorzystywać w takich dziedzinach jak: planowaniu przestrzennym, ochronie środowiska, rolnictwie, ochronie zdrowia, zarządzaniu zasobami naturalnymi, telekomunikacji czy transporcie. Projekt został sfinansowany w większości ze środków EFRR,

zaś jego wartość wyniosła blisko 2,5 mln zł. Wnioskodawcą i liderem projektu był samorząd województwa.

- ❖ *Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej – województwo warmińsko – mazurskie* (okres realizacji 2008-2015). Głównym celem projektu jest zapewnienie infrastruktury regionalnej sieci światłowodowej na terenie województwa warmińsko – mazurskiego. Pozwolić to ma na zwiększenie dostępności do mediów elektronicznych, a także obniżenie kosztów usług skierowanych do mieszkańców regionu. Efektem ma być wzrost inwestycji związanych z doprowadzeniem infrastruktury do odbiorców końcowych, co ma wpływ na zwiększenie dostępu do Internetu dla instytucji, przedsiębiorstw i mieszkańców obszarów peryferyjnych zagrożonych „wykluczeniem cyfrowym”. Projekt jest finansowany w większości ze środków EFRR, zaś jego wartość wynosi nieco ponad 327 mln zł. Wnioskodawcą i liderem projektu jest samorząd województwa.
- ❖ *„Polska Cyfrowa Równych Szans”* (okres realizacji 2012 – 2014). Głównym celem projektu jest wprowadzenie dorosłych Polaków 50+ w świat komunikacji cyfrowej oraz usług i treści dostępnych w Internecie. Projekt jest realizowany przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Olsztynie w partnerstwie z Miejską Biblioteką Publiczną w Olsztynie, Miejskim Ośrodkiem Kultury w Olsztynie oraz Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Olsztynie. Program finansowany jest ze środków 8.3 Programu Innowacyjna Gospodarka. Założeniem jest objęcie 3 959 uczestników.

W województwie warmińsko-mazurskim z Poddziałania 8.1.1 POKL realizowano projekty związane z technologiami ICT:

- *Podniesienie kwalifikacji zawodowych pracowników regionalnych MMŚP w zakresie zarządzania oraz ICT* – Realizatorem projektu o wartości 743,3 tys. zł był Warmińsko – Mazurski Związek Pracodawców Prywatnych. Projekt obejmował pracowników i przedsiębiorców mikro, małych i średnich przedsiębiorstw z branży ICT.
- *aCADemia projektowania 2* – Realizatorem projektu był Warmińsko-Mazurski Zakład Doskonalenia Zawodowego. Obejmował przeprowadzenie szkoleń z zakresu obsługi branżowego oprogramowania komputerowego typu CAD, skierowanych do 540 dorosłych osób pracujących. Wartość projektu wynosiła 2,5 mln zł.
- *e-w firmie* – Realizatorem projektu o wartości 182 091,27 zł było Zrzeszenie Prywatnego Handlu i Usług. Projekt miał na celu podniesienie umiejętności wykorzystania systemów informatycznych i zasobów Internetu w działalności 39 firm z obszaru powiatu mrągowskiego, olsztyńskiego oraz miasta Olsztyna.
- *Arellis – wyżyny zarządzania i technologii ICT* – Realizatorem projektu był Warmińsko – Mazurski Związek Pracodawców Prywatnych. Szkolenia zakładały nabycie specjalistycznych kwalifikacji przez 62 osoby z 5 MMŚP w zakresie ICT i zarządzania. Wartość projektu wyniosła 423,4 tys. zł.

- *Wzrost pozycji rynkowej i kompetencji firmy TERNET sp. z.o.o.* – Realizatorem projektu była firma Jarosław Kapusta IT Szkolenia. Odbiorcą projektu była spółka TERNET działająca w sektorze usług IT, systemów informatycznych. Wartość projektu wyniosła 300,7 tys. zł.

Możliwości wdrażania zaawansowanych rozwiązań teleinformatycznych przyczynią się do ich wykorzystania zarówno w edukacji i pracy, jak i życiu codziennym. Doprowadzą one do podniesienia jakości i dostępności e-usług, co pozwoli na uzyskanie synergii między administracją a przedsiębiorcami. Dostęp do szerokopasmowego Internetu na obszarze całego województwa pozwoli na rozwój lokalnych operatorów dostępowych, co przyczyni się do wzrostu konkurencji, jakości świadczonych usług i co za tym idzie obniżeniu cen dla odbiorców końcowych, tj. gospodarstw domowych, instytucji publicznych oraz samych przedsiębiorców.

Podsumowanie

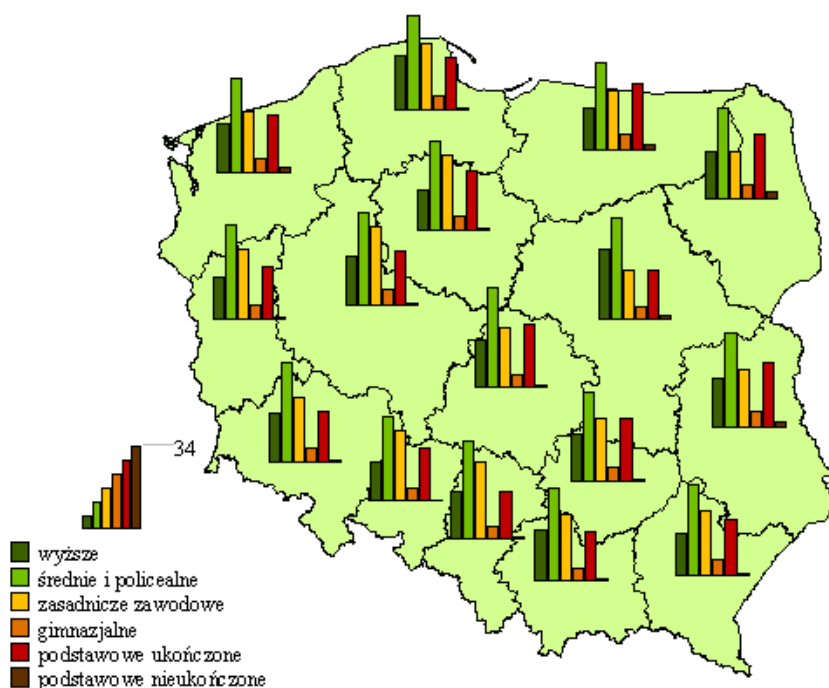
- W regionie warmińsko-mazurskim w 2013 roku, w populacji osób powyżej piętnastego roku życia, osób czynnych zawodowo było 51,6%. W kraju, odsetek ten wyniósł 56,1%. **Współczynnik aktywności zawodowej w kraju** w latach 2006-2013 odnotowuje tendencję wzrostową i tak jak w 2006r. osiągnął wartość 54,1%, tak w 2013r. wzrósł do 56,1%. Województwo warmińsko – mazurskie charakteryzuje odmienna tendencja. Od 2006 do 2010r. wartość współczynnika ciągle rosła (2006r. – 51,0%; 2007r. – 51,5%; 2008r. – 52,0%; 2009r. – 52,7%; 2010r. – 53,8%), natomiast od 2011 do 2012 r. wskaźnik zaczął się obniżać osiągając wartości: 2011 – 52,8%; 2012 – 51,6%. Rok 2013 przyniósł taką samą wartość jak rok poprzedni, tj. 51,6%.
- **Wskaźnik zatrudnienia** odnotowuje większe wahania wartości. W 2013 roku wartość tego wskaźnika w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 46,9%, natomiast w kraju 50,6%. W latach 2006-2008 wskaźnik zatrudnienia w kraju odnotowuje tendencję wzrostową (2006 r. – 47,5%; 2007 r. – 49,5%; 2008 r. – 51,0%), podczas gdy w 2009 r. sytuacja ta została zahamowana osiągając wartość 50,4%. Lata 2010 – 2013 przyniosły stopniowy wzrost omawianej tendencji (2010 – 50,2%; 2011-50,3%; 2012 – 50,4%; 2013 – 50,6%). W regionie Warmii i Mazur występuje podobna sytuacja jak w przypadku współczynnika aktywności zawodowej, tj. w latach 2006 – 2008 – wartość wskaźnika zatrudnienia zwiększała się z 44,1% do 48,3%. Rok 2009 przyniósł zahamowanie wzrostu i wartość – 48,2%, która powiększyła się także w kolejnym roku do 48,5%. Od tej pory jednak, tj. od 2010 do 2013 r. zaobserwować można spadek wskaźnika (2010r. – jego wartość wyniosła 48,5%; 2011 – 47,4%; 2012 – 46,0%; 2013 – 46,9%).

PRIORYTET II

KSZTAŁCENIE I WYCHOWANIE DLA ZATRUDNIENIA I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Jednym z ważniejszych czynników określających rozwój społeczeństwa jest stały wzrost poziomu wykształcenia. W ciągu dziewięciu lat dzielących spisy powszechne obserwuje się dynamiczne zmiany, które wpłynęły w sposób znaczący na zmianę struktury ludności według poziomu wykształcenia. Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 r., odsetek osób o wykształceniu wyższym wyniósł w Polsce 17,0% i w porównaniu do 2002 roku zwiększył się o ponad 7 punktów procentowych. W 2011 roku 5 693,7 tys. Polaków posiadało ukończone studia wyższe. W 2002 roku liczba absolwentów szkół wyższych wyniosła 3 203,6 tys., co oznacza zwiększenie tej zbiorowości w omawianym okresie prawie o 78%.

Mapa 1. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i województw w 2011 roku

Źródło: „Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011”, GUS, Warszawa 2013.

Analizując poziom wykształcenia ludności według województw widoczne jest wyraźne zróżnicowanie regionalne. W 2011 roku największe różnice w poszczególnych województwach, zaobserwować można wśród osób posiadających wykształcenie wyższe.

Województwo warmińsko-mazurskie, charakteryzowało się jednym z niższych w kraju odsetkiem osób o wykształceniu wyższym - 14,1% (niższy wskaźnik miało tylko województwo opolskie -13,6%). Różnica województwa w porównaniu ze średnią krajową wy-

nosiła 2,9 pkt. proc. Warmia i Mazury należą również do regionów o najniższym odsetku osób z wykształceniem średnim (łącznie z policealnym i dyplomem ukończenia kolegium), który kształtował się na poziomie 29,1%.

W województwie warmińsko-mazurskim odnotowano wyższy odsetek osób o wykształceniu gimnazjalnym niż średnia dla kraju (4,9%), wyniósł on 5,5%. Region nasz, obok Podlaskiego, charakteryzował się także najwyższym udziałem procentowym osób z wykształceniem podstawowym i niższym – na koniec 2011 roku wskaźnik ten wynosił 24,1%¹⁰.

Wyzwaniem dla regionu warmińsko-mazurskiego, charakteryzującego się najwyższym poziomem bezrobocia w kraju i stosunkowo niskim poziomem wykształcenia jego mieszkańców jest skoordynowanie systemu edukacji z potrzebami rynku pracy. Szczególnie ważne w tym względzie jest kształtowanie oferty edukacyjnej w oparciu o analizy lokalnego i regionalnego rynku pracy, co pozwoli na dostosowanie podaży i popytu na rynku pracy, a w dłuższej perspektywie przyczyni się do kształtowania pozytywnych zjawisk na rynku pracy, przede wszystkim do zmniejszania poziomu bezrobocia.

Działanie 1. Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy

Cel: modernizacja systemu edukacji na wszystkich poziomach, aby zarówno kierunki nauczania, jak i programy zostały powiązane z prognozowanymi potrzebami rynku pracy.

Współczynnik skolaryzacji brutto, określany jako relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania, w województwie warmińsko-mazurskim, w latach 2010-2013, kształtował się następująco:

Tabela 8. Współczynnik skolaryzacji brutto w poszczególnych typach szkół województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2013

Typ szkoły	Lata			
	2010	2011	2012	2013 ¹¹
Zasadnicze szkoły zawodowe (wiek 16-18 lat)	17,2	16,9	16,3	b.d.
Licea ogólnokształcące (wiek 16-18 lat)	56,7	57,2	56,9	b.d.
Szkoły zawodowe i ogólnozawodowe (wiek 16-18 lat)	42,5	42,7	42,6	b.d.
Szkoły policealne (wiek 19-21 lat)	18,1	18,6	19,1	b.d.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDR

¹⁰ „Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011”, GUS, Warszawa 2013.

¹¹ Brak danych za 2013 r. W poprzednich latach dane na temat współczynnika skolaryzacji dostępne były w lipcu.

W analizowanym okresie najwyższe wartości współczynnik skolaryzacji osiągał w przypadku liceów ogólnokształcących od 56,7 do 57,2%, co oznacza że prawie 57% osób w wieku 16-18 lat uczyło się w tym typie szkół. W porównaniu z poprzednim okresem monitoringu (2006-2009) nastąpił wzrost tego wskaźnika, z poziomu 50,4% w 2006 r. do 56,9% w 2012 r. W porównaniu z rokiem 2009 wskaźnik ten wzrósł o 2,3 pkt. proc.

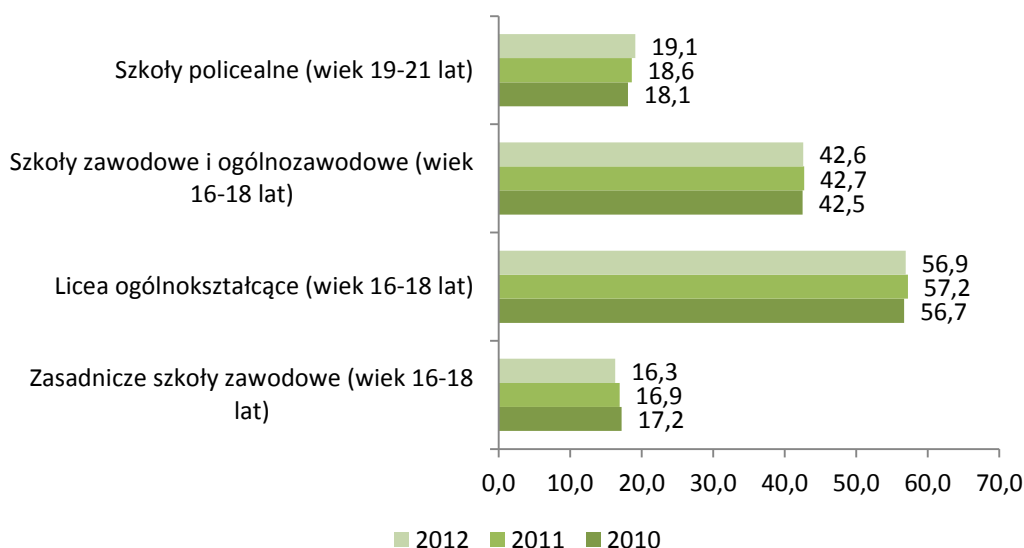
Drugim pod względem popularności typem szkół były szkoły zawodowe i ogólnozawodowe, w których w badanym okresie kształciło się około 43% osób w wieku 16-18 lat. Zaznaczyć należy, że o ile w poprzednim okresie monitoringu Strategii (2006-2009) współczynnik skolaryzacji w regionie dla tego typu szkół na przełomie czterech lat zmniejszył się o 4,5 pkt proc., o tyle w kolejnym analizowanym okresie trend ten został zahamowany, a w latach 2010 i 2012 zanotowano nawet niewielki wzrost o 0,1 pkt proc.

Wskaźnik skolaryzacji dla szkół policealnych wynosił w 2012 r. 19,1%. Od 2006 r. obserwujemy jego wzrost o 3 pkt. proc., natomiast w przedziale lat 2009- 2012 r. o 2,6 pkt. proc.

W poprzednim okresie monitoringu, w latach 2006-2009 współczynnik skolaryzacji dla zasadniczych szkół zawodowych wykazywał wyraźną tendencję rosnącą (od 15,4% w 2006 r. do 17,4% w 2009 r.). Trend ten został zahamowany w 2010 r. i w analizowanym okresie wartość współczynnika systematycznie spada - od 17,2% w 2010 r. do 16,3% w 2012 r.

Poniższy wykres przedstawia zmiany współczynnika skolaryzacji w poszczególnych typach szkół.

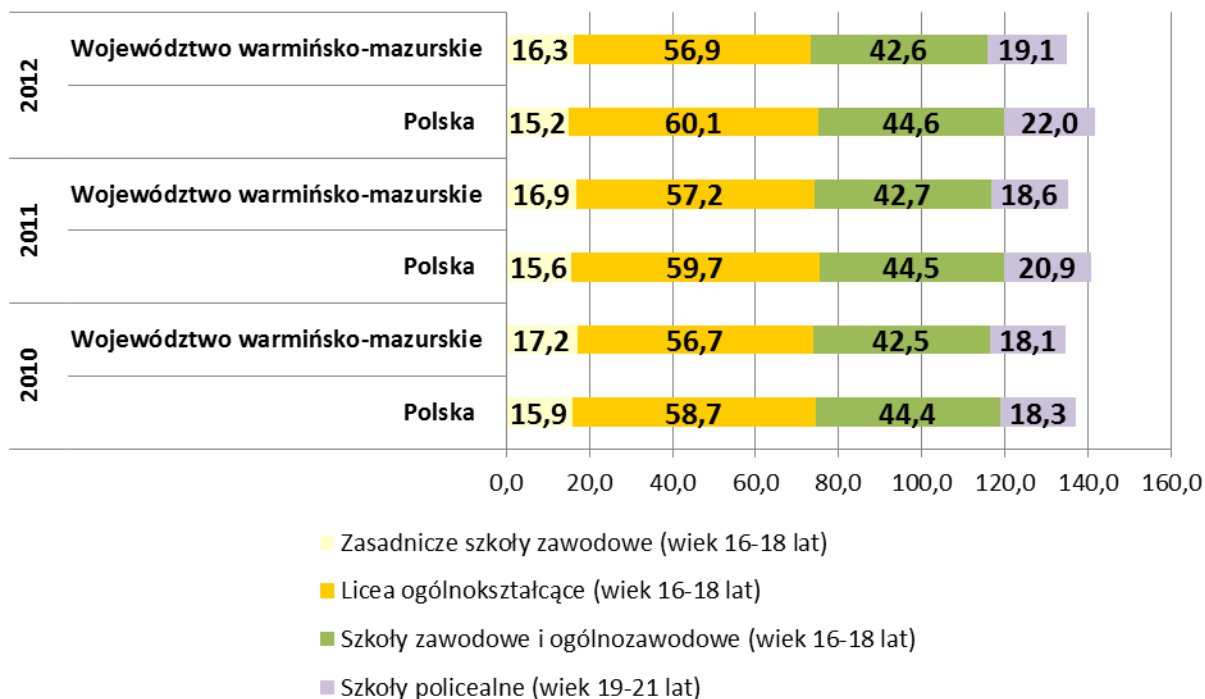
Wykres 8. Zmiany współczynnika skolaryzacji brutto w poszczególnych typach szkół w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Współczynnik skolaryzacji brutto w województwie warmińsko-mazurskim porównano z jego wartościami dla poszczególnych typów szkół w kraju.

Wykres 9. Współczynnik skolaryzacji brutto w poszczególnych typach szkół w Polsce i w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2012

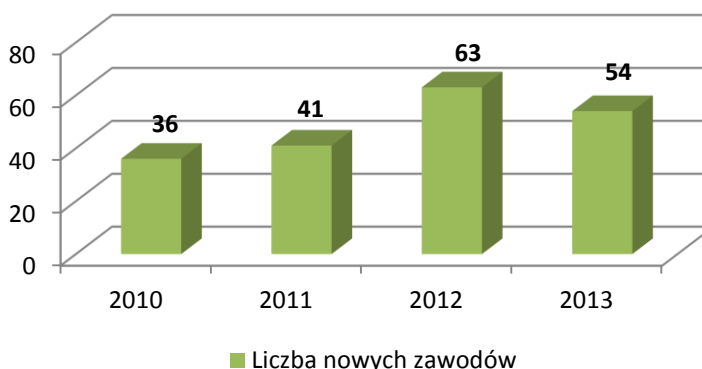
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Współczynniki skolaryzacji w województwie warmińsko-mazurskim, w przypadku prawie wszystkich typów szkół przyjmują mniejsze wartości niż wskaźniki wyliczone średnio dla kraju. Wyjątkiem jest wskaźnik skolaryzacji dla zasadniczych szkół zawodowych, którego wartość w regionie w porównaniu z Polską była wyższa o 1,3 pkt. proc. w 2010 i 2011 r. oraz o 1,1 pkt. proc. w 2012 r. W latach 2010 -2012 obserwujemy stopniowy spadek odsetka osób w wieku 16-18 lat uczących się w zasadniczych szkołach zawodowych. W Polsce wartość wskaźnika zmniejszyła się w tym okresie o 0,7 pkt. proc, natomiast w województwie o 0,9 pkt. proc.

W przeciwieństwie do szkół zawodowych współczynnik skolaryzacji dla szkół policealnych zarówno w Polsce jak i w regionie w analizowanym okresie wykazuje tendencję wzrostową. Dynamika wzrostu w Warmińsko-Mazurskim była jednak znacznie niższa niż w kraju (odpowiednio 1,0 pkt. proc i 3,7 pkt. proc.).

Realizacja celu modernizacji systemu edukacji na wszystkich poziomach, aby zarówno kierunki nauczania, jak i programy zostały powiązane z prognozowanymi potrzebami rynku pracy, następuje m.in. poprzez przedsięwzięcia szkół ponadgimnazjalnych, prowadzących kształcenie zawodowe. Wyrażają się one w uruchamianiu nowych kierunków kształcenia, stanowiących odpowiedź na zapotrzebowanie rynku pracy oraz w realizacji projektów, mających na celu dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy.

Wykres 10. Liczba nowych kierunków kształcenia uruchamianych w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2013

Źródło: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty

W latach 2010-2013 w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego uruchomiono 194 nowe kierunki kształcenia. W latach 2006-2009 wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 107, co oznacza wzrost o 81,3%. W monitorowanym okresie najwięcej nowych kierunków - 63, zostało uruchomionych w 2012 roku. Wzrost ilości otwieranych kierunków świadczy o staraniach szkół o to, aby ich absolwenci byli przygotowani na wejście na rynek pracy.

Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy jest również zadaniem Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia, która jako organ opiniodawczo-doradczy Marszałka Województwa, zgodnie z zapisami Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, zobligowana jest m.in. do wydawania opinii w sprawach dotyczących kierunków kształcenia. W monitorowanym okresie 2010-2013 Wojewódzka Rada Zatrudnienia (WRZ) pozytywnie zaopiniowała otwarcie 69 nowych kierunków kształcenia.

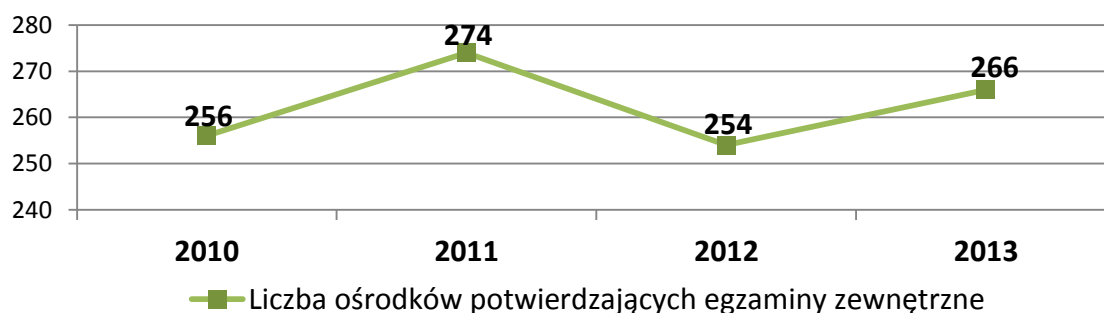
Rok 2013 był rekordowym pod względem zaopiniowanych kierunków kształcenia. Jest to niewątpliwie wynikiem zmiany Ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.), gdzie wg znowelizowanych zapisów dyrektor szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe, w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę, ustala zawody, w których kształci szkoła, po zasięgnięciu opinii powiatowej i wojewódzkiej rady zatrudnienia co do zgodności z potrzebami rynku pracy.

Opinie Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia zostały podjęte w oparciu o analizę lokalnego i wojewódzkiego rynku pracy dotyczącą liczby osób bezrobotnych, płynności rynku pracy, liczby absolwentów oraz wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej w kontekście rozpatrywanego zawodu. Brano także pod uwagę liczbę placówek oświatowych w województwie, jak również w poszczególnych subregionach prowadzących kształcenie w zawodach będących przedmiotem opinii Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia.

Dla porównania w latach 2006-2009 Wojewódzka Rada Zatrudnienia pozytywnie zaopiniowała otwarcie 24 kierunków kształcenia, a więc o 45 mniej niż w obecnym okresie monitoringu.

Egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe jest formą oceny poziomu opanowania wiadomości i umiejętności z zakresu wybranego zawodu, ustalonych w standardach wymagań egzaminacyjnych.

Wykres 11. Liczba ośrodków przeprowadzających egzaminy zewnętrzne w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty

Od 2006 roku, w województwie warmińsko-mazurskim, znacznie wzrosła liczba ośrodków przeprowadzających egzaminy zewnętrzne. W roku 2013 było ich 266, co oznacza wzrost o 79,7% w porównaniu z 2006 r. i o 18,8% w porównaniu z 2009 r. czyli ostatnim rokiem objętym poprzednim monitoringiem strategii. W monitorowanym okresie 2010-2013 najwięcej ośrodków – 274 potwierdziło egzaminy zewnętrzne w roku 2011, najmniej w 2012 – 254 ośrodki.

Tabela 9. Liczba ośrodków przeprowadzających egzaminy zewnętrzne w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

Rok	Egzamin pisemny	Egzamin ustny	Łącznie
2010	egz. pisemny -127	egz. ustny-129	256
2011	egz. pisemny -147	egz. ustny-127	274
2012	egz. pisemny -132	egz. ustny-122	254
2013	egz. pisemny -144	egz. ustny-122	266

Źródło: Kuratorium Oświaty w Olsztynie

Od 1 września 2012 r. weszły w życie przepisy wprowadzające zmiany w szkolnictwie zawodowym. W zawodach szkolnych przedstawionych w nowej klasyfikacji wyodrębniono kwalifikacje, rozumiane jako zestaw oczekiwanych efektów kształcenia, których osiągnięcie potwierdza świadectwo wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną po zdaniu egzaminu. Egzamin zawodowy jest egzaminem zewnętrznym. Umożliwia uzyskanie porównywalnej i obiektywnej oceny poziomu osiągnięć zdającego poprzez zastosowanie jednolitych wymagań, kryteriów oceniania i zasad jego przeprowadzania. Zasady opracowane są przez instytucje zewnętrzne, funkcjonujące niezależnie od systemu kształcenia.

Nowy egzamin zawodowy dotyczy osób rozpoczynających w roku szkolnym 2012/2013 (lub później) naukę według nowej podstawy programowej kształcenia w zawodach¹². W 2013 r. w województwie warmińsko-mazurskim w sesji letniej egzamin potwierdzało 37 ośrodków, w sesji zimowej 10.

Realizacji celu Działania 1 służą również projekty, finansowane m.in. ze środków Unii Europejskiej. Ich celem jest podniesienie jakości kształcenia, poszerzenie zakresu wiedzy uczniów oraz umożliwienie nadania im uprawnień zawodowych. Ich szerszy opis znajduje się w *Raporcie okresowym nr XII oraz projekcie XIII z realizacji Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020*¹³.

Działanie 2. Rozwój systemu edukacji przez całe życie

Cel: rozbudowa systemu kształcenia ustawicznego, aby odpowiadał zmieniającym się potrzebom rynku pracy, a jednocześnie był dostosowany do potencjału wynikającego z podstawowych cykliów życiowych.

Zmieniająca się rzeczywistość, będąca wynikiem rozwoju cywilizacyjnego oraz postępu naukowo-technicznego, sprawia, że rosną wymagania praktycznie na wszystkich stanowiskach pracy. Specyfika rynku pracy wymaga więc ustawicznego odnawiania i pogłębiania kwalifikacji. Daje to szansę na utrzymanie obecnego zatrudnienia lub też podjęcia bardziej satysfakcjonującej pracy. Dlatego też kształcenie ustawiczne ma szczególne znaczenie dla zapewnienia odpowiedniego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. W myśl Ustawy o systemie oświaty, kształcenie ustawiczne rozumiane jest jako kształcenie w szkołach dla dorosłych, a także uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych przez osoby, które spełniły obowiązek szkolny¹⁴.

W województwie warmińsko-mazurskim w analizowanym okresie można zauważyć stały wzrost liczby instytucji kształcenia ustawicznego. W 2013 r. było ich 92, co oznacza wzrost o 31 w porównaniu do 2006 r. i o 19 w odniesieniu do 2009 r. W okresie 2010-2013 kontynuowana jest tendencja wzrostowa, z 71 instytucji kształcenia w 2010 r. do 92 w 2013 roku.

Mimo większej ilości placówek, od roku 2011 maleje liczba uczestników kształcenia ustawicznego. Na przestrzeni trzech lat spadek ten wyniósł 25,2% (10 431 osób). Spadek ten wynika z faktu, iż zgodnie z nowelizacją ustawy o systemie oświaty z dnia 19 sierpnia 2011 r. (Dz.U. 2011 nr 205 poz. 1206) do systemu szkolnictwa dla dorosłych wprowadzono nową formę kształcenia zawodowego – kwalifikacyjne kursy zawodowe (KKZ). Kursy

¹² Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 205, poz. 1206)

¹³ Raport zatwierdzony przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego zgodnie z uchwałą Nr XXIX/571/13 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 27 sierpnia 2013 r.

¹⁴ Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).

takie stwarzają możliwość uzyskania lub uzupełnienia kwalifikacji zawodowych oraz otrzymania dyplomu technika w danym zawodzie. Nowy model kształcenia jest odpowiedzią na potrzeby osób dorosłych. Umożliwia również zwiększenie mobilności zawodowej oraz szybsze reagowanie na potrzeby rynku pracy i gospodarki.

Tabela 10. Liczba instytucji kształcenia ustawicznego i liczba uczestników w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

Rok	Placówki*	Uczestnicy
2010	71	24 845
2011	84	41 374
2012	88	35 447
2013	92	30 943

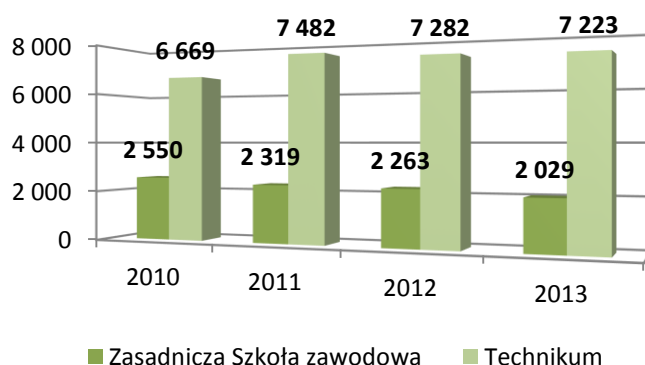
* w liczbie tej ujęto placówki i centra kształcenia ustawicznego

Źródło: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty, na podstawie danych SIO

W latach 2010-2013 obserwujemy również spadek liczby osób zdających egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zasadniczych szkołach zawodowych z 2 550 do 2 029 osób (spadek o 20,4%). W 2013 r. w porównaniu z rokiem 2009 liczba zdających zmniejszyła się o 360 osób (15,1%), zaś w odniesieniu do początku realizacji Strategii o 226 osób (10,0%).

Liczba osób zdających egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe w technikum w latach 2006-2009 wykazywała tendencję spadkową. W latach 2010-2013 ich liczba początkowo wzrastała, do 7 482 w 2011 r., po czym ponownie nastąpił spadek wartości tego wskaźnika. Na koniec monitorowanego obecnie okresu zanotowano 7 223 zdających, o 635 osób więcej niż w 2009 r. (9,6%).

Wykres 12. Liczba osób zdających egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

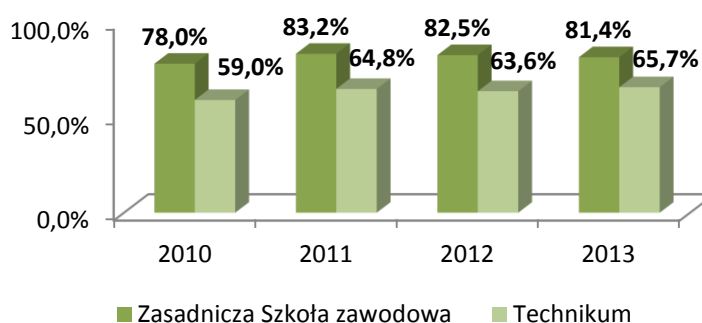

Źródło: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty

W latach 2010-2013 wzrosła zdawalność egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zasadniczych szkołach zawodowych, z 78,0% w 2010 r. do 81,4% w 2013 r. Najwyższą zdawalność odnotowano w 2011 r. - 83,2%. W porównaniu z 2006 r., w 2013 r. zdawalność wzrosła o 17,3 pkt. proc.

W przypadku techników w latach 2010-2013 zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe wzrosła o 6,7 pkt. proc. W 2010 r. zdawalność wyniosła 59,0%, natomiast w 2013 r. 65,7%. Tendencję rosnącą zdawalność egzaminów w technikach wykazywała również w poprzednim okresie monitoringu, od 50,0% w 2007 r., do 55,7% w 2009 r.

Wykres 13. Wyniki egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w latach 2010-2013

Źródło: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty

Działanie 3. Podniesienie standardów kształcenia kadr dla systemu edukacji

Cel: wzrost kompetencji kadry nauczającej i zarządzającej, dostosowanie do standardów europejskich oraz wymagań związanych z dynamicznymi zmianami społecznymi i gospodarczymi.

Jakość kadr w systemie edukacji warunkuje jakość szkolnictwa, dlatego bardzo istotne jest ciągle podnoszenie kwalifikacji przez nauczycieli. Służą temu m.in. studia podyplomowe, kursy kwalifikacyjne i staże w przedsiębiorstwach, jak również szkolenia.

W latach 2010-2013 w województwie warmińsko- mazurskim w kursach kwalifikacyjnych prowadzonych za zgodą Warmińsko- Mazurskiego Kuratora Oświaty uczestniczyły łącznie 2 053 osoby, najwięcej w roku 2012 (627 osób).

Kursy kwalifikacyjne prowadzone za zgodą Warmińsko- Mazurskiego Kuratora Oświaty realizowane są przez publiczne oraz niepubliczne placówki doskonalenia nauczycieli. Do najprężniej działających publicznych placówek doskonalenia nauczycieli w województwie warmińsko- mazurskim należą: Warmińsko- Mazurski Ośrodek Nauczycieli w Olsztynie; Warmińsko- Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu; Mazurski Ośrodek

Doskonalenia Nauczycieli w Elku. W kurach kwalifikacyjnych tylko w tych trzech ośrodkach wzięło udział 69,5% (1 427 osób) wszystkich nauczycieli, którzy w latach 2010-2013 uczestniczyli w tej formie doskonalenia zawodowego.

Swoje kwalifikacje nauczyciele mogli podnosić dzięki różnym formom doskonalenia prowadzonym przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie (W-M ODN Olsztyn). W okresie objętym monitoringiem (2010-2013) w różnych formach doskonalenia organizowanych przez ten ośrodek wzięło udział 49 865 nauczycieli, z czego w samych kursach kwalifikacyjnych 596 osób (178 nauczycieli w 2010 r., 103 w 2011 r., 315 osób w roku szkolnym 2012/2013¹⁵).

Biorąc pod uwagę Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu to zorganizował on w latach 2010-2013 różnorodne formy doskonalenia dla 45 940 nauczycieli, z czego w samych kursach kwalifikacyjnych uczestniczyły 253 osoby (56 nauczycieli w 2010 r., 58 nauczycieli w 2011 r. oraz 139 nauczycieli w roku szkolnym 2012/2013).

Zbiorcze zestawienie realizowanych w latach 2010-2013 form doskonalenia zawodowego nauczycieli prowadzonych w Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie i Elblągu przedstawia poniższa tabela:

Tabela 11. Usługi w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli w latach 2010-2013 w Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie oraz w Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu

Lp.	Wyszczególnienie	WM ODN Elbląg			WM ODN Olsztyn		
		2010r.	2011r.	2012/2013*	2010r.	2011r.	2012/2013*
1.	Liczba zrealizowanych form doskonalenia i doształcania nauczycieli – ogółem, w tym:	676	654	2 684	1 001	667	1 342
	- kursy kwalifikacyjne,	2	2	5	6	4	10
	- kursy doskonalące, warsztaty, konferencje,	413	360	582	405	335	383
	- kursy nadające uprawnienia,	3	2	3	12	10	15
	- szkoleniowe rady pedagogiczne,	246	264	335	444	188	329
	- granty W-M KO,	3	2	4	4	7	5
	- inne.	9	24	1755	130	123	600

¹⁵ W związku ze zmianą organizacji pracy Ośrodków Doskonalenia Nauczycieli z roku kalendarzowego na rok szkolny dane obejmują okres od 01.01.2012 do 31.08.2013 r.

Lp.	Wyszczególnienie	WM ODN Elbląg			WM ODN Olsztyn		
		2010r.	2011r.	2012/2013*	2010r.	2011r.	2012/2013*
2.	Liczba uczestników form doskonalenia i doształcania-ogółem, w tym:	16 222	15 453	14 265	15 369	16 443	18 053
	- kursów kwalifikacyjnych,	56	58	139	178	103	315
	- kursów doskonalących, warsztatów, konferencji,	9 821	8 811	4 347	7 059	7 289	6 136
	- kursów nadających uprawnienia,	59	59	60	256	210	238
	- szkoleń rad pedagogicznych,	5 651	5 996	7 011	6 175	4 748	8 866
	- grantów W-M KO,	250	178	563	645	1 093	1 011
	- innych.	385	351	2 145	1 056	3 000	1 487

Źródło: Departament Kultury i Edukacji Warmińsko- Mazurski Urząd Marszałkowski.

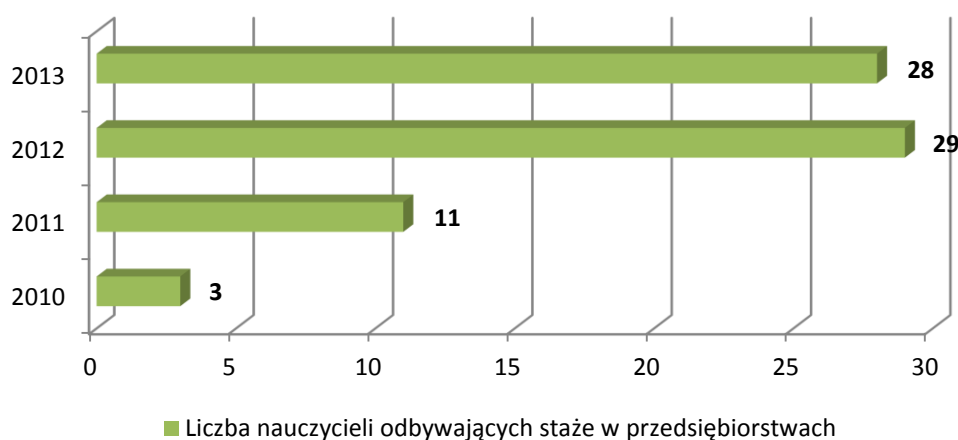
Możliwość doskonalenia kwalifikacji zawodowych stworzono również w Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Elku, gdzie kwalifikacje na kursach podniosło 578 nauczycieli (125 w 2010 r., 116 w 2011 r., 183 w 2012 r. i 154 w 2013 r.). Ośrodek doskonalenie kadry nauczycielskiej prowadzi poprzez działania podnoszące jakość kwalifikacji również w innych formach, są to m.in.: *warsztaty* – w latach 2010-2013 skorzystało z nich w sumie 4 901 nauczycieli; *konferencje metodyczne* – 4 769 nauczycieli. Największa jednak liczba osób wzięła udział w *szkoleniach* – w latach 2010-2013 było to w sumie 6 925 nauczycieli.

Przykładami działań realizujących cel Działania 3 - wzrost kompetencji kadry nauczającej i zarządzającej, dostosowanie do standardów europejskich oraz wymagań związanych z dynamicznymi zmianami są także działania zainicjowane w Zespole Szkół Gastronomiczno-Spożywczych w Olsztynie.

Nauczyciele Zespołu Szkół Gastronomiczno-Spożywczych w Olsztynie, dostrzegając potrzebę doskonalenia swoich umiejętności zawodowych przed rozpoczęciem pracy w nowoczesnej bazie dydaktycznej, opracowali własny program szkolenia kadry pn. „*Podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli w zakresie gastronomii w ZSGS w Olsztynie*”. Projekt został współfinansowany z POKL w ramach Priorytetu: IX *Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach*. Działanie 9.4. Obejmował swoim zakresem szereg szkoleń m.in: kurs kulinarny (20 nauczycieli), szkolenie cateringowe (24 osoby), kurs baristy (21 osób) i barmański (20 osób). Oprócz tego realizowane były także staże wakacyjne i praktyki zawodowe (20 nauczycieli). Całkowite koszty projektu wyniosły 141 048,00 zł. Podkreślić należy, iż projekt uzyskał wyróżnienie w konkursie wojewódzkim „Ambasador EFS w ramach Dobrych Praktyk PO KL w 2011 roku”.

Kolejną formą doskonalenia nauczycieli są staże.

Wykres 14. Liczba nauczycieli odbywających staż w przedsiębiorstwach w latach 2010-2013

Źródło: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty w Olsztynie

Podobnie jak w poprzednim okresie monitoringu, rośnie liczba nauczycieli odbywających staże w przedsiębiorstwach. W latach 2010-2013 staże zakończyło łącznie 71 nauczycieli. Dla porównania w poprzednim okresie monitoringu (2006-2009) – 26 osób.

Możliwość korzystania z tej formy podnoszenia kwalifikacji zawodowych stworzono m.in. w Zespole Szkół Gastronomiczno-Spożywczych w Olsztynie, gdzie zrealizowano następujące projekty:

- ❖ *„Model kształcenia w branży gastronomiczno-hotelarskiej, połączony z systemem walidacji kwalifikacji i kompetencji formalnych”*- w którym uczestniczyło 16 nauczycieli przedmiotów zawodowych odbywających staże zagraniczne. Projekt kończy się w 2014 roku.
- ❖ *„Efektywny nauczyciel sztuki kulinarnej”*- projekt współfinansowany z PO KL Działanie: 3.4. W projekcie wzięła udział niewielka grupa osób - 7 nauczycieli przedmiotów zawodowych.
- ❖ *„Europejski Program Doskonalenia Nauczycieli Branży HoReCa”* – współfinansowany z PO KL w ramach Działanie: 3.4. W ramach projektu zorganizowano praktyki zagraniczne dla nauczycieli z całej Polski w zawodach kucharz, kelner. W szkoleniu wzięły udział 4 osoby z ZSG-S w Olsztynie, które odbyły staż we Włoszech..
- ❖ *„Specjalistyczne szkolenia dla nauczycieli zawodu w branży gastronomiczno – turystycznej”*. Projekt, skierowany do 24 nauczycieli, realizowany był w ramach PO KL Działanie: 9.4 W ramach projektu przewidziano specjalistyczne szkolenia i zajęcia warsztatowe w renomowanych restauracjach w całym kraju.

- ❖ *„Technologie żywności – integracja warsztatu nauczyciela zawodu z rynkiem pracy”*- współfinansowany ze środków PO KL Działanie: 3.4. Projekt, w którym uczestniczyło 5 osób realizowany był w latach 2011-2012. Jego celem było podniesienie kompetencji nauczycieli w zakresie dostosowania programu nauczania przedmiotów zawodowych do zmian technicznych i technologicznych w przemyśle spożywczym i gastronomicznym.
- ❖ *„Lider kształcenia zawodowego”*- realizowany w ramach PO KL Działanie 3.4. W latach 2011-2012 z praktyk organizowanych w ramach tego projektu skorzystało 17 nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu.
- ❖ *„Profesjonalny Nauczyciel Zawodu”* zainicjowany w 2013 r. przez Grupę Kapitałową „Business Consulting Group”. W jego ramach odbyły się praktyki zawodowe dla 4 nauczycieli z zakresu obsługi konsumenta.
- ❖ *„Od ziarenka do bochenka”* – realizowany w roku 2013 r. współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach EFS. Celem projektu było wypracowanie, w ścisłej współpracy z przedsiębiorcami i szkołami zawodowymi nowego podejścia do nauczania praktycznego w branży piekarsko-cukierniczej.
- ❖ *„Podaj dalej”* – projekt skierowany do 60 nauczycieli kształcenia zawodowego branży gastronomiczno-turystycznej chcących podnieść swoje kompetencje merytoryczne, praktyczne i metodyczne, poprzez udział w praktycznym kursie doskonalącym. Kursy uwzględniały specyfikę branżową i korzystały z nowych form nauczania. Projekt realizowany jest od września 2013 roku do lipca 2014 roku przez firmę TRISKELION Sp. z o.o. w ramach PO KL Działanie 9.4.

Możliwość uczestniczenia w stażach stworzona została również nauczycielom Zespołu Szkół Nr 3 w Elku, gdzie w latach 2012 -2013 realizowano staże nauczycielskie w ramach projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach EFS :

- ❖ *„Gospodarka bazą w nauczaniu przedmiotów zawodowych”* - branża turystyczna z hotelarstwem, branża rolno- spożywcza,
- ❖ *„Doskonalenie nauczycieli zawodów usługowych”* – branża hotelarska,
- ❖ *„Uczenie się przez całe życie – Comenius”* – gdzie organizowane były wyjazdy indywidualne nauczycieli, celem których było doskonalenie języka obcego potoczniego i zawodowego.

W Zespole Szkół Zawodowych w Giżycku nauczyciele oprócz staży odbywających się w ramach opisanych wcześniej projektów „Europejski Program Doskonalenia Nauczycieli Branży HoReCa” oraz „Nowoczesne kadry kształcenia zawodowego w hotelarstwie i gastronomii” (projekt zewnętrzny), mieli również możliwość uczestniczenia w praktykach zaplanowanych w ramach projektu *„Zielone światło dla szkolnictwa zawodowego. Program doskonalenia praktycznego dla nauczycieli kształcenia zawodowego kształcących w zawodach związanych z zieloną gospodarką”*.

Działanie 4. Promocja pracy i przedsiębiorczości w systemie edukacji i wychowania

Cel: zainstalowanie w systemie edukacji i wychowania deficytowych aktualnie wartości, związanych z pracą i przedsiębiorczością, co ułatwi planowanie kariery zawodowej oraz kontakty z rynkiem pracy zarówno w okresie nauki, jak i po jej ukończeniu.

Kształcenie w zakresie przedsiębiorczości jest jednym z priorytetów polskiej polityki edukacyjnej. Polska jest jedynym krajem europejskim, w którym przedmiot przedsiębiorczość jest obowiązkowy na poziomie szkoły średniej. Cele nauczania przedsiębiorczości są zdefiniowane zarówno w zakresie wiedzy (o ekonomii, finansach, rynku pracy, biznesie), postaw (np. rozwiązywanie problemów, kreatywność), jak i umiejętności (np. planowania czy pracy w grupie).

Sposób kształtowania postaw przedsiębiorczości zależy od poziomu kształcenia i inwencji twórczej nauczyciela, może być realizowany np.: poprzez prowadzenie zajęć (szkoły ponadgimnazjalne – przedmiot wprowadzający w podstawy przedsiębiorczości), udział uczniów w konkursach, olimpiadach (szkoły podstawowe, szkoły gimnazjalne, szkoły ponadgimnazjalne), prowadzenie książeczek SKO przez uczniów szkół podstawowych. Organizowane są również dodatkowe zajęcia dla uczniów ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, ze szczególnym uwzględnieniem ICT, języków obcych, przedsiębiorczości oraz nauk przyrodniczo – matematycznych.

Od roku szkolnego 2012/2013 wprowadzana jest w szkołach ponadgimnazjalnych nowa podstawa programowa, która wzmacnia edukację ekonomiczną i edukację na rzecz przedsiębiorczości. Zgodnie z reformą programową przedmiot podstawy przedsiębiorczości jest realizowany tylko w zakresie podstawowym w klasach pierwszych; dodatkowo zaś zostanie wprowadzono nowy przedmiot uzupełniający ekonomia w praktyce. Jest to odpowiedź na potrzeby gospodarki i rynku pracy, gdzie wysoko ceni się postawy i umiejętności przedsiębiorcze. Zmiana ta realizuje także zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 18 grudnia 2006 w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. Przedmiot ekonomia w praktyce ma służyć przede wszystkim kształtowaniu u uczniów postaw i zachowań przedsiębiorczych. Celem kształcenia nowego przedmiotu jest zatem nabycie przez ucznia umiejętności przeprowadzania przedsięwzięcia: od pomysłu, przez planowanie, realizację, aż do prezentacji i analizy rezultatów. Z przedstawionych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej zaleceń dotyczących warunków i sposobu realizacji zajęć wynika, że w ramach przedmiotu uczniowie mogą np. prowadzić wirtualną firmę uczniowską, brać udział w symulacyjnych grach ekonomicznych, przeprowadzać analizę wybranego rynku lub realizować inne projekty o charakterze ekonomicznym¹⁶.

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Dzienniku Ustaw z dn. 15 stycznia 2009, Nr 4, poz. 17

Realizację nowej podstawy programowej w dziedzinie przedsiębiorczości ułatwia nauczycielom uczestnictwo w programach, takich jak np. *Program Młodzi Przedsiębiorczy*, który jest skierowany do uczniów i nauczycieli szkół gimnazjalnych z całej Polski. Składa się z dwóch etapów, w trakcie których uczniowie, pracując w małych (4-6 osobowych) zespołach, realizują zadania z zakresu przedsiębiorczości i zarządzania na platformie internetowej. W pierwszym etapie uczestnicy poznają sposoby zarządzania własnym budżetem i innymi zasobami. W drugim zakładają i prowadzą swoje wirtualne firmy.

W województwie warmińsko-mazurskim program realizują 3 szkoły gimnazjalne, w których działa 6 małych 4-6 osobowych zespołów. Łącznie zaangażowanych jest więc ok. 30 uczniów. Jeden z tych zespołów za swoją pracę i kreatywność został zaproszony do uczestnictwa w Gali Młodych Przedsiębiorczych organizowanej przez Narodowy Bank Polski. Byli to uczniowie Gimnazjum im. Ireny Sendlerowej w Sępólnie, którzy realizowali program Kawiarnia „Cafej Okej”, miejsca w którym dzieci czekają na odwóz ze szkoły do domu.

Innym przykładem programów związanych z przedsiębiorczością, w którym uczestniczą szkoły z naszego województwa, są działania Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości, działającej w ramach Junior Achievement Worldwide. Programy przygotowują młodzież do wejścia na rynek pracy, pozwalają lepiej zrozumieć zasady ekonomii i funkcjonowania biznesu. Aktualnie Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości realizuje 12 programów i projektów dla młodzieży szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, w ramach których organizowane są ogólnopolskie konkursy¹⁷:

Podstawowych

- ✓ Od grosika do złotówki

Gimnazjalnych

- ✓ Ekonomia na co dzień
- ✓ Przedsiębiorczość
- ✓ Zostać przedsiębiorczym

Ponadgimnazjalnych

- ✓ Banki w akcji
- ✓ Dzień przedsiębiorczości
- ✓ Moje finanse
- ✓ Podstawy przedsiębiorczości
- ✓ Szkoła praktycznej ekonomii – młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo
- ✓ Zarządzanie firmą

¹⁷ Brak szczegółowych danych nt. szkół z województwa warmińsko-mazurskiego biorących udział we wszystkich z realizowanych programów

W województwie warmińsko-mazurskim w programie Moje Finanse w 2013 r. uczestniczyło 49 szkół ponadgimnazjalnych, a zaangażowanych było 70 nauczycieli. Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo założyło 16 zespołów w 12 szkołach.

Z informacji ze szkół województwa warmińsko-mazurskiego wynika, iż podejmują one liczne działania, mające na celu promocję pracy i przedsiębiorczości wśród uczniów. Przykładami takich działań są projekty realizowane w szkołach w Olsztynie i Elku.

W Zespole Szkół Gastronomiczno-Spożywczych w Olsztynie firma TRISKELION Spółka z o.o. realizuje projekt: „*Jestem specjalistą*” (współfinansowany z POKL Priorytet: IX *Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach*. Działanie: 9.2 *Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego*). Celem głównym projektu jest podniesienie kwalifikacji zawodowych 271 uczniów poprzez udział w innowacyjnych zajęciach z zakresu gastronomii. Uczniowie biorą udział w weekendowych warsztatach kulinarnych z kuchni molekularnej, carvingu i baristyki. W ramach projektu przewidziano dla uczestników doradztwo edukacyjno-zawodowe prowadzone w formie zajęć grupowych oraz indywidualnych.

Programy związane z przedsiębiorczością realizuje również Zespół Szkół Nr 3 w Elku, który we współpracy z Młodzieżowym Centrum Kariery OHP w Elku, Punktem Pośrednictwa Pracy OHP w Elku, Wyższą Szkołą Finansów i Zarządzania w Białymstoku Filia w Elku oraz Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Elku uczestniczy w następujących programach:

- ❖ „Zaplanuj z nami przyszłość”
- ❖ „Kreatywny Polak – Obywatelem Europy”
- ❖ „Planowanie przyszłości – zapotrzebowanie na rynku pracy”

Ponadto każdego roku młodzież uczestniczy w różnych zajęciach warsztatowych z zakresu doradztwa zawodowego nt.: prezentacji ofert pracy, praktyk, stażu, wolontariatu; porad prawnych, pracy za granicą, poradnictwa zawodowego; czynników planowania kariery zawodowej; cech młodego przedsiębiorcy; profesjonalnej obsługi klienta.

W okresie 2010-2013 na terenie powiatu elckiego¹⁸ we wszystkich szkołach ponadgimnazjalnych realizowany był przedmiot „*Podstawy przedsiębiorczości*”, a w 6 szkołach ponadgimnazjalnych zawodowych dodatkowo przedmiot – „*Podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej*”. Ich celem jest przygotowanie do zagadnień z zakresu działalności gospodarczej według nowych programów nauczania.

Ponadto z inicjatywy MODN w Elku organizowane są spotkania nauczycieli uczących przedmiotu – „*Podstawy przedsiębiorczości*” oraz nauczycieli – doradców zawodowych. Ośrodek współpracuje w tym zakresie z Powiatowym Urzędem Pracy w Elku, Wyższą

¹⁸ Na podstawie informacji uzyskanych z Mazurskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Elku.

Szkoła Finansów i Zarządzania – Filia w Ełku, Ochotniczym Hufcem Pracy w Ełku oraz Młodzieżową Fundacją Przedsiębiorczości w Warszawie.

W celu promowania przedsiębiorczości wśród młodzieży oraz inspirowania do podejmowania aktywności na rynku pracy, Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie przy współpracy z Komisją Europejską w zakresie programu Youth@Work w 2011 r. zorganizował Europejskie Dni Promocji Przedsiębiorczości Młodych (EDPPM). W zorganizowaniu wydarzenia współpracowały również takie instytucje jak: Kuratorium Oświaty, Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyńska Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania im. Prof. T. Kotarbińskiego, Olsztyńska Szkoła Wyższa im. J. Rusieckiego oraz Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP. Program skierowany był do osób młodych podejmujących pierwsze zatrudnienie, rozważających założenie własnej działalności gospodarczej oraz zainteresowanych działalnością społeczno-zawodową. EDPPM zostały wpisane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych w kalendarz oficjalnych spotkań i wydarzeń organizowanych w ramach polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej.

W ramach EDPPM w październiku 2011 roku na terenie miasta Olsztyna oraz całego regionu Warmii i Mazur zorganizowano m.in.:

- ❖ **Międzynarodową konferencję „Przedsiębiorczość – pomysł młodych na życie”**, której celem było wypromowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży, przedstawienie dobrych krajowych i europejskich praktyk oraz przykładów tworzenia własnych przedsiębiorstw przez młodych ludzi. *W konferencji udział wzięło 713 uczestników.*
- ❖ **Międzynarodowe Targi Pracy, Edukacji i Kariery**, podczas których swoją ofertę prezentowało 52 wystawców, zarówno z kraju, jak i z zagranicy. Wśród nich znaleźli się pracodawcy lokalni z różnych branż. Szczegółowe informacje nt. ofert pracy zagranicznych pracodawców można było uzyskać od doradców EURES z 10 krajów Unii Europejskiej. Na Targach można było również zapoznać się także z inicjatywą Youth@Work. *W Targach Pracy, Edukacji i Kariery udział wzięło ok. 2 300 osób.*
- ❖ **Przeprowadzono panele dyskusyjne** w trzech tematach: „Jak odnieść sukces, „Przedsiębiorczość i mobilność zawodowa, geograficzna na terenie Unii Europejskiej” oraz „Przedsiębiorczość akademicka”. *W dyskusjach panelowych udział wzięło łącznie około 710 osób.*
- ❖ **W warsztatach doradczych „Czy nadaję się na przedsiębiorcę?”** udział wzięła młodzież ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, studenci olsztyńskich uczelni wyższych oraz młodzi poszukujący pracy. Przy wsparciu doradców zawodowych uczestnicy warsztatów mogli określić swoje umiejętności i cechy osobowościowe w kontekście prowadzenia własnej działalności gospodarczej. *Odbyło się 11 warsztatów, w których udział wzięło 186 młodych osób.*

- ❖ **Odbył się konkurs wiedzy o przedsiębiorczości**, skierowany do młodzieży ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Polegał on na analizie tekstu źródłowego, zawierającego opis sytuacji, w której młody człowiek zakłada działalność gospodarczą oraz udzieleniu prawidłowych odpowiedzi na pytania zawarte w formularzu konkursowym. Spośród 1 540 poprawnie wypełnionych formularzy konkursowych Komisja przyznała nagrody 18 laureatom. *W konkursie udział wzięło w sumie 2 734 uczniów ze szkół Warmii i Mazur.*
- ❖ W szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w całym województwie odbywały się **warsztaty przedsiębiorczości**. Zespoły doradców zawodowych z urzędów pracy, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz OHP, odwiedzając szkoły, prowadziły dyskusje na temat obszarów ważnych z punktu widzenia zakładania własnej działalności oraz cech sprzyjających i utrudniających działania przedsiębiorcze. *Odkonny się 166 warsztatów, w których udział wzięło 5 424 uczniów.*

Ze wszystkich wydarzeń zorganizowanych w ramach Europejskich Dni Promocji Przedsiębiorczości Młodych skorzystało 12 147 osób, młodzieży uczącej się, studiującej oraz poszukującej pracy¹⁹.

Działanie 5. Dostosowanie bazy materialnej oraz programów do wymagań nowoczesnej gospodarki

Cel: osiągnięcie wysokich standardów na poziomie europejskim w zakresie zarówno bazy materialnej, jak i programów, co umożliwi stworzenie warunków materialnych i organizacyjnych do rozwoju systemu edukacji, a przez to zapewni odpowiedni poziom kształcenia i przygotowywanie absolwentów do wyzwań stawianych przez rozwój cywilizacyjny i technologiczny.

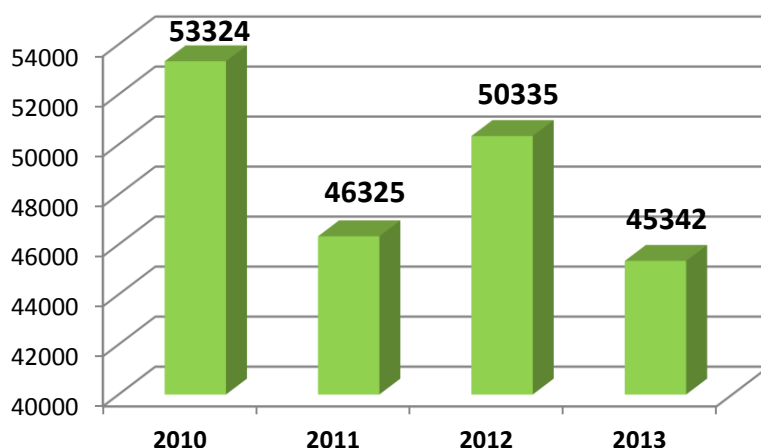
W monitorowanym okresie 2010-2013 szkoły województwa warmińsko-mazurskiego podejmowały wiele działań mających na celu zapewnienie odpowiedniego poziomu kształcenia i przygotowania absolwentów do wyzwań stawianych przez rozwój cywilizacyjny i technologiczny, poprzez modernizację bazy materialnej, programowej oraz objęcie dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach pomocą stypendialną.

Liczba przyznanych dzieciom stypendiów, z wyjątkiem roku 2012, kiedy było ich 50 335, wykazuje tendencję spadkową. W 2010 r. otrzymywało je 53 324 dzieci, w 2013 ich liczba spadła do 45 342 (spadek o 15,0%, tj. o 7 982 osoby)²⁰. W liczbie stypendiów przyznanych dzieciom zawierają się stypendia socjalne (dla dzieci wszystkich typów szkół) oraz stypendia Prezesa Rady Ministrów i ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

¹⁹ „10 lat w Unii Europejskiej”, Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, Olsztyn 2014.

²⁰ Dane są nieporównywalne z danymi z monitoringu w latach 2006-2009. Liczba przyznanych stypendiów ograniczona została do liczby stypendiów z Narodowego Programu Stypendialnego dla dzieci byłych pracowników PGR. Program ten zakończył się w 2009 roku.

Wykres 15. Liczba przyznanych stypendiów w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty

Z roku na rok rośnie liczba przyznanych stypendiów Prezesa Rady Ministrów w województwie warmińsko-mazurskim, z 324 w 2010 r. do 342 w 2013 roku (wzrost o 18,0%). Ilość stypendiów socjalnych utrzymuje się w przedziale 45 000- 53 000 (w okresie czterech lat odnotowany ich spadek o 15,1%).

Tabela 12. Podział przyznanych stypendiów na stypendia socjalne i stypendia Prezesa Rady Ministrów w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

	2010	2011	2012	2013
Liczba przyznanych stypendiów socjalnych	53000	46000	50000	45000
Liczba przyznanych stypendiów Prezesa Rady Ministrów	324	325	335	342

Źródło: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty

Realizacji Działania 5 służą modułowe programy szkolenia zawodowego, opracowane z wykorzystaniem założeń koncepcji Międzynarodowej Organizacji Pracy, określanej w skrócie jako MES (od ang. Modules of Employable Skills). Program szkolenia opiera się na analizie pracy i proponuje sytuację dydaktyczną, która pozwala na opanowanie umiejętności i wiedzy potrzebnych do wykonywania konkretnych zadań zawodowych. Program podzielony jest na tzw. jednostki modułowe (odpowiadające zadaniom zawodowym), a te z kolei są zbiorami jednostek szkoleniowych – czyli sesji zajęć dydaktycznych²¹.

²¹ <http://www.mpips.gov.pl/praca/bazy-danych-mpips-dla-potrzeb-edukacji-i-pracy/rejestr-instytucji-szkoleniowych/>

Zmieniające się wymagania zawodów, ich ewaluacja, zmusza do elastycznego traktowania programów nauczania. Dla systemu kształcenia zawodowego duże szanse stwarza koncepcja kształcenia modułowego, za którą przemawiają względy społeczne, a przede wszystkim rosnące bezrobocie młodzieży kończącej naukę. W przypadku konieczności przekwalifikowania kształcenie modułowe ułatwia uzupełnienie wiadomości i umiejętności, skraca proces nabywania nowych kwalifikacji.

Tabela 13. Liczba szkół zawodowych realizujących programy modułowe w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010- 2013

Opis wskaźników	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Liczba szkół zawodowych realizujących programy modułowe	25	25	20	20

Źródło: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty

W 2010 i 2011 r. w regionie programy modułowe realizowało 25 szkół. W ciągu następnych dwóch lat (2012-2013) ich liczba spadła do 20 szkół.

Przykładem dobrych praktyk w zakresie programów modułowych jest projekt realizowany w latach 2010-2014 w ramach Działania 9.2 *Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego* Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Projekt „*Model kształcenia w branży gastronomiczno-hotelarskiej połączony z systemem walidacji kwalifikacji i kompetencji formalnych*” obejmuje 4 szkoły: Zespół Szkół Nr 6 im. Macieja Rataja w Elku, Zespół Szkół Nr 2 im. Jędrzeja Śniadeckiego w Szczytnie, Zespół Szkół Gospodarczych w Elblągu oraz Zespół Szkół Gastronomiczno-Spożywczych w Olsztynie²². Jednym z narzędzi tego systemu są „modułowe programy nauczania”, które pozwalają na tworzenie elastycznych, dostosowanych do oczekiwań pracodawców, ofert nabywania kwalifikacji i kompetencji zawodowych.

W latach 2010-2013 szkoły województwa warmińsko-mazurskiego podejmowały liczne działania mające na celu modernizację bazy materialnej. W 2010 r. w ramach RPO WiM zrealizowano 32 przedsięwzięcia dotyczące budowy nowych oraz modernizacji i rozbudowy istniejących placówek i obiektów świadczących usługi z zakresu edukacji zawodowej oraz uczelni wyższych. W realizacji przedsięwzięcia brały udział: Olsztyńska Szkoła Wyższa, Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna oraz Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. Koszty projektu wyniosły 103,3 mln. zł, w tym 83,7 mln zł to środki z RPO WiM, 18,8 mln zł to środki z budżetów JST, a 0,7 mln. zł pochodziło ze środków uczelni wyższych. Ponadto 35 przedsięwzięć dotyczyło wyposażenia szkół w sprzęt i pomoce naukowe optymalizujące procesy kształcenia, na co przeznaczono 9,6 mln zł, w tym 8,1 mln zł pochodziło z RPO WiM, a 1,5 mln zł z budżetów jednostek samorządu teryto-

²² <http://portal.warmia.mazury.pl/pl/turystyka/programy-i-projekty/branza-turystyczna-i-hotelarska/609-model-ksztalcenia-w-branzy-gastronomiczno-hotelarskiej-polaczony-z-systemem-walidacji-kwalifikacji-i-kompetencji-formalnych>

rialnego. W 2010 r. zrealizowano również 9 przedsięwzięć dotyczących budowy nowych oraz modernizacji i rozbudowy placówek i obiektów świadczących usługi z zakresu edukacji oraz uczelni wyższych. Były one realizowane w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie, Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Elblągu oraz na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie²³.

W 2011 r. inwestycje w infrastrukturę edukacyjną realizowano w ramach dwóch projektów. Pierwszy obejmował 13 przedsięwzięć z zakresu modernizacji i rozbudowy infrastruktury uczelni wyższych. Projekty miały na celu tworzenie i doposażenie sal wykładowych, pracowni i laboratoriów. Realizowały go: UWM, OWSiZ w Olsztynie, EUH-E w Elblągu oraz PWSZ w Elblągu. Koszt projektu wyniósł 129,5 mln zł, 104,9 mln zł pochodziło ze środków RPOWiM oraz PO RPW. W ramach drugiego projektu zrealizowano 19 przedsięwzięć dotyczących budowy nowych oraz modernizacji i rozbudowy placówek i obiektów świadczących usługi z zakresu edukacji zawodowej oraz wyposażenia w sprzęt i pomoce naukowe optymalizujące procesy kształcenia. w realizacji projektu brały udział: Zespół Szkół Gastronomiczno-Spożywczych w Olsztynie, Zespół Szkół Zawodowych w Gołdapi, Powiatowe Centrum Kształcenia Praktycznego w Iławie, Zespół Szkół Budowlanych w Olsztynie, Zespół Szkół Ekonomicznych w Olsztynie, Zespół szkół Samochodowych w Olsztynie, Zespół Szkół nr 1 im. Stanisława Staszica w Szczytnie oraz Zespół szkół Mechanicznych w Elblągu. Wartość projektu wyniosła 27,2 mln zł, w tym 19,8 mln zł były to środki pochodzące z RPO WiM, a 7,0 mln zł pochodziło z budżetu JST²⁴.

Podsumowanie

- Miarą powszechności kształcenia jest **współczynnik skolaryzacji brutto**. W przypadku prawie wszystkich typów szkół w województwie warmińsko-mazurskim, przyjmuje on mniejsze wartości niż wskaźniki wyliczone średnio dla kraju. Wyjątkiem jest wskaźnik skolaryzacji dla zasadniczych szkół zawodowych, którego wartość w regionie była wyższa średnio o 1,2 pkt. proc. w porównaniu z Polską. W latach 2010 -2012 obserwujemy stopniowy spadek odsetka osób w wieku 16-18 lat uczących się w zasadniczych szkołach zawodowych. W Polsce wartość wskaźnika zmniejszyła się w tym okresie o 0,7 pkt. proc, natomiast w województwie o 0,9 pkt. proc.
- W województwie warmińsko-mazurskim w analizowanym okresie można zauważyć stały wzrost **liczby instytucji kształcenia ustawicznego**. W 2013 r. było ich 92, co oznacza wzrost o 50,8% w porównaniu do 2006 r. i o 26,0% w odniesieniu

²³ Raport okresowy nr XI z realizacji Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020

²⁴ Raport okresowy nr XII z realizacji Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020

do 2009 r. Jednakże pomimo wzrostu ilości placówek kształcenia ustawicznego, od 2011 r. maleje **liczba uczestników** tegoż kształcenia. Na przestrzeni trzech lat (2011-2013) spadek ten wyniósł 25,2%.

- W latach 2010-2013 zauważalny jest spadek liczby osób zdających egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe w szkołach zawodowych (o 20,4%). W porównaniu do początku realizacji Strategii (2006 r.) liczba ta spadła o 10,0%. Tendencje odwrotną zauważyć można natomiast w technikach, gdzie liczba osób zdających egzaminy zawodowe wzrosła w porównaniu do 2006 r. o 9,6%. Jeśli zaś chodzi o zdawalność egzaminu potwierdzającego kwalifikacje to w przypadku zarówno techników, jak i szkół zawodowych odnotowano tendencje wzrostową w stosunku do obu okresów monitoringu.

Biorąc pod uwagę zdawalność egzaminów gimnazjalnych na Warmii i Mazurach, w latach 2006-2011, w stosunku do średniej krajowej, obserwujemy jej spadek w części humanistycznej z 96,6% do 93,6%, zaś w części matematyczno-przyrodniczej wzrost z 94,8% do 96,3%. Zdawalność egzaminów maturalnych w tym okresie zmniejszyła się z 98,1% w 2006 r. do 97,3% pięć lat później, aby w 2012 r. osiągnąć wartość 97,5%²⁵.

²⁵ W oparciu o dane Urzędu Statystycznego BDL

PRIORYTET III

EFEKTYWNA ORGANIZACJA RYNKU PRACY

Priorytet III stanowi realizację regionalnego i sektorowego hasła *Dobre Państwo*, czyli rozbudowę nowoczesnych struktur zarządzania i monitorowania regionalnego rynku pracy, upowszechnienie partnerstwa i dialogu społecznego w regulacji rynku pracy oraz harmonizację wykorzystania środków unijnych na rzecz rynku pracy i rozwoju regionalnego.

Działanie 1. Rozbudowa nowoczesnych struktur zarządzania regionalnym rynkiem pracy

Cel: osiągnięcie na poziomie regionalnym struktur zarządzania rynkiem pracy odpowiadających standardom *dobrego państwa* na poziomie krajowym.

Wskaźnik: Efektywność zatrudnieniowa programów i projektów współfinansowanych z EFS realizowanych przez powiatowe urzędy pracy

Ustawowymi organami odpowiedzialnymi za określenie kierunków i sposoby wykorzystania środków Funduszu Pracy na poziomie wojewódzkim i powiatowym są Marszałek Województwa i Starosta Powiatu, którzy realizują zadania w zakresie polityki rynku pracy. Powyższe zadania wykonują publiczne służby zatrudnienia tj. wojewódzkie i powiatowe urzędy pracy, poprzez pasywne i aktywne formy wsparcia. Głównym źródłem finansowania działań ww. urzędów jest Fundusz Pracy (FP) stanowiący państwowy fundusz celowy, pozostający w dyspozycji Ministra Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS). Wysokość środków Funduszu Pracy możliwych do wydatkowania w danym roku budżetowym określa Parlament RP uchwalając ustawę budżetową, której integralną część stanowi plan finansowy Funduszu Pracy. Jednakże, wraz z wejściem Polski do Unii Europejskiej, napłynął nowy strumień środków pieniężnych, w tym na zadania realizowane przez urzędy pracy. Ważnym źródłem współfinansowania działań publicznych służb zatrudnienia jest Europejski Fundusz Społeczny (EFS), którego celem jest zwiększanie spójności społecznej oraz dobrobytu we wszystkich regionach Unii. Cel ten jest realizowany poprzez inicjowanie projektów, które przyczyniają się do zwiększenia stopy zatrudnienia, polepszenia jakości miejsc pracy, a także do poprawy integracji na rynku pracy.

Wojewódzki Urząd Pracy pełniący funkcję Instytucji Pośredniczącej II stopnia (IP2) dla Priorytetu VI i Działania 8.1 opracowuje „*Zalecenia dla powiatowych urzędów pracy w zakresie przygotowania i realizacji projektów systemowych*” jak również przygotowuje założenia konkursowe w oparciu o analizę sytuacji na rynku pracy. Powiatowe urzędy pracy, oprócz realizacji obowiązkowych projektów systemowych, mogą również brać udział w konkursach ogłaszanych przez Wojewódzki Urząd Pracy.

Tabela 14. Efektywność zatrudnieniowa programów i projektów współfinansowanych z EFS w realizowanych przez powiatowe urzędy pracy w latach 2010-2013 (%)

Opis wskaźnika	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Efektywność zatrudnieniowa programów i projektów współfinansowanych z EFS realizowanych przez powiatowe urzędy pracy (%)	43,0	44,3	48,6	54,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy województwa warmińsko-mazurskiego

W 2010 roku efektywność zatrudnieniowa programów i projektów współfinansowanych z EFS realizowanych przez powiatowe urzędy pracy wyniosła 43%. W kolejnym roku nastąpił wzrost do 44,3%, w 2012 roku do 48,6%, natomiast w 2013 roku do 54,4%. W badanym okresie odnotowuje się wyraźny wzrost efektywności o 11,4 pkt. proc.

Analizując wskaźnik na przestrzeni lat 2006-2013, obserwuje się do 2011 roku jego wahania tj. wzrost w 2007 roku, następnie jego spadek w latach 2008-2010. Tendencja spadkowa jest konsekwencją załamania gospodarczego na świecie w 2008 roku, który w Polsce był odczuwalny również w późniejszym czasie jak również ograniczenia środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań realizowanych przez publiczne służby zatrudnienia. Od 2011 roku odnotowuje się wzrost wskaźnika aż do 2013 roku. Wpływ na ten fakt miało zwiększenie środków EFS na współfinansowanie projektów (z tzw. rezerwy wykonania), przesunięcie alokacji środków, a także udział powiatowych urzędów pracy w konkursach organizowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie. Reasumując, od początku monitoringu Strategii tj. od 2006 roku efektywność zatrudnieniowa programów i projektów współfinansowanych z EFS wzrosła o 8,3 pkt. proc.

Wskaźnik: Liczba powstałych Centrów Aktywizacji Zawodowej w powiatowych urzędach pracy

W dłuższym efekcie do wzrostu zatrudnienia mają przyczynić się również działania Centrów Aktywizacji Zawodowej (CAZ), które powstały w wyniku znowelizowanej ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.). Ustawa ta nałożyła obowiązek utworzenia wyodrębnionego w ramach powiatowego urzędu pracy centrum aktywizacji zawodowej. Celem tworzenia CAZ było skupienie działań na aktywizacji zawodowej tj. realizowanie przede wszystkim podstawowych usług rynku pracy, a nie na wykonywaniu zadań o charakterze administracyjnym.

Tabela 15. Liczba powstałych Centrów Aktywizacji Zawodowej w powiatowych urzędach pracy w latach 2010-2013

Opis wskaźnika	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Liczba powstałych Centrów Aktywizacji Zawodowej w powiatowych urzędach pracy	14	1	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy województwa warmińsko-mazurskiego

Z analizy danych, od początku monitoringu Strategii tj. od 2006 roku, wynika, iż najwięcej centrów powstało w 2010 roku (14). W 2009 roku pomimo braku obowiązku wyodrębniania centrum w strukturach urzędów, powstało 5 wyspecjalizowanych komórek. Natomiast jeden urząd zdecydował się na utworzenie Centrum dopiero w 2011 roku. Według stanu na koniec 2013 roku we wszystkich urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonowały Centra Aktywizacji Zawodowej.

Wskaźnik: Liczba powstałych Lokalnych Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych

Celem tworzenia Lokalnych Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych (LPI-K) jest przede wszystkim rejestracja osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz ułatwienie dostępu do informacji i pomocy. Zmiany w *ustawie o promocji zatrudnienia (...)* wprowadzone w 2008 roku, umożliwiły tworzenie i prowadzenie w ramach powiatowych urzędów pracy we współpracy z samorządem gminnym w/w Punktów. Zadania te są realizowane przede wszystkim przy wykorzystaniu systemów teleinformatycznych umożliwiających dostęp do rejestrów publicznych prowadzonych w powiatowych urzędach pracy.

W monitorowanym okresie 2010-2013 powstały 4 Punkty w dwóch powiatach: bartoszyckim – 3 i elbląskim – 1. Jednakże w 2012 roku Punkt powstały w powiecie elbląskim został zlikwidowany ze względu na redukcję kosztów funkcjonowania urzędu pracy. W poprzednim okresie monitoringu Strategii w 2009 roku zostało utworzonych 7 Punktów – 4 w powiecie nidzickim i 3 w piskim. Punkty te prowadziły swoją działalność również w kolejnych latach tj. 2010-2013. Reasumując, wg stanu na koniec 2013 roku w województwie funkcjonowało 10 Lokalnych Punktów Informacyjno-Komunikacyjnych.

Tabela 16. Liczba powstałych Lokalnych Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych w latach 2010-2013

Opis wskaźnika	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Liczba powstałych Lokalnych Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych	4	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy województwa warmińsko-mazurskiego

Jak wynika z danych pozyskanych z powiatowych urzędów pracy, pomimo wprowadzenia przez ustawodawcę przepisu regulującego utworzenie LPIK, ich liczebność w skali województwa jest znikoma. Powodzenie tego przedsięwzięcia uzależnione jest z pewnością od postępów w informatyzacji działalności służb zatrudnienia oraz od nakładów finansowych, jakie mogą być przeznaczone na funkcjonowanie punktów informacyjno-konsultacyjnych.

Wskaźnik: Liczba aktywnych agencji zatrudnienia

Przedmiotem działalności agencji zatrudnienia jest świadczenie usług w zakresie:

- ❖ pośrednictwa pracy na terenie Rzeczypospolitej Polskiej,
- ❖ pośrednictwa do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych,
- ❖ doradztwa personalnego,
- ❖ poradnictwa zawodowego,
- ❖ pracy tymczasowej.

W/w działalność wymaga wpisu do rejestru agencji zatrudnienia, który prowadzi wyodrębniona komórka organizacyjna Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie – Wydział Pośrednictwa Pracy i Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego (PPK). Działając na podstawie upoważnienia Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Wydział PPK w zakresie prowadzenia spraw związanych z agencjami zatrudnienia:

- ❖ rozpatruje wnioski podmiotów ubiegających się o wpis do rejestru agencji zatrudnienia,
- ❖ wydaje certyfikaty,
- ❖ wydaje decyzje w sprawie odmowy wpisu do rejestru oraz w sprawie odmowy wydania certyfikatu,
- ❖ wydaje decyzje administracyjne w sprawie wykreślenia z rejestru agencji zatrudnienia (na wniosek i z urzędu),
- ❖ wprowadza zmiany we wpisach na wniosek podmiotów,
- ❖ wprowadza do rejestru agencji informacje o zawieszeniu oraz wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej,

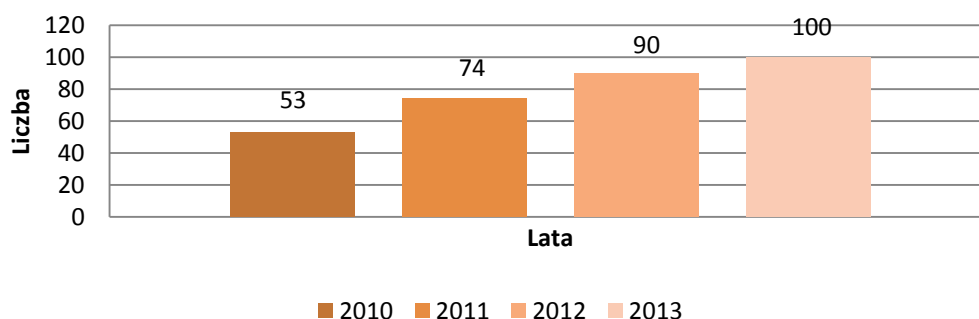
- ❖ sprawuje kontrolę przestrzegania obowiązku prowadzenia agencji zatrudnienia,
- ❖ pełni rolę koordynatora w zakresie współpracy między agencjami zatrudnienia, a urzędami pracy.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w analizowanym przedziale czasowym objętym monitoringiem 2010–2013 odnotowano prawie 2-krotny wzrost w liczbie aktywnych agencji zatrudnienia tj. w 2010 roku było 53 aktywnych podmiotów, podczas gdy w 2013 roku funkcjonowało już 100 agencji. Z pewnością można mówić o pozytywnej tendencji, tym bardziej gdy porówna się dane z poprzedniego okresu monitoringu 2006–2009, gdzie w 2006 roku w województwie funkcjonowało tylko 25 aktywnych podmiotów a ich liczba wzrosła 4-krotnie do 2013 roku. Jednakże, pomimo odnotowanego wzrostu liczby agencji zatrudnienia działających na terenie Warmii i Mazur na przestrzeni lat 2010–2013, województwo warmińsko-mazurskie obok podlaskiego oraz świętokrzyskiego nadal znajduje się w grupie regionów o najniższej liczbie działających agencji zatrudnienia. Liczba nowych podmiotów jest uzależniona przede wszystkim od skali zainteresowania prowadzeniem tego rodzaju działalności, co przekłada się na liczebność wpływających wniosków w sprawie rejestracji.

Działania WUP w pewien tylko sposób wpływają na kształtowanie się w/w wskaźnika poprzez:

- ❖ odmowę rejestracji, jeśli podmiot nie spełnia warunków koniecznych do prowadzenia agencji zatrudnienia, określonych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy – są to nieliczne przypadki (1-2 w roku),
- ❖ wykreślenie z rejestru agencji zatrudnienia, na wniosek podmiotu (3-5 wniosków w skali roku),
- ❖ wykreślenie z rejestru agencji zatrudnienia z urzędu w wyniku przeprowadzonej kontroli, w przypadku nieprzestrzegania przez podmiot warunków prowadzenia agencji zatrudnienia (8-15 przypadków w skali roku).

Wykres 16. Liczba aktywnych agencji zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie – Wydział Pośrednictwa Pracy i Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego

Agencje zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim, z uwagi na ich liczebność, skalę i efektywność działania, w dalszym ciągu nie są partnerami współuczestniczącymi w realizacji zadań związanych z szeroko rozumianą problematyką zatrudnienia. Ponadto, nie stanowią pozytywnie rozumianą „konkurencję” dla powiatowych urzędów pracy. Ze względu na trudną sytuację na rynku pracy w regionie niewątpliwie istnieje potrzeba wsparcia podmiotów (spoza publicznych służb zatrudnienia) operujących w obszarze rynku pracy.

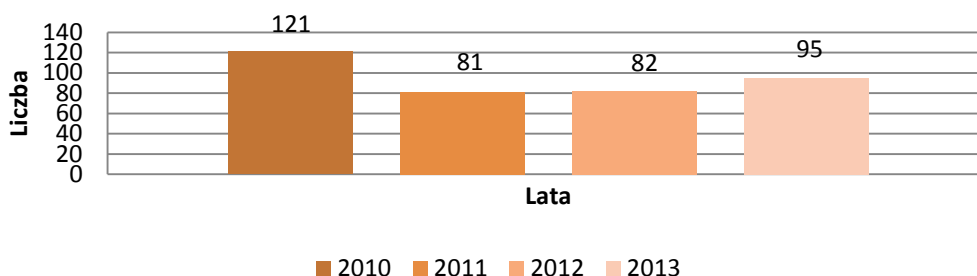
Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie wychodząc naprzeciw tym potrzebom, podejmował różne próby wykorzystania potencjału, zwłaszcza agencji zatrudnienia. Poza działaniami ustawowymi wobec agencji zatrudnienia, Wojewódzki Urząd Pracy inicjował także działania niestandardowe tj. organizował cyklicznie od 2008r. spotkania z agencjami zatrudnienia z terenu Warmii i Mazur. Organizacji przedsięwzięcia corocznie przyświecał podobny cel, tj. stworzenie platformy skutecznej wymiany informacji, umożliwiającej nawiązywanie ściślejszej współpracy między podmiotami prowadzącymi agencje zatrudnienia, a powiatowymi urzędami pracy.

Agencje z regionu Warmii i Mazur ponadto były angażowane w znaczną część działań, podejmowanych przez WUP oraz lokalne urzędy pracy na rzecz rynku pracy. Przedstawiciele agencji byli zapraszani do udziału w konferencjach, spotkaniach oraz w targach i giełdach pracy, zarówno krajowych, jak i międzynarodowych.

Wskaźnik: Liczba instytucji szkoleniowych, które dokonały wpisu do rejestru instytucji szkoleniowych (RIS)

Rejestr Instytucji Szkoleniowych (RIS) jest narzędziem rynku pracy, mającym za zadanie upowszechnienie, zwiększenie dostępności i poprawę jakości usług szkoleniowych. RIS powstał w 2004 roku na mocy przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W myśl przepisów, instytucjami szkoleniowymi są publiczne i niepubliczne podmioty, prowadzące na podstawie odrębnych przepisów edukację pozaszkolną.

Wykres 17. Liczba instytucji szkoleniowych, które dokonały wpisu do rejestru instytucji szkoleniowych (RIS) w latach 2010-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie – Wydział Polityki Rynku Pracy – Rejestr Instytucji Szkoleniowych

W badanym okresie 2010-2013, najwięcej wpisów do RIS (121) zanotowano w 2010 roku. W 2011 roku odnotowano 81 wpisów, w 2012 roku – 82, natomiast w 2013 roku – 95. Porównując dane do monitoringu Strategii obejmującego lata 2006-2009, więcej podmiotów zdecydowało się na wpis do Rejestru w analizowanym okresie – 379 w odniesieniu do 239 poprzedniego okresu. Na większą aktywność podmiotów w latach 2010-2013 z pewnością wpłynęło zwiększenie środków finansowych na realizację projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Na koniec 2013 roku do rejestru w województwie warmińsko-mazurskim wpisanych było 427 firm (łącznie z oddziałami i filiami). W porównaniu z rokiem 2006 liczba ta wzrosła o 185 (76,4%).

Działanie 2. Upowszechnienie partnerstwa i dialogu społecznego w regulacji rynku pracy

Cel: rozwój społecznych rozwiązań w regulacji rynku pracy, co oznacza uzupełnienie administracyjnego modelu zarządzania poprzez zwiększenie roli partnerstwa i dialogu społecznego.

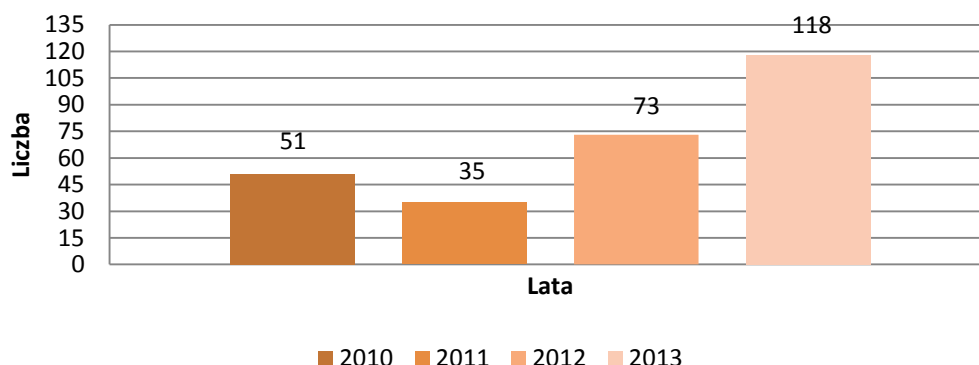
Wskaźnik: Liczba partnerstw na rzecz rynku pracy zawiązanych przez powiatowe urzędy pracy

Istotą tworzonych partnerstw jest zintegrowanie działań instytucji, stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych, parafii, samorządu lokalnego, przedsiębiorców oraz innych podmiotów działających na rzecz rynku pracy poprzez:

- ❖ wzajemne wspieranie w łagodzeniu skutków bezrobocia;
- ❖ zachęcanie do współdziałania różnych organizacji i podmiotów, działających lub wspierających usługi rynku pracy;
- ❖ tworzenie pozytywnego wizerunku instytucji, zaangażowanych w kreowanie polityki rynku pracy;
- ❖ przygotowywanie i realizowanie wspólnych projektów na rzecz podnoszenia jakości usług i instrumentów rynku pracy.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w analizowanym przedziale czasowym objętym monitoringiem 2010–2013 odnotowano ponad 2-krotny wzrost w liczbie zawiązanych partnerstw tj. w 2010 roku było 51 porozumień/umów, podczas gdy w 2013 roku było już 118 partnerstw. Jedynie w 2011 roku odnotowano spadek ich liczby. Generalnie, od początku monitoringu Strategii, tj. od 2006 roku liczba zawiązanych przez powiatowe urzędy pracy, partnerstw na rzecz rynku pracy z roku na rok wzrastała, poza wspomnianym 2011 rokiem. W roku bazowym (2006) w województwie zawiązano 16 partnerstw, w 2009 było ich 47, podczas gdy w 2013 roku ich liczba wyniosła 118 – wzrost ponad 7-krotny.

Wykres 18. Liczba partnerstw na rzecz rynku pracy zawiązanych przez powiatowe urzędy pracy w latach 2010-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy województwa warmińsko-mazurskiego

Wśród podmiotów, z którymi zawiązywano partnerstwa, najczęściej wymienianymi przez powiatowe urzędy pracy były ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie. Ponadto, lokalne służby zatrudnienia wskazywały również na współpracę z urzędami gmin, jak również starostwami powiatowymi (urzędami miast) oraz centrami integracji społecznej. Niemniej jednak, partnerstwa nie ograniczały się tylko i wyłącznie do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i jednostek samorządu terytorialnego, ale także podejmowano współpracę z innymi podmiotami tj.:

- szkoły ponadgimnazjalne,
- Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych w Bartoszycach
- Poczta Polska S.A.
- Elbląska Rada Konsultacyjna Osób Niepełnosprawnych w Elblągu,
- Elbląski Park Technologiczny w Elblągu,
- Stowarzyszenie Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka,
- PPH „RARYTAS” w Malborku,
- Elbląska Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości w Elblągu,
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Giżycku,
- Stowarzyszenie na rzecz Wspierania Rozwoju Osób o Specjalnych Potrzebach Edukacyjnych „SZANSA” w Giżycku,
- Urząd Skarbowy w Iławie,
- Cech Rzemiosł Różnych w Iławie,
- Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców w Lubawie,
- Iławska Izba Gospodarcza w Iławie,
- Fundacja Rozwoju Warmii i Mazur w Nowej Wsi,
- Stowarzyszenie Humaneo w Nowym Sączu,
- Lidzbarskie Stowarzyszenie Bezrobotnych „Warmia” w Lidzbarku Warmińskim,

- Jednostka Wojskowa 3411 w Grójcu – Grupa Rozpoznania Elektronicznego w Lidzbarku Warmińskim,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Lidzbarku Warmińskim,
- Wojskowa Komenda Uzupełnień w Lidzbarku Warmińskim,
- Warmińsko-Mazurski Oddział Straży Granicznej w Kętrzynie,
- Jednostka Wojskowa 2039 w Lidzbarku Warmińskim,
- Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP Elbląg,
- Warmińskie Stowarzyszenie Przedsiębiorców w Lidzbarku Warmińskim,
- Agencja zatrudnienia ProMedica24 Care Germany Sp. z o.o.,
- Warmińsko-mazurski Zakład Doskonalenia Zawodowego w Olsztynie – Centrum Edukacji w Nidzicy,
- Nidzicka Fundacja Rozwoju „Nida”,
- Przedsiębiorstwo Społeczne „Garncarska Wioska”,
- Zrzeszenie Prywatnego Handlu i Usług w Olsztynie,
- Związek Pracodawców Cechu Rzemiosł Różnych w Olsztynie,
- Placówka Kształcenia Zawodowego Katarzyna Zacharska-Całka w Olsztynie,
- Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości ATUT w Ostródzie.

Zainicjowane na terenie Województwa partnerstwa z w/w instytucjami miały na celu m.in.:

- ❖ podejmowanie działań na rzecz lokalnego rynku pracy i poprawy sytuacji: osób bezrobotnych, absolwentów szkół, osób zagrożonych zwolnieniami grupowymi, poszukujących pracy oraz osób niepełnosprawnych,
- ❖ weryfikację skuteczności nowych instrumentów, tj.:
 - testowanie modelu współpracy ośrodka pomocy społecznej, powiatowego urzędu pracy i organizacji pozarządowej w celu realizacji usługi integracji społeczno-zawodowej wypracowanego przez Wspólnotę Roboczą Związków Organizacji Socjalnych WRZOS w ramach projektu innowacyjnego „*Modelowy system na rzecz integracji społecznej*”,
 - wspólna realizacja projektu innowacyjnego „*Indywidualne ścieżki zatrudnienia*”, w ramach którego wypracowano model „**WIEK GORĄCEGO ZIEMIANKA**” w oparciu o doświadczenia własne Elbląskiej Rady Konsultacyjnej Osób Niepełnosprawnych i dzięki ponadnarodowej współpracy z fińskim partnerem (organizacją pozarządową „Kynnys ry Turun toimikunta”,
- ❖ podejmowanie wspólnych działań na rzecz projektów z Europejskiego Funduszu Społecznego (m.in. w ramach Priorytetu VI, VII i IX),
- ❖ wspólną organizację Targów Pracy,
- ❖ wdrożenie i funkcjonowanie Samorządowej Elektronicznej Platformy Informacyjnej „SEPI”,

- ❖ instalację „Infokiosków”, w których osoby zainteresowane mogą sprawdzić stronę urzędu, aktualności z powiatu jak i całego kraju, oferty pracy, szkoleń, etc.,
- ❖ rozwijanie dialogu społecznego i włączanie partnerów społecznych do działań na rynku pracy,
- ❖ podejmowanie działań na rzecz rozwoju gospodarczego,
- ❖ realizację zadań publicznych MPiPS w zakresie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób,
- ❖ upowszechnianie informacji o prowadzonych usługach,
- ❖ tworzenie i prowadzenie w siedzibie OPS lokalnego punktu informacyjno-konsultacyjnego dla bezrobotnych i poszukujących pracy.

Działanie 3. Wzmocnienie spójności i solidarności społecznej

Cel: zwiększenie spójności społecznej poprzez wzmacnianie integracji społecznej, zwalczanie dyskryminacji na rynku pracy oraz wsparcie systemowe na rzecz instytucji działających w obszarze polityki społecznej.

Wskaźnik: Liczba spółdzielni socjalnych

Spółdzielnie socjalne działają na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U.2006.94.651 z późn. zm.). Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków, którego celem jest ich reintegracja zawodowa i społeczna.

Z uwagi na fakt, iż istnieją różne dostępne źródła dotyczące nowoutworzonych liczby spółdzielni socjalnych, które podają inne dane, przyjęto do analizy informacje z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Według danych z Krajowego Rejestru Sądowego, w okresie 2010-2013, odnotowano ponad 7-krotny wzrost liczby zarejestrowanych spółdzielni socjalnych. Według stanu na 31 grudnia 2013 roku w województwie funkcjonowały 63 spółdzielnie socjalne.

Analizując wskaźnik od początku monitoringu Strategii, tj. od 2006 r. w którym utworzono 5 spółdzielni, w roku 2007 nastąpił spadek ich liczby (zarejestrowała się wówczas tylko 1 spółdzielnia) i ta tendencja utrzymała się w 2008 roku. Dopiero w kolejnym roku odnotowano wzrost, trwający do 2013 roku.

Tabela 17. Liczba nowoutworzonych spółdzielni socjalnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

Opis wskaźnika	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Liczba spółdzielni socjalnych	5	7	10	30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej wg Krajowego Rejestru Sądowego

Z analizy badania przeprowadzonego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej wynika, że powstałe spółdzielnie socjalne liczą około 315 osób, z czego większość posiada 5 członków, natomiast tylko 3 spółdzielnie socjalne 10 i więcej członków (Spółdzielnia socjalna „Dobra ekonomia”- 10 osób, Spółdzielnia Socjalna VIP- 10 osób, Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna "BRAWO"- 13 osób).

Analizując spółdzielnie socjalne pod kątem formy prawnej, na uwagę zasługują fakt, iż w 2013 roku powstały 3 podmioty założone przez osoby prawne tj.:

- ❖ Spółdzielnia Socjalna **Dobra Siła** ze Starych Juch
 - założyciel: Elckie Stowarzyszenie Aktywnych STOPA oraz Kościół Ewangelicko-Metodystyczny w RP, Parafia w Starych Juchach;
- ❖ Spółdzielnia Socjalna **Eko-Wymiatacze** z Elbląga
 - współzałożyciele: dwie osoby prawne tj. Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Sprawniejsi” w Elblągu, Stowarzyszenie Centrum Ochoptników Cierpienia Diecezji Elbląskiej;
- ❖ Spółdzielnia Socjalna **Ecosteam** z Olsztyna
 - założyciel: Olsztyński bank Żywności – fundacja i stowarzyszenie.

Jednakże, pomimo podjęcia kroków do utworzenia tego typu spółdzielni (informacja przekazana przez ROPS), do końca 2013 roku, nie odnotowano w rejestrach KRS spółdzielni socjalnej, której założycielem byłaby jednostka samorządu terytorialnego.

Do wzrostu liczby spółdzielni socjalnych z pewnością przyczynił się fakt, intensywnych działań instytucji wspierających ekonomię społeczną jak również kampanie informacyjno-promocyjne na temat ekonomii społecznej na Warmii i Mazurach. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, wykorzystania środków unijnych w celu tworzenia nowych i wsparcia już istniejących spółdzielni socjalnych, a stworzony w województwie system ekonomii społecznej przynosi wymierne korzyści. Wykorzystanie doświadczeń obecnej perspektywy finansowej 2007-2013 powinno być kontynuowane w kolejnym rozdaniu środków unijnych.

Wskaźnik: Liczba centrów integracji społecznej

Kolejnym podmiotem z obszaru ekonomii społecznej jest Centrum Integracji Społecznej (CIS), działające na podstawie ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o *zatrudnieniu socjalnym* (Dz.U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.). Beneficjentami docelowymi CIS są osoby z grupy szczególnego ryzyka, które dzięki działaniom Centrów mogą zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe lub przekwalifikować się. Zgodnie z ustawą, okres uczestnictwa w zajęciach w Centrum wynosi 12 miesięcy i może zostać przedłużony o kolejne 6 miesięcy. Po zakończeniu zajęć, uczestnicy mogą uzyskać zatrudnienie u pracodawcy. W Centrum, mogą również podjąć działalność gospodarczą w formie spółdzielni socjalnej.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, Rejestr Centrów Integracji Społecznej, aktualnie prowadzony jest przez służby Wojewody Warmińsko-Mazurskiego. Centrum jest zobowiązane:

- ❖ informować wojewodę o każdej zmianie danych zawartych we wniosku, o którym mowa w art. 4, w terminie 30 dni od dnia zaistnienia zmiany;
- ❖ przedstawiać corocznie, nie później niż do dnia 31 marca, wojewodzie oraz jednostkom i podmiotom przyznającym dotacje Centrum, a także instytucji tworzącej sprawozdanie zawierające rozliczenie dotacji za rok poprzedni, efekty re-integracji zawodowej i społecznej, a także preliminarz wydatków i przychodów na rok bieżący związanych z wykonywaniem usług, o których mowa w art. 3 ust. 1 zgodnie ze wzorem stanowiącym załącznik do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 października 2007 roku (Dz. U. z 2007 roku Nr 196, poz. 1421).

Analiza danych w monitorowanym okresie 2010-2013 wskazuje na wzrost liczby funkcjonujących Centrów w stosunku do poprzedniego okresu monitoringu 2006-2009 (jedynie 2009 rok stanowi odstępstwo – wówczas działały 3 Centra). W roku bazowym 2006 istniały 4 podmioty, podczas gdy na koniec 2013 roku w rejestrach Wojewody figurowało 6 aktywnych Centrów, tj.:

- ❖ CIS w Olsztynie – będący Samorządowym Zakładem Budżetowym miasta Olsztyn,
- ❖ CIS w Ostródzie – prowadzony przez Polski Komitet Pomocy Społecznej w Ostródzie,
- ❖ CIS w Braniewie – prowadzony przez Braniewskie Stowarzyszenie Abstynencje w Braniewie,
- ❖ CIS w Ełku – Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych im. Króla Zygmunta Augusta w Ełku,
- ❖ CIS „Alter CIS” w Ełku – Stowarzyszenie „Adelfi” w Ełku,
- ❖ CIS w Białej Piskiej – Stowarzyszenie Akcja Katolicka – Parafialny Oddział Akcji Katolickiej parafii Św. Andrzeja Boboli.

Tabela 18. Liczba Centrów Integracji Społecznej i jego uczestników w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

Opis wskaźnika	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Liczba centrów integracji społecznej	4	4	6	6
Uczestnicy zajęć ogółem:				
Liczba osób uczestniczących w zajęciach w CIS	452	613	681	733
Liczba osób, które ukończyły zajęcia w CIS	195	211	229	263
Liczba uczestników usamodzielnionych ekonomicznie (uczestnicy zajęć w centrum integracji społecznej), w tym:	75	71	80	96
- skierowani do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy	3	0	6	9
- zatrudnieni u pracodawcy bez zatrudnienia wspieranego	61	60	60	72
- zatrudnieni w centrum integracji społecznej	3	7	6	9
- podjęli samodzielną działalność gospodarczą	1	0	4	0
- podjęli działalność gospodarczą w formie spółdzielni socjalnej	0	0	0	0
- nabyli prawo do świadczeń emerytalnych lub rentowych	7	4	4	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Z zebranych danych dotyczących uczestników zajęć (osób uczestniczących w zajęciach CIS i osób, które ukończyły zajęcia), wynika iż w latach 2010-2013 ich liczba systematycznie rosła tj. z 452 do 733 osób uczestniczących w zajęciach i z 195 do 263 osób, które ukończyły zajęcia. Od początku monitoringu Strategii tj. od 2006 roku liczba ta systematycznie rosła, tylko w 2008 i 2010 roku odnotowano ich spadek. Na przestrzeni 8 lat wzrosła ponad 2-krotnie (z 318 do 733 osób).

W przypadku liczby uczestników usamodzielnionych ekonomicznie, również nastąpił 2-krotny ich wzrost od roku bazowego do 2013 roku (z 48 do 96). Na koniec 2013 roku, wśród uczestników CIS usamodzielnionych ekonomicznie największą grupę stanowiły osoby, które podjęły pracę u przedsiębiorcy bez zatrudnienia wspieranego – 72 osoby (co stanowi 75% osób usamodzielnionych). Niepokojący jest fakt, iż pomimo zdobycia przez uczestników wiedzy w zakresie zakładania i prowadzenia spółdzielni socjalnych w ramach usług reintegracji zawodowej oferowanych przez CIS, to w latach 2010-2013 w województwie warmińsko-mazurskim żadna osoba nie podjęła działalności gospodarczej w tej formie.

Wskaźnik: Liczba klubów integracji społecznej

Celem Klubów Integracji Społecznej (KIS) jest pomoc osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych. Zgodnie z ustawą o *zatrudnieniu socjalnym* uczestnikami zajęć w klubie integracji społecznej mogą być osoby, które podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo, a także uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

Analiza danych wskazuje na spadek liczby KIS w latach 2010-2013, z 61 w 2010 roku do 52 podmiotów w 2013 roku. Jednakże rozpatrując ich liczebność według stanu na koniec 2009 roku, w 2010 roku nastąpił wzrost (o 2 podmioty), natomiast od 2011 roku znów mamy do czynienia z tendencją spadkową. Od 2006 roku liczba KIS zmniejszyła się o 7.

W 2013 roku 4 KIS-y zawiesiły działalność z powodu m.in.: braku wystarczających środków na prowadzenie działalności czy braku osób do prowadzenia Klubu. Z kolei 2 podmioty zakończyły działalność w związku z zakończeniem realizacji projektu finansowanego ze środków EFS.²⁶

W przypadku liczby uczestników zajęć w KIS, z danych wynika, iż w latach 2010-2012 odnotowano spadek ich liczby, z kolei w 2013 roku nastąpił wzrost do 2 406 osób (o 17,3%, tj. 365 osób). Porównując liczbę uczestników w poprzednim okresie monitoringu (2006-2009), w latach 2010-2013 mniej osób brało udział w zajęciach organizowanych przez KIS-y (odpowiednio 18 462 i 9 988). Jest to spadek prawie o 46% (8 474 osoby).

Podobna sytuacja ma miejsce w odniesieniu do liczby osób uzyskujących zatrudnienie. W roku 2013 w porównaniu do roku 2010 o 47,9% (708 osób) ich liczba zmalała. W 2013 roku liczba osób, które uzyskały zatrudnienie była najniższa od początku monitoringu Strategii tj. od 2006 roku, kiedy to wynosiła 2 061 osób.

W okresie poprzedniego monitoringu (7 519 osób) oraz obecnego (4 384 osoby), nastąpił spadek liczby osób uzyskujących zatrudnienie o 41,7% (tj. 3 135 osób).

²⁶ Źródło: Raport z monitoringu wdrażania w 2013 roku „Regionalnego Planu Działań na Rzecz Promocji i Upowszechniania Ekonomii Społecznej w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2011-2015”, str. 11 – http://portal.warmia.mazury.pl/images/Departamenty/Regionalny_Osrodek_Polityki_Spoecznej/ekonomia_spoeczna/Raport_z_monitoringu_wdra%C5%BCania_w_2013_RPDES.pdf

Tabela 19. Liczba Klubów Integracji Społecznej oraz osób uczestniczących w zajęciach reintegracyjnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

Opis wskaźnika	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Liczba klubów integracji społecznej	61	58	57 (39+18)*	52 (41+11)*
Liczba uczestników zajęć w KIS	2873	2658	2051	2406
Liczba osób uzyskujących zatrudnienie (w tym na umowę o pracę)	1477	1021	1117	769

* Zgodnie ze zmianą jaką wprowadziła ustawa z dnia 19 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2011, Nr 52, poz. 1211) klub integracji społecznej może rozpocząć działalność po dokonaniu wpisu w rejestrze Wojewody. Kluby uzyskały możliwość zgłaszania się do rejestru dopiero po wejściu w życie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 kwietnia 2012 r. (Dz. U. 2012 r., poz. 503) w sprawie wzoru formularza zgłoszenia do rejestru klubu integracji społecznej – tj. od dnia 29 maja 2012 r. Z informacji uzyskanej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej z Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie można stwierdzić, iż w regionie w roku 2012 zarejestrowanych było 39 Klubów Integracji Społecznej, działających zgodnie z ustawą o zatrudnieniu socjalnym. Natomiast na podstawie informacji przesłanych z gmin do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie ustalono, że na obszarze województwa funkcjonowało jeszcze 18 KIS-ów, które nie zostały ujęte w w/w rejestrze. Analogicznie w 2013 roku – 41 wyniosła liczba Klubów zgodnie z danymi z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie oraz 11 KIS niezarejestrowanych w w/w rejestrze.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Weryfikując dane w kontekście adekwatności oraz skuteczności wsparcia udzielanego przez KIS-y w stosunku do potrzeb województwa, należy zwrócić uwagę na nierównomierne rozmieszczenie przestrzenne omawianych podmiotów. Najwięcej zarejestrowanych KIS-ów działało w powiecie olsztyńskim (10), w powiecie nidzickim (4) oraz kętrzyńskim (4). W trzech powiatach nie funkcjonowały kluby integracji społecznej, tj. w powiecie gołdapskim, giżyckim i węgorzewskim. Najwyższa liczba KIS-ów umiejscowiona jest w centralnej części województwa, natomiast w północno-wschodniej działa ich mniej. Biorąc pod uwagę wysoki poziom bezrobocia oraz skalę ubóstwa i wykluczenia społecznego, zasadnym wydaje się pobudzanie inicjatyw mających na celu tworzenie nowych KIS-ów, które stanowią ważny element wspierający publiczne instytucje zatrudnienia oraz ośrodki pomocy społecznej w skutecznym rozwiązywaniu problemów w/w zakresie.

Poza działaniami wspierającymi rozwój ekonomii społecznej, wyjątkowo istotne jest również wykorzystywanie jej instrumentów w planowaniu strategicznym i operacyjnym rozwoju lokalnego. Ekonomia społeczna jest sektorem szczególnie istotnym dla regionu Warmii i Mazur ze względu na oddziaływanie w wymiarze:

- ❖ ekonomicznym (wzrost zatrudnienia osób niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem; zmniejszenie wydatków na świadczenia socjalne),

- ❖ strukturalnym (rozwój usług użyteczności publicznej),
- ❖ społecznym (integrowanie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zmiana postrzegania aktywności wewnątrz rodzin i środowisk lokalnych).

Wskaźnik: Liczba zakładów aktywności zawodowej

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego na podstawie art. 35 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 2011 r. Nr 127 poz. 721 z późn. zm.) dofinansowuje, ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) oraz środków budżetu Województwa, koszty tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej.

W latach 2010-2013 odnotowano wzrost liczby funkcjonujących Zakładów w województwie, z 4 w 2010 roku do 5 w 2013 roku. Wzrost ich liczby odnotowano w 2011 roku i pozostał na tym samym poziomie do 2013 roku. Wg stanu na 31 grudnia 2013 r. zakłady działały: w Elblągu, Giżycku, Olsztynie, Kamionku Wielkim oraz Biskupcu. Łącznie Zakłady te zatrudniały 238 osób, w tym 171 osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Dzięki dofinansowaniu osoby niepełnosprawne zatrudnione w w/w Zakładach obok wykonywania pracy zarobkowej uczestniczą w rehabilitacji społecznej, przygotowują się do życia w otwartym środowisku oraz uczą się pełnego, niezależnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości. Zatrudnienie w Zakładach Aktywności Zawodowej osób niepełnosprawnych nie tylko umożliwia rehabilitację zawodową i społeczną tych osób, sprzyja integracji i zapobiega ich społecznemu wykluczeniu, ale również ma wpływ na zmniejszenie wskaźnika bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych.

Tabela 20. Liczba zakładów aktywności zawodowej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

Opis wskaźnika	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Liczba zakładów aktywności zawodowej	4	5	5	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Wymierne efekty rehabilitacji zawodowej w tych zakładach wskazują, że realizacja zadania tj. dofinansowanie ze środków PFRON i z budżetu samorządu województwa kosztów tworzenia i działania Zakładów Aktywności Zawodowej odpowiada na potrzeby środowiska osób niepełnosprawnych w tym zakresie.

Wskaźnik: Liczba świetlic socjoterapeutycznych

Świetlice socjoterapeutyczne są od 2005 roku wspierane przez Samorząd Województwa, w ramach realizacji zadań Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych poprzez finansowanie działań samorządów gminnych. Działania te polegają na organizacji różnorodnych form pracy z dziećmi i młodzieżą poprzez tworzenie młodzieżowych klubów integracji społecznej oraz rozbudowywanie sieci świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych.

Na przestrzeni lat 2010-2012 liczba świetlic socjoterapeutycznych zmniejszyła się z 77 w 2010 roku do 67 w 2012 roku (o 10 podmiotów mniej). W porównaniu do 2010 r., zanotowany w 2011 roku spadek był wynikiem zmiany przepisów oraz przeprowadzonych kontroli tych placówek. Podobna tendencja spadkowa miała miejsce w poprzednim monitorowanym okresie 2006-2009. Wówczas również figurowało 67 podmiotów na koniec 2009 roku, z tymże ich liczba uległa zmniejszeniu aż o 19 jednostek w stosunku do roku bazowego 2006.

Tabela 21. Liczba świetlic socjoterapeutycznych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2013

Opis wskaźnika	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Liczba świetlic socjoterapeutycznych	77	68	67	b.d.*

*Dane dotyczące liczby świetlic socjoterapeutycznych funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim w 2013 r. dostępne będą w III-IV kwartale br.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Brak świetlicy w wykazie świetlic socjoterapeutycznych nie oznacza zamknięcia placówki – zmienia się ich charakteru działania np. stają się świetlicą środowiskową, co spowodowane jest wymogami standaryzacyjnymi dla tych placówek. Ponadto, zamknięcie świetlic wiąże się z likwidacją szkoły czy też brakiem dzieci i młodzieży w danym środowisku. Gminy starają się mimo trudności finansowych tworzyć miejsca, które służą dzieciom. Przykładem może tu być tworzenie wspólnie z organizacjami pozarządowymi punktów przedszkolnych w ramach aplikacji z EFS.

Wskaźnik: Liczba Klubów Pracy

Kluby Pracy (KP) udzielają osobom bezrobotnym i poszukującym pracy pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy. W czasie zajęć w Klubie Pracy uczestnicy zdobywają wiedzę i uzyskują umiejętności, które pomagają w rozwiązywaniu problemów związanych z ich sytuacją zawodową. Pomoc ta udzielana jest poprzez szkolenia z zakresu umiejętno-

ści aktywnego poszukiwania pracy, zajęcia aktywizacyjne, a także umożliwienie dostępu do informacji i elektronicznych baz danych służących uzyskaniu umiejętności poszukiwania pracy i samozatrudnienia. Klub Pracy świadczy pomoc osobom, które: chcą znaleźć pracę, mają problem z odnalezieniem się na rynku pracy, napotykają trudności w uzyskaniu zatrudnienia, a także chcą zmienić postawę wobec siebie i swojej sytuacji.

W województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013 liczba działających Klubów Pracy pozostała na niezmiennym poziomie tj. 24 kluby funkcjonujące w Regionie. Ich liczba na przestrzeni lat 2006-2013 utrzymywała się na zbliżonym poziomie. W roku bazowym było ich 21, w kolejnym odnotowano wzrost do 22. Z kolei, w 2008 roku w Regionie działały aktywnie 24 Kluby Pracy i tyle samo przez kolejne lata aż do 2013 roku. Według stanu na koniec 2013 roku, w trzech powiatach odnotowano więcej niż jeden Klub (elbląski-2, olsztyński-3, ostródzki-2), w pozostałych powiatach działał jeden Klub.

Tabela 22. Liczba funkcjonujących Klubów Pracy w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

Opis wskaźnika	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Liczba funkcjonujących Klubów Pracy	24	24	24	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy województwa warmińsko-mazurskiego

Celem prowadzonych działań w ramach Klubów Pracy było dostarczenie lub uzupełnienie wiedzy i umiejętności niezbędnych do aktywnego poszukiwania pracy. Zajęcia/szkolenia dotyczyły takich zagadnień jak: sporządzanie dokumentów aplikacyjnych, sztuki autoprezentacji, efektywnej komunikacji, treningu kreatywności. Powyższe działania w konsekwencji przełożyły się na: przezwyciężenie barier rynku pracy, umiejętności zastosowania zdobytych informacji w różnych sytuacjach, wzmocnieniu mocnych stron, zmiany postawy z "muszę" na "chcę" oraz nabraniu wprawy w sporządzaniu dokumentów aplikacyjnych.

Z oferowanej bezpłatnej pomocy, skorzystały:

- ❖ osoby bez kwalifikacji zawodowych,
- ❖ osoby zarejestrowane powyżej 12-mcy,
- ❖ osoby powyżej 50 roku życia,
- ❖ osoby powyżej 25 roku życia,
- ❖ osoby zamieszkałe na terenach wiejskich,
- ❖ osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności.

Zajęcia prowadzone w ramach Klubu Pracy pozwalają zrobić pierwszy krok w kierunku znalezienia zatrudnienia, co przekłada się na wzrost umiejętności interpersonalnych.

nalnych ale także na poznanie mechanizmów funkcjonowania rynku pracy i technik aktywnego poszukiwania pracy.

Działanie 4. Wsparcie dla instytucji i organizacji działających na rzecz kapitału ludzkiego

Cel: rozwój zasobów ludzkich poprzez wzmocnienie instytucji i organizacji działających w obszarze rynku pracy oraz w dziedzinach komplementarnych, ażeby wesprzeć budowę efektywnego modelu zarządzania rynkiem pracy.

Wskaźnik: Liczba podpisanych umów o dofinansowanie realizacji projektów w ramach Działania 6.3 PO KL

W ramach Działania 6.3 PO KL możliwe było dofinansowanie projektów z zakresu oddolnych inicjatyw lokalnych obejmujących:

- ❖ działania przyczyniające się do aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich, poprawy zdolności do zatrudnienia oraz rozwoju usług aktywizacyjnych;
- ❖ wsparcie lokalnych inicjatyw informacyjnych, szkoleniowych i doradczych;
- ❖ działania wspierające rozwój dialogu, partnerstwa publiczno-społecznego i współpracy na rzecz rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym.

Charakter inicjatywy wymuszał na projektach realizowanych w ramach Działania, iż udzielane wsparcie musi wynikać z potrzeby społeczności lokalnej np. służyć rozwiązaniu problemu zdiagnozowanego przez tę społeczność lub służyć pobudzeniu aktywności tj. zwiększeniu własnych zdolności społeczności lokalnej do diagnozowania i rozwiązywania problemów w zakresie objętym Działaniem. Tym samym oddolne inicjatywy lokalne wpisywały się w realizację zasady *empowerment* czyli udziału grup napotykaających na problemy społeczne w identyfikacji potrzeb i zakresu wsparcia na etapie przygotowania i realizacji projektu. Zasada ta jest stosowana w celu zaangażowania się i podniesienia rzeczywistej zdolności grup do wpływania na sprawy, które ich dotyczą i zwiększenia w ten sposób efektywności projektów.

Celem projektów realizowanych w ramach Działania 6.3 PO KL było podniesienie zdolności do zatrudnienia oraz mobilności przestrzennej i zawodowej osób zamieszkujących na obszarach wiejskich poprzez przygotowanie ich do podjęcia pracy w zawodach pozarolniczych. Realizacja tego typu projektów w efekcie pozwoliła na pokazanie uczestnikom projektów potencjału, jakim dysponują oraz wskazała możliwości jego rozwoju i wykorzystania. Wpłynęła również na podniesienie świadomości mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie korzyści płynących z rozwijania wiedzy i umiejętności, poprzez pokazanie wpływu podniesienia kwalifikacji na jakość poziomu życia.

Tabela 23. Liczba podpisanych umów o dofinansowanie realizacji projektów w ramach Działania 6.3 PO KL w latach 2010-2013

Opis wskaźnika	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Liczba podpisanych umów o dofinansowanie projektów w ramach Działania 6.3 PO KL	20	1	24	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie – Wydział Obsługi Europejskiego Funduszu Społecznego

Wskazana wartość w roku 2012 dotyczy projektów wyłonionych w konkursie ogłoszonym w roku 2011, zaś jedna umowa wykazana w roku 2011 dotyczy konkursu przeprowadzonego w 2010 roku. Z kolei, w 2010 roku wykazano 19 umów dotyczących projektów wyłonionych w konkursie w 2010 roku oraz jedną umowę dotyczącą projektu wyłonionego do dofinansowania w konkursie w 2009 roku, w przypadku którego umowę o dofinansowanie realizacji podpisano w dniu 31 marca 2010 roku. W poprzednim okresie monitorowania Strategii, zawarto w sumie 37 umów (z czego 18 w 2008 roku i 19 w roku następnym). Z uwagi na fakt, iż Komisja Europejska wydała decyzję zatwierdzającą zmiany wprowadzone w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki w ramach przeglądu śródkresowego, od 2012 roku nie podejmowano nowych działań wspierających rozwój inicjatyw na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej osób niepozostających w zatrudnieniu, przyczyniającego się do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich. Stąd też brak kontraktacji projektów w 2013 roku.

W III kwartale 2011 roku Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie ogłosił ostatni konkurs w ramach Działania 6.3 PO KL, który został rozstrzygnięty pod koniec 2011 roku. W wyniku oceny merytorycznej propozycję dofinansowania otrzymały 24 projekty, w konsekwencji czego zawarto 24 umowy na łączną kwotę 1 122 218,06 PLN. Decyzja o podpisaniu umów na sumę większą niż alokacja wskazana w dokumentacji konkursowej dla konkursu I/POKL/6.3/2011 (1 mln PLN) wynikała z faktu, że Działanie 6.3 nie będzie więcej realizowane, a zgodnie z „*Limitem środków publicznych możliwych do zakontraktowania w ramach komponentu regionalnego PO KL*” dostępna była kwota pozwalająca na zaproponowanie dofinansowania kolejnym Beneficjentom, których wnioski zostały pozytywnie ocenione i znajdowały się na tzw. „liście rezerwowej”. Stopień realizacji wskaźnika wynika przede wszystkim z wielkości alokacji na to Działanie, a także dużego zainteresowania Działaniem (wartość złożonych wniosków o dofinansowanie, które zostały pozytywnie ocenione na Komisji Oceny Projektów, była większa niż dostępna alokacja) i właściwej realizacji zakontraktowanych projektów. W odniesieniu do przyznanej regionowi alokacji osiągnięty został założony w PO KL wskaźnik kontraktacji, dlatego osiągnięte wartości wskaźnika należy uznać za satysfakcjonujące.

Łączna wartość podpisanych w okresie sprawozdawczym umów to 2 077 471,68 zł. W ramach projektów zakontraktowanych w analizowanym okresie były realizowane m.in. takie formy wsparcia jak:

- ❖ szkolenia zawodowe (w tym umożliwiające zdobycie konkretnych uprawnień),
- ❖ szkolenia komputerowe,
- ❖ szkolenia językowe,
- ❖ szkolenia ukierunkowane na podejmowanie własnej działalności gospodarczej,
- ❖ zajęcia aktywizacyjne,
- ❖ konsultacje z doradcą zawodowym czy zajęcia z rękodzielnictwa.

Zrealizowano również projekty, które wskazywały uczestnikom sposoby wykorzystania lokalnych walorów geograficznych, przyrodniczych i kulturowych np. związane z szeroko rozumianą działalnością (około)turystyczną, czy też gospodarowaniem terenami zielonymi.

W ramach podpisanych umów wsparciem objęto 766 osób (w tym 531 kobiet). W zdecydowanej większości były to osoby pozostające bez zatrudnienia (349 osób zarejestrowanych jako bezrobotne oraz 267 osób nieaktywnych zawodowo). Udział w projekcie zgodnie z zaplanowaną ścieżką zakończyły 742 osoby (ok. 97% osób objętych wsparciem), w tym 531 kobiet. Wartym podkreślenia jest fakt, że efektywność realizowanych działań była bardzo wysoka w stosunku do poniesionych kosztów. Działanie 6.3 *Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich* okazało się tym samym ważnym, choć nieco niedocenianym, elementem uzupełniającym główny nurt polityki prozatrudnieniowej. Umożliwiło bowiem dotarcie z pomocą głównie do osób zamieszkujących tereny wiejskie, w tym często pozostających z różnych powodów poza ewidencją Powiatowych Urzędów Pracy, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.

Ze względu na opisaną powyżej specyfikę Działania zdecydowana większość projektów była realizowana przez relatywnie małe, lokalnie działające podmioty (często mające istotnie ograniczone doświadczenia w realizacji działań w przedmiotowym obszarze), w tym głównie działające w trzecim sektorze (m.in. Ochotnicza Straż Pożarna w Ornowie, Miejski Ludowy Klub Sportowy Foto "OLA" Ostróda, Stowarzyszenie Lepsza Przyszłość Łodygowa, Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Rogóż), aczkolwiek zdarzały się również projekty realizowane przez lokalny samorząd, w przypadku obszarów, gdzie występował deficyt organizacji zdolnych do samodzielnej realizacji tego typu działań (np. Gmina Biskupiec, Gmina Orneta, Gmina Kurzętnik/Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kurzętniku). Tym samym poprzez przyznanie dofinansowania z PO KL, wzmocnione zostały instytucje i organizacje działające w obszarze rynku pracy oraz w dziedzinach komplementarnych, co w dalszej perspektywie przyczynić się powinno do wsparcia budowy efektywnego modelu zarządzania rynkiem pracy. Wartym podkreślenia jest fakt, że WUP Olsztyn wdrażając wsparcie w ramach Działania 6.3 PO KL dążył do kierowania wsparcia EFS na obszary, gdzie do tej pory go nie było, a także pobudzenia mniej aktyw-

nych środowisk lokalnych do podejmowania inicjatyw lokalnych w obszarze Zatrudnienia oraz preferowania podmiotów o niższym potencjale instytucjonalnym, które dotychczas nie miały szans na uzyskanie dofinansowania w ramach innych Działań PO KL. Przykładem tego są działania z zakresu promocji i informacji prowadzone przez WUP Olsztyn (m.in. promowanie dobrych praktyk w przedmiotowym zakresie, wsparcie szkoleniowo-doradcze), ale także fakt, że w konkursie ogłoszonym w 2011 r. w ramach kryteriów strategicznych premiowano projekty realizowane na terenie gminy wiejskiej, miejsko – wiejskiej lub miasta do 25 tys. mieszkańców, w których do końca 2010 r. nie realizowano inicjatyw lokalnych w ramach Działania 6.3 PO KL oraz projekty realizowane przez Beneficjenta, który do końca 2010 roku nie realizował projektów w ramach Działania 6.3 PO KL (przy jednoczesnym założeniu, że dotychczasowi Beneficjenci nie mogą występować w roli partnerów).

Działanie 5. Harmonizacja systemu wykorzystania środków na rzecz rynku pracy i rozwoju regionalnego

Cel: Powiązanie programów z zakresu infrastruktury, rolnictwa, informatyki, ekologii, kultury i innych obszarów z zatrudnieniem i rozwojem zasobów ludzkich w konsekwencji przekłada się na efektywne wykorzystanie środków na rozwój regionalny.

Wskaźnik: Liczba projektów powiatowych urzędów pracy powiązanych z programami z zakresu infrastruktury, rolnictwa, informatyki, ekologii, kultury i innych obszarów pod kątem zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich

Przyspieszeniu rozwoju obszarów słabiej rozwiniętych, jakim jest województwo warmińsko-mazurskie oraz podniesieniu skuteczności stosowanych na lokalnych rynkach pracy narzędzi bez wątpienia służy zharmonizowanie systemu wykorzystywanych środków na rzecz rynku pracy i rozwoju regionalnego. Wspólne działania różnorodnych podmiotów działających w otoczeniu rynku pracy, mogą przyczynić się do lepszego wykorzystania regionalnych zasobów ludzkich oraz ograniczania bezrobocia, a także efektywnego wykorzystania środków przeznaczonych na ten cel.

Z uwagi na fakt, iż w poprzednim okresie monitoringu tj. 2006-2009 wykazano tylko dane pozyskane z powiatowych urzędów pracy, stąd też w bieżącym monitoringu również odniesiono się do w/w źródeł. celem zachowania spójności. Niemniej jednak w poniższym opisie zostały przytoczone również informacje pozyskane z innych instytucji jako dobre praktyki.

Miarą weryfikującą skalę powiązań jest m.in. liczba projektów, powiązanych z programami z zakresu infrastruktury, rolnictwa, informatyki, ekologii, kultury i innych obszarów pod kątem zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich realizowanych przez powiatowe urzędy pracy. W obecnym okresie monitorowania strategii realizowano 8 takich projektów,

w większości wieloletnich. W poprzednim okresie monitoringu Strategii, w 2006 roku realizowano 4 projekty, natomiast w latach 2008-2009 kontynuowano 5 programów rozpoczętych w 2007 roku. Największą liczbę projektów realizowano w 2007 roku, w tym 4 kontynuujące z 2006 roku i 5 zainicjowanych w badanym roku.

Tabela 24. Liczba projektów powiatowych urzędów pracy powiązanych z programami z zakresu infrastruktury, rolnictwa, informatyki, ekologii, kultury i innych obszarów pod kątem zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich w latach 2010-2013

Opis wskaźnika	Lata			
	2010*	2011*	2012	2013
Liczba projektów powiązanych z programami z zakresu infrastruktury, rolnictwa, informatyki, ekologii, kultury i innych obszarów pod kątem zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich	5	6	3	2

*w 2010 i 2011 roku wliczone są dwa projekty powiatowych urzędów pracy, których okres realizacji rozpoczął się w 2009 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy województwa warmińsko-mazurskiego

Ciekawe projekty powiązane z programami z zakresu infrastruktury, rolnictwa, informatyki, ekologii, kultury i „innych obszarów” pod kątem zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich, realizowane były w Powiatowym Urzędzie pracy w Olecku. Wśród nich można wymienić projekty finansowane z EFS:

- ❖ „*Nowe perspektywy*” – celem projektu było uzyskanie lub podniesienie przez rolników i domowników z powiatu oleckiego i gołdapskiego kwalifikacji i umiejętności umożliwiających podjęcie zatrudnienia poza sektorem rolniczym. Przedsięwzięcie realizowane było w ramach Poddziałania 8.1.2 PO KL w latach 2009-2011. Działaniami projektu objęto 60 osób odchodzących z rolnictwa (rolnicy ubezpieczeni w KRUS lub domownicy zamierzający podjąć zatrudnienie poza sektorem rolniczym. Przesłanką do realizacji projektu była diagnoza lokalnego rynku pracy wskazująca na potrzebę kształcenia pracowników dla branż strategicznych. Na realizację projektu pozyskano 851 553,19 zł.
- ❖ „*Może być lepiej*” – celem projektu było wsparcie osób zwolnionych w związku z procesami adaptacyjnymi i modernizacyjnymi w przedsiębiorstwach z powiatu oleckiego. Inicjatywa była realizowana w ramach Poddziałania 8.1.2 PO KL w latach 2009-2011. Projekt był realizowany w okresie pierwszej fali kryzysu gospodarczego, która nie ominęła mieszkańców powiatu. Stąd też zaproponowane w ramach projektu wsparcie było częścią działań Urzędu w minimalizowaniu skutków pogarszającej się sytuacji na lokalnym rynku pracy. Na realizację projektu pozyskano 663 060,05 zł.
- ❖ „*Będę samodzielny*” – projekt partnerski, którego Liderem było Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku, realizowany w latach 2010-2011 w ramach

Poddziałania 7.2.1. Zaplanowane w ramach projektu działania z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej objęły wsparciem 40 osób niezatrudnionych, zamieszkałych na terenie powiatu oleckiego, zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu niepełnosprawności. Projekt był kontynuacją działań na rzecz osób niepełnosprawnych zapoczątkowanych w ramach projektu „Otwarcia na wszystko”. Na realizację projektu pozyskano 781 390,30 zł.

- ❖ „*Specjalista*” – celem projektu było podniesienie kwalifikacji zawodowych, motywacji, aspiracji zawodowych i samooceny pracowników z firm biorących udział w przedsięwzięciu. Inicjatywa realizowana była w ramach Poddziałania 8.1.1 w latach 2010-2011. Działaniami projektowymi objęto 54 pracowników z 8 przedsiębiorstw (małych i średnich) zagrożonych zwolnieniami. Poprzez realizację projektu Powiatowy Urząd Pracy w Olecku wskazał i wypromował kolejny obszar współpracy z MŚP. Był to pierwszy projekt realizowany na terenie powiatu z udziałem finansowym pracodawców w ramach przepisów o pomocy publicznej. Na bazie tego projektu przygotowano kolejny, adresowany do pracowników firm pod nazwą „Księgowość bez tajemnic”. Na realizację projektu pozyskano 128 265,89 zł (w tym wkład własny przedsiębiorców).
- ❖ „*Księgowość bez tajemnic*” – celem projektu było podniesienie zdolności obsługi księgowo-kadrowej mikro i małych przedsiębiorstw działających na terenie powiatu oleckiego i gołdapskiego. Przedsięwzięcie realizowane było w latach 2011-2012 w ramach Poddziałania 8.1.1 PO KL. Działania projektowe skierowane były do 46 uczestników, księgowych, zatrudnionych w mikro i małych przedsiębiorstwach (w tym w biurach rachunkowych) oraz właścicieli biur rachunkowych. Na dofinansowanie szkoleń przedsiębiorcom została udzielona pomoc publiczna w wysokości 80% ich wartości, pracodawcy pokryli pozostałe 20% kosztów jako wkład własny w formie gotówkowej. Na realizację projektu pozyskano 247 025,62 zł (w tym wkład własny przedsiębiorców).
- ❖ „*Inwestujemy w profesjonalizm – szkolenia dla pracowników DELPHIA YACHTS KOT Sp. j.*” - założeniem projektu był wzrost kwalifikacji potwierdzonych certyfikatem u pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwie Delphia Yachts Kot Sp. j. Inicjatywa realizowana była w latach 2011-2013 w ramach Poddziałania 8.1.1 PO KL. Tłem dla idei zrealizowanego projektu był problem niskiego poziomu kompetencji kadry DELPHIA Yachts Kot Sp. J. w zakresie umiejętności językowych, obsługi komputera oraz specjalistycznych umiejętności menedżerskich. Pracodawca problem widział również z pozyskaniem kompetentnych pracowników – szczególnie do pracy w działach eksportu i sprzedaży międzynarodowej, a także zarządzania. Dlatego tak ważnym elementem było ciągle doskonalenie i utrzymanie posiadanej kadry. W odpowiedzi na te potrzeby był realizowany ten projekt. Na jego realizację pozyskano 198 691,31 zł
- ❖ „*Aktywni mimo barier*” – celem projektu było podniesienie aktywności zawodowej i zdolności do podjęcia zatrudnienia u 46 bezrobotnych osób niepełnosprawnych

z terenu oleckiego. Projekt realizowany był w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL w latach 2012-2013. Na realizację projektu pozyskano 301 646,31 zł.

Jedną z propozycji zakwalifikowanych jako „inne obszary”, w ramach której m.in.: zdiagnozowano oczekiwania pracodawców w zakresie potrzeb szkoleniowych, był projekt „Zawodowe drogowskazy” zainicjowany przez Powiatowy Urząd Pracy w Elku. Przedsięwzięcie współfinansowane było z Europejskiego Funduszu Społecznego w latach 2008-2011 w ramach Poddziałania 6.1.2 „Wsparcie powiatowych wojewódzkich urzędów pracy w realizacji zadań na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w regionie”. Jego celem było dostosowanie zatrudnienia do obowiązujących standardów usług rynku pracy, oraz zwiększenie efektywności i jakości świadczonych usług. W ramach projektu, oprócz dokonania diagnozy potrzeb szkoleniowych wśród pracodawców, o której mowa wyżej, 250 bezrobotnych rocznie we współpracy z doradcami zawodowymi wypracowało indywidualne ścieżki rozwoju zawodowego, natomiast 13 pracowników urzędu podniosło kwalifikacje zawodowe poprzez uczestnictwo w szkoleniach. Na realizację projektu pozyskano 891 500,00 zł, w tym 757 775,00 zł stanowiła kwota dofinansowania z EFS.

Należy nadmienić, iż Wojewódzki Urząd Pracy pełniący funkcję Instytucji Pośredniczącej II stopnia (IP2) dla Priorytetu VI i Działania 8.1 w ramach swoich zadań, opracowuje „Zalecenia dla powiatowych urzędów pracy w zakresie przygotowania i realizacji projektów systemowych”, o czym mowa była w opisie *Działania 1 „Rozbudowa nowoczesnych struktur zarządzania regionalnym rynkiem pracy”*. W ramach realizowanych konkursów podejmowano działania (m.in. poprzez wprowadzenie odpowiednich kryteriów naboru) mające na celu preferowanie projektów wychodzących naprzeciw zasadzie walki z wykluczeniem cyfrowym, będących wynikiem analizy dokumentów strategicznych regionu. (w tym przede wszystkim „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020”) oraz dostępnych danych i analiz wskazujących na celowość kształcenia pracowników pod konkretne potrzeby (m.in. raport pn. „Zapotrzebowanie na wsparcie w ramach komponentu regionalnego PO KL w kontekście prognozowanej sytuacji na rynku pracy”). W ten sam sposób dbano także o powiązanie projektów finansowanych z projektami inwestycyjnymi finansowanymi z innych środków wspólnotowych.

Z zatrudnieniem i rozwojem zasobów ludzkich na terenie Warmii i Mazur związane były także projekty realizowane przez Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko – Mazurskiego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (PROW 2007-2013) oraz Programu Operacyjnego RYBY 2007-2013.

W ramach działań PROW 2007-2013 wdrażanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego – oś 4 *Leader działanie 413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju - małe projekty* utworzono 12 sezonowych miejsc pracy. Realizacja przedsięwzięć w zakresie małych projektów skierowana jest przede wszystkim do lokalnych społeczności i oddziałuje bezpośrednio na mieszkańców obszarów wiejskich. Utworzone w ramach 5 projektów (3 w 2011 roku i 2 w 2012) sezonowe miejsca pracy w małym stopniu wpły-

neły na poprawę sytuacji na rynku pracy osób długotrwale bezrobotnych. Miejsca pracy, o których mowa wyżej zostały utworzone przy okazji realizacji imprez i wydarzeń kulturalno-rekreacyjno-sportowych. m.in. Gminnego Turnieju Wsi o Puchar Wójta Gminy Świętajno, organizacji zajęć warsztatowych pn. "Razem możemy więcej" aktywizujących dzieci i młodzież z Gminy Świętajno, cyklu imprez kulturalno – rekreacyjnych pod wspólną nazwą „Gmina Świętajno zaprasza”, projektu "Bitwa pod Grunwaldem elementem promocji dziedzictwa kulturowego gminy Grunwald oraz Ziemi Lubawskiej. Łącznie na realizację projektów przeznaczono kwotę 62 989,00 zł.

W ramach osi 4 priorytetowej Programu Operacyjnego RYBY 2007-2013 Lokalne Grupy Rybackie (LGR) opracowały Lokalne Strategie Rozwoju Obszarów Rybackich, w których jednym ze wskaźników planowanych do osiągnięcia było stworzenie nowych stanowisk pracy lub ich utrzymanie. Wskaźniki te zostały osiągnięte bezpośrednio przez LGR w latach 2011-2013, poprzez utworzenie Biur LGR i zatrudnienie kadry zapewniającej funkcjonowanie Stowarzyszeń. W sumie zatrudnionych zostało 17 osób w ramach umów o pracę oraz 6 osób na umowę zlecenie.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizował ponadto inne projekty związane z rozwojem zasobów ludzkich oraz m.in. z programami z zakresu informatyki. Ich inicjatorem był Departament Społeczeństwa Informacyjnego²⁷.

Projekty i przedsięwzięcia z zakresu kultury i edukacji w powiązaniu z zatrudnieniem i rozwojem zasobów ludzkich realizowały w latach 2010-2013 instytucje kultury i jednostki oświaty. Przykładem mogą być projekty, których inicjatorem była Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie, Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie, Centrum Spotkań Europejskich Światowid w Elblągu, Warmińsko-Mazurska Biblioteka Pedagogiczna w Elblągu, Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie.

Projekty Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie skupiały się wokół następujących celów: wzrost kompetencji kadry nauczycielskiej, bibliotekarzy, osób bezrobotnych, młodzieży oraz pokolenia 50+. Wśród ciekawszych przedsięwzięć wymienić należy projekty:

- ❖ „Program Rozwoju Bibliotek” – celem projektu był wzrost kompetencji osobistych i zawodowych 1 195 nauczycieli poprzez udział w różnych formach szkoleniowych. Projekt miał pomóc małym bibliotekom przekształcać się w nowoczesne ośrodki wiedzy, informacji i lokalnego życia kulturalnego poprzez wyposażenie w sprzęt komputerowy oraz szeroko zakrojony program. Przedsięwzięcie było realizowane w latach 2009-2014 z grantu Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.

²⁷ Projekty realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury 2007-2013 oraz Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, tj.: „*Rozbudowa infrastruktury szerokopasmowego dostępu do Internetu i sieci PIAP-ów w województwie warmińsko-mazurskim*”, „*Profesjonalny urząd administracji samorządowej*”, opisane szczegółowo w Prioryecie I.

Projekt swoim zasięgiem obejmował cały teren województwa warmińsko-mazurskiego. Całkowita wartość projektu wyniosła 397 723 zł;

- ❖ „Biblioteka Niemiecka i Medioteka Języka Niemieckiego” – celem projektu było przeprowadzenie cyklu 27 zajęć języka niemieckiego dla seniorów oraz 3 warsztatów dla nauczycieli języka niemieckiego. Uczestniczyło w nim 105 osób. Inicjatywa zrealizowana została w 2013 roku. Wartość projektu wyniosła 58 400 zł;
- ❖ „O finansach w bibliotece” – nadrzędnym celem projektu było zwiększenie u osób starszych, mieszkających na terenach wiejskich i w małych miastach, umiejętności korzystania z usług finansowych, w tym bankowości elektronicznej. Uczestniczyły w nim 62 osoby. Projekt realizowany był w latach 2011-2012, a finansowany z dotacji ze środków Narodowego Banku Polskiego. Całkowita wartość projektu wyniosła 14 700 zł;
- ❖ „Przez wolontariat do zatrudnienia” – celem projektu była promocja wolontariatu jako narzędzia edukacji i rozwoju młodych ludzi, zwiększenie kompetencji absolwentów uczelni wyższych i wzmocnienie ich pozycji na rynku pracy. Partnerem projektu była Fundacja Borussia z Olsztyna i niemiecka organizacja IJGD Goerlitz. Projekt realizowany był w latach 2012-2013 w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL *Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy*. Wartość projektu - brak danych.
- ❖ „Polska Cyfrowa Równych Szans” oraz „Informacja dla obywateli – cybernawigatorzy w bibliotekach”, o których szczegółowo mowa w Priorytecie I.

Celem projektu realizowanego przez Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie był wzrost kompetencji kadry nauczycielskiej. W ramach projektu „Nowe umiejętności nauczycieli szansą na nowe kompetencje uczniów” zrealizowano m.in. kursy umożliwiające nabycie i podniesienie kompetencji filmowej nauczycieli ze szkół wszystkich szczebli, z wiejskich obszarów województwa warmińsko-mazurskiego. Działaniami projektowymi objęto 65 osób. Przedsięwzięcie realizowane było w latach 2012-2013. Całkowita wartość projektu wyniosła 128 500 zł (współfinansowany ze środków UE w ramach EFS, dotacja samorządowa);

Projekty Centrum Spotkań Europejskich Światowid w Elblągu skupiały się wokół zagadnień związanych ze:

- wzrostem kompetencji kadry pracującej z osobami niepełnosprawnymi – przykładem są projekty: „Domino” (działaniami projektowymi objęto 36 osób. W 2010 r. zrealizowano warsztaty, wizyty studyjne na terenie Polski, Niemiec i Rosji, praktyki zawodowe, konferencję dot. arteterapii. Wartość projektu wyniosła 86 070 zł;) oraz „Azymut” - (18 osób pracujących z osobami niepełnosprawnymi w instytucjach kultury, placówkach edukacyjnych i organizacjach pozarządowych z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, Szwecji i Obwodu Kaliningradzkiego swoje kwalifikacje podnosiło poprzez udział w specjalistycznych szkoleniach, warsztatach, praktykach i wizytach studyj-

nych. Projekt realizowany przez CSE wspólnie z Kaliningradzką Regionalną Dziecięco – Młodzieżową Społeczną Organizacją Inwalidów „Maria” oraz ze szwedzkim Gimnazjum Specjalnym - Enskede Gaards Gymnasium/ Lindepar-ken. Przedsięwzięcie zrealizowano w 2010 roku. Źródłem finansowania był: Fundusz Małych Grantów Transgranicznych i Międzyregionalnych, Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion Bałtyk, samorząd województwa warmińsko – mazurskiego. Wartość projektu wyniosła 31 941 EUR;).

- wzrostem kompetencji pracowników samorządowych instytucji kultury;
- ❖ „Vademecum menedżera kultury – cykl szkoleń pracowników samorządowych instytucji kultury” – uczestnicy zapoznali się z modelami i systemami pracy w samorządowych instytucjach kultury w Polsce i Rosji. Wsparciem objęto 24 osoby. Projekt zrealizowany był w 2010 roku. Źródłem finansowania był: Fundusz Małych Grantów Transgranicznych i Międzyregionalnych, Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion Bałtyk, samorząd województwa warmińsko-mazurskiego. Wartość projektu wyniosła 150 000 zł;
- ❖ „Współpraca kluczem do sukcesu” – uczestnicy projektu zdobyli umiejętności z zakresu przygotowania i przeprowadzenia przedsięwzięć kulturalnych oraz zdobyli praktyczną wiedzę z różnych dziedzin sztuki. Działaniami projektowymi objęto 20 osób. Inicjatywa realizowana była w latach 2009-2010. Źródłem finansowania był: Fundusz Małych Grantów Transgranicznych i Międzyregionalnych, Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion Bałtyk, samorząd województwa warmińsko-mazurskiego. Wartość projektu wyniosła 142 189 zł;

Celem projektu „Informacja dla obywateli – cybernawigatorzy w bibliotekach” Warmińsko – Mazurskiej Biblioteki Pedagogicznej w Elblągu, był wzrost kompetencji osób bezrobotnych oraz pokolenia 50+. W ramach 109 spotkań odbyły się kursy komputerowe, zakupiono także oprogramowania do pracowni komputerowej. Wsparciem projektowym objęto 164 seniorów i 56 bezrobotnych osób. Projekt zrealizowano w latach 2011-2012 w ramach grantu Departamentu Stanu USA: ECA Alumni Project Competition”. Wartość projektu – 5 515 zł.

Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie realizował projekt „Czas na zmianę. Aktywizacja społeczno-zawodowa bezrobotnych i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym z terenu Miasta i Gminy Węgorzewo”, którego celem był wzrost kompetencji osób bezrobotnych oraz pokolenia 50+. Zleceniodawcą projektu był Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Węgorzewie. W ramach zamówienia przeprowadzono wykłady z zakresu etnografii i historii regionu oraz zajęcia rękodzielnicze. Wsparciem objęto 48 osób. Projekt zrealizowano w 2011 roku. Brak danych dot. wartości projektu.

Podsumowanie

- Z analizy danych, od początku monitoringu Strategii tj. od 2006 roku, wynika, iż najczęściej **Centrów Aktywizacji Zawodowej** powstało w 2010 roku (14). W 2009 roku pomimo braku obowiązku wyodrębniania centrum w strukturach urzędów, powstało 5 wyspecjalizowanych komórek. Natomiast jeden urząd zdecydował się na utworzenie Centrum dopiero w 2011 roku. Według stanu na koniec 2013 roku we wszystkich urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonowały Centra Aktywizacji Zawodowej.
- W monitorowanym okresie 2010-2013 powstały 4 **Lokalne Punkty Informacyjno-Konsultacyjne** w dwóch powiatach: bartoszyckim – 3 i elbląskim – 1 (zlikwidowany w 2012 r. ze względu na redukcję kosztów funkcjonowania urzędu pracy). W poprzednim okresie monitoringu Strategii w 2009 roku zostało utworzonych 7 Punktów – 4 w powiecie nidzickim i 3 w piskim. Punkty te prowadziły swoją działalność również w kolejnych latach. Reasumując, wg stanu na koniec 2013 roku w województwie funkcjonowało 10 Lokalnych Punktów Informacyjno-Komunikacyjnych.
- Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w analizowanym przedziale czasowym objętym monitoringiem 2010–2013 odnotowano prawie 2-krotny wzrost w **liczbie aktywnych agencji zatrudnienia** tj. w 2010 roku było 53 aktywnych podmiotów, podczas gdy w 2013 roku funkcjonowało już 100 agencji. Z pewnością można mówić o pozytywnej tendencji, tym bardziej gdy porówna się dane z poprzedniego okresu monitoringu 2006-2009, gdzie w 2006 roku w województwie funkcjonowało tylko 25 aktywnych podmiotów a ich liczba wzrosła 4-krotnie do 2013 roku. Jednakże, pomimo odnotowanego wzrostu liczby agencji zatrudnienia działających na terenie Warmii i Mazur na przestrzeni lat 2010–2013, województwo warmińsko-mazurskie obok podlaskiego oraz świętokrzyskiego nadal znajduje się w grupie regionów o najniższej liczbie działających agencji zatrudnienia. Liczba nowych podmiotów jest uzależniona przede wszystkim od skali zainteresowania prowadzeniem tego rodzaju działalności, co przekłada się na liczebność wpływających wniosków w sprawie rejestracji.
- W badanym okresie 2010-2013, 379 **instytucji szkoleniowych dokonało wpisów do RIS**. (dla porównania w poprzednim okresie monitoringu Strategii obejmującego lata 2006 – 239). Na większą aktywność podmiotów w latach 2010-2013 z pewnością wpłynęło zwiększenie środków finansowych na realizację projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.
- Według danych z Krajowego Rejestru Sądowego, w okresie 2010-2013, odnotowano ponad 7-krotny wzrost **liczby zarejestrowanych spółdzielni socjalnych**. Analizując wskaźnik od początku monitoringu Strategii, w roku 2007 nastąpił spadek ich liczby, zarejestrowała się wówczas tylko 1 spółdzielnia i ta tendencja utrzymała się w 2008 roku. Dopiero w kolejnym roku odnotowano wzrost, który utrzymał się do 2013 roku. Analizując spółdzielnie socjalne pod kątem formy prawnej, na uwagę zasługują fakt, iż w 2013 roku powstały 3 podmioty założone przez osoby prawne. Jed-

nakże, pomimo podjęcia kroków do utworzenia tego typu spółdzielni (informacja przekazana przez ROPS), do końca 2013 roku, nie odnotowano w rejestrach KRS spółdzielni socjalnej, której założycielem byłaby jednostka samorządu terytorialnego.

PRIORYTET IV

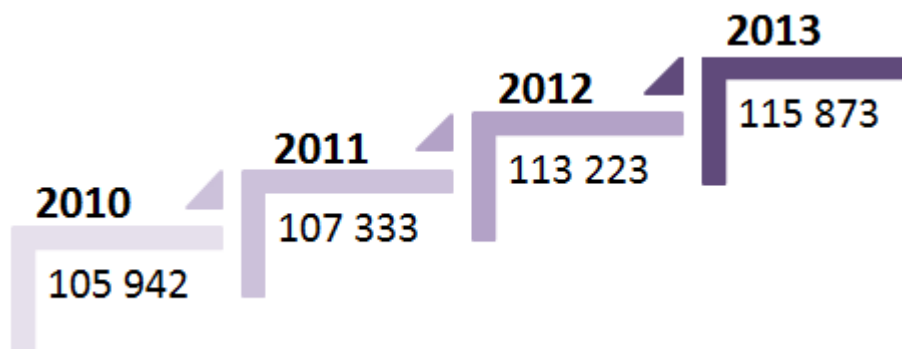
RÓWNOŚĆ SZANS DO ZATRUDNIENIA

Działanie 1. Zwiększenie dostępności zatrudnienia

Cel działania: promocja zatrudnienia oraz aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy, poprzez oferowanie aktywnych form wsparcia na rynku pracy, współfinansowanych ze środków Funduszu Pracy.

Analizując liczbę bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2006-2013, można wyodrębnić dwa okresy. Pierwszy z nich przypadł na lata 2006-2008, kiedy poziom bezrobocia w regionie systematycznie spadał, w 2008 roku wyniósł 87 420 osób, w porównaniu do 2006 roku zmniejszył się o 31,5% (tj. o 40 154 osoby). W 2009 r., nastąpiło załamanie na rynku pracy spowodowane kryzysem finansowym na rynkach światowych, wtedy liczba bezrobotnych w stosunku do 2008 roku zwiększyła się o 24,9% (tj. o 21 761 osób) i wyniosła 109 181 osób. Okres wzrostu liczby bezrobotnych przypadł na lata 2010-2013, wyjątek stanowi 2010 rok, kiedy w stosunku do roku poprzedniego nastąpił spadek poziomu bezrobocia o 3,0% (tj. o 3 239 osób) do poziomu 105 942 osób. W 2011 roku liczba osób zarejestrowanych w urzędach pracy w województwie zwiększyła się o 1,3% (1 391 osób) wynosząc 107 333. Natomiast w 2012 roku można było zaobserwować niekorzystne zmiany na regionalnym rynku pracy, gdyż poziom bezrobocia w stosunku do 2011 roku wzrósł o 5,5% (5 890 osób) przekraczając tym samym 113 tys. osób pozostających bez zatrudnienia. W 2013 roku dynamika wzrostu bezrobocia była już mniejsza, liczba bezrobotnych wzrosła o 2,3% (2 650 osób) i wyniosła 115 873 osoby.

Rysunek 12. Liczba bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010–2013

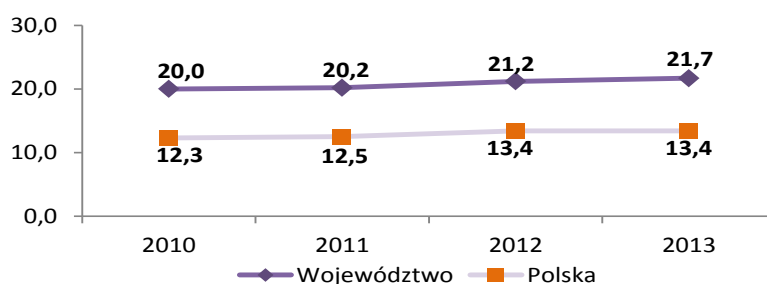

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Również wartości stopy bezrobocia zachowały podobne tendencje wzrostu. Największy nastąpił w 2012 roku, kiedy omawiany wskaźnik zwiększył się o 1,0 pkt proc. wynosząc 21,2% w regionie oraz o 0,9 pkt proc. osiągając wielkość 13,4% w kraju. Niestety pomimo tego, że stopa bezrobocia zachowuje podobne trendy zmian zarówno w Polsce jak

i województwie, to warmińsko-mazurskie od wielu lat charakteryzuje się najwyższą jego wartością. W 2013 roku stopa bezrobocia wyniosła 21,7% w regionie, natomiast w kraju 13,4%, osiągając największy dystans pomiędzy wartościami wynoszący 8,3 pkt proc. W omawianym okresie 2010-2013 stopa bezrobocia wzrosła w regionie o 1,7 pkt proc., natomiast w Polsce o 1,1 pkt proc. Okres poprzedniego monitoringu Strategii przypadający na lata 2006-2009 pokazał, większą dynamikę spadku stopy bezrobocia w warmińsko-mazurskim (o 3,4 pkt proc.), niż w kraju (o 2,9 pkt proc.).

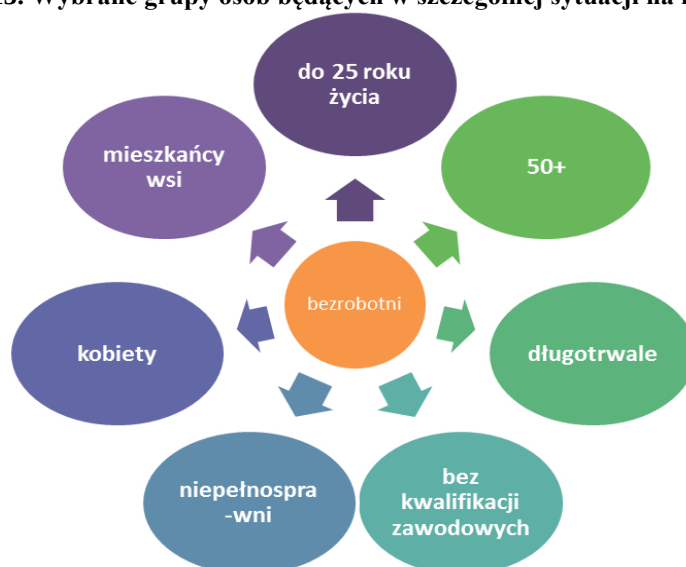
Wykres 19. Wartość stopy bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim i w kraju w latach 2010 -2013

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie.

Bezrobotni, będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy to grupa osób wymagająca specyficznego wsparcia oraz kompleksowego i zindywidualizowanego podejścia. Osoby te, ze względu na określone uwarunkowania mają duże problemy ze znalezieniem pracy, a tym samym z wyjściem z bezrobocia. W ramach tego działania wsparciem objęto: osoby do 25 roku życia, długotrwale bezrobotnych, osoby powyżej 50 roku życia, bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, bezrobotnych niepełnosprawnych, bezrobotnych z terenów wiejskich oraz bezrobotne kobiety.

Rysunek 13. Wybrane grupy osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

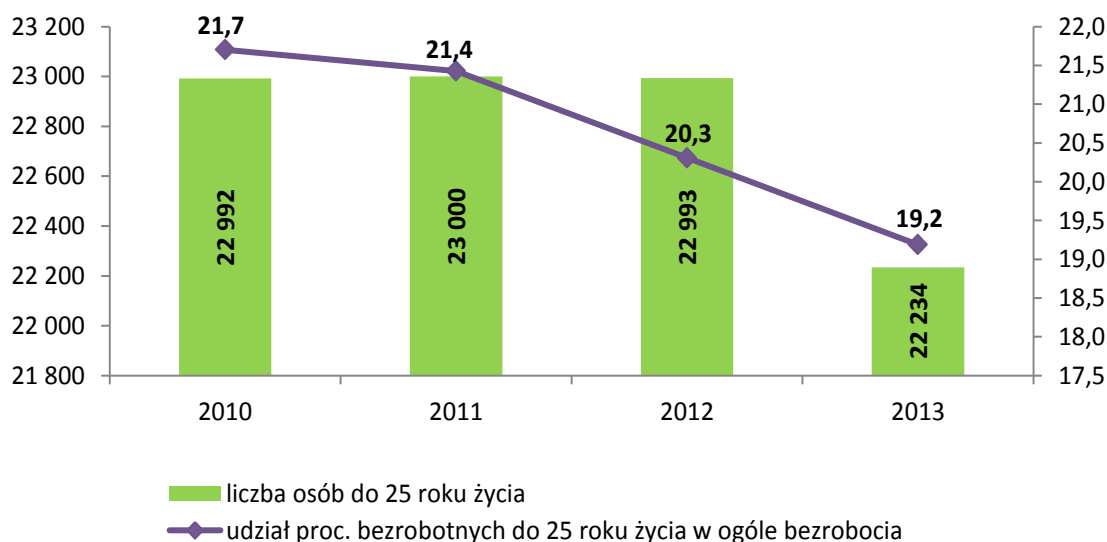
Bezrobotni do 25 roku życia

Sytuacja osób młodych na rynku pracy jest niezwykle trudna. Nadal ich istotnym problemem jest m.in. brak doświadczenia zawodowego, odpowiedniego wykształcenia, które jest adekwatne do potrzeb rynku pracy oraz brak umiejętności aktywnego poszukiwania pracy. Tym samym najczęściej, pierwszym krokiem osób młodych na rynku pracy jest rejestracja w powiatowym urzędzie pracy.

Według statystyk w regionie w 2010 roku 21,7% bezrobotnych stanowiły osoby młode (22 992 osoby). W analizowanym okresie lat 2010-2013, to właśnie w 2010 odsetek w ogóle bezrobocia osób młodych był najwyższy. W kolejnych latach 2011-2012, poziom bezrobotnych pozostawał na zbliżonym poziomie, niemniej jednak w 2012 roku ich liczba nieznacznie się zmniejszyła o 0,03% (tj. o 7 osób) do poziomu 22 993 osób. Dopiero w 2013 roku nastąpiła poprawa sytuacji analizowanej grupy na rynku pracy, liczba zarejestrowanych osób młodych w regionie, w stosunku do 2012 roku, spadła o 3,3% (tj. 759 osób) wynosząc w końcu okresu 22 234 osoby. Odsetek osób młodych w ogóle bezrobotnych, w trakcie lat 2010-2013 systematycznie się zmniejszał, osiągając w 2013 roku wielkość 19,2% (spadek w okresie czteroletnim o 2,5 pkt proc.).

Biorąc pod uwagę poprzedni okres monitoringu przypadający na lata 2006-2009, gdzie liczba osób do 25 roku życia zmniejszyła się o 10,2% (tj. o 2 764 osoby), w obecnym okresie (lata 2010-2013) w dalszym ciągu mamy do czynienia z tendencją spadkową, jednakże nie jest ona już tak dynamiczna (spadek o 3,3%, tj. o 758 osób).

Wykres 20. Liczba i udział w % bezrobotnych do 25 roku życia w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w latach 2010-2013

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

W latach 2010-2013 liczba osób młodych, korzystających z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu była zróżnicowana. W 2010 roku z aktywizacji zawodowej skorzystało 16 751 osób do 25 roku życia, jednak już w 2011 roku, skutkiem obniżenia środków z Funduszu Pracy przeznaczonych na aktywizację zawodową, zmniejszyła się liczba ich uczestników (spadek o 68,0%, tj. o 11 389 osób). W kolejnych latach ilość zaktywizowanych osób młodych pozostających w rejestrach urzędów pracy pozostawała na zbliżonym poziomie 9 583 osób w 2012 roku oraz 9 329 osób w 2013 roku.

W latach 2010-2013, liczba osób do 25 roku życia korzystających z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu wyniosła 41 025 osób i w porównaniu do poprzedniego okresu monitoringu Strategii spadła o 31,9% (19 194 osoby).

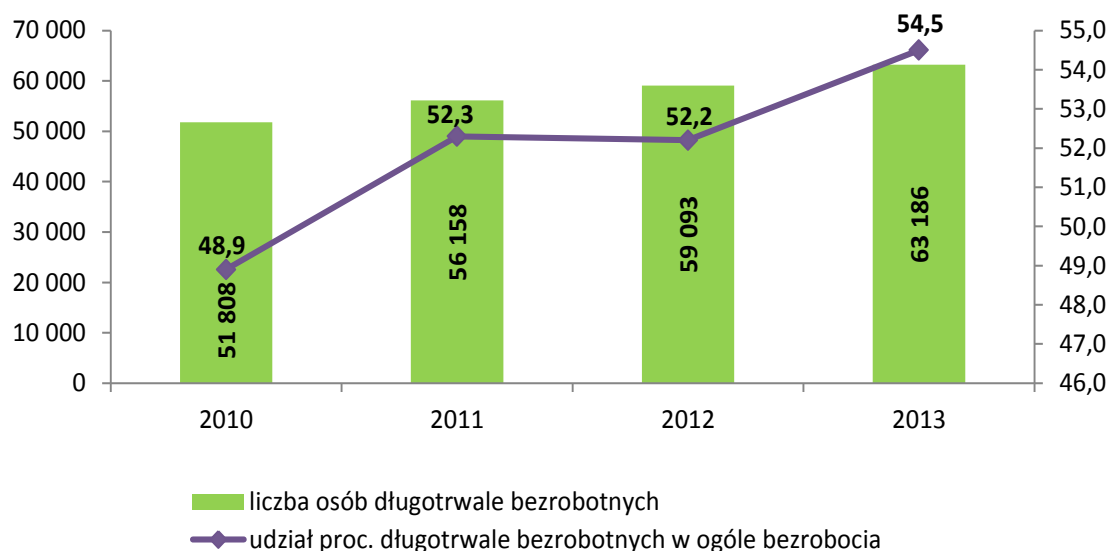
Długotrwale bezrobotni

Za długotrwale bezrobotnych, uznaje się osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. W analizowanym okresie (lata 2010-2013), liczba osób długotrwale bezrobotnych w regionie stale wzrasta. Tendencja ta rozpoczęła się już w 2009 roku, kiedy liczba osób długotrwale bezrobotnych wzrosła o 8,4%. W pierwszych dwóch latach 2010-2011 analizowana grupa zwiększała się o ponad 8% do poziomu 51 808 osób w 2010 roku oraz 56 158 osób w 2011 roku. W kolejnych latach tendencja wzrostu nadal się utrzymywała, jednakże była już mniejsza. W 2012 liczba długotrwale bezrobotnych wzrosła o 5,2%, natomiast w 2013 roku o 6,9% wynosząc 63 186 osób. W poprzednim okresie monitoringu, w latach 2006-2009 z rejestrów urzędów pracy województwa ubyło 43% długotrwale bezrobotnych (36 115 osób). Niestety lata 2010-2013 przyniosły niepokojący kierunek wzrostu tej grupy, w trakcie czterech lat (2010-2013) ich liczba zwiększyła się o 22,0% (11 378 osób).

Problem długotrwałego bezrobocia jest dużym wyzwaniem dla publicznych służb zatrudnienia, bowiem im dłużej osoba pozostaje poza rynkiem pracy, tym trudniej jest jej wrócić do aktywizacji zawodowej. Pracodawcy często nawet gdy posiadają miejsce pracy, to nie chcą zatrudnić bezrobotnego, który przez dłuższy czas pozostawał bez pracy, gdyż istnieje ryzyko, że osoba ta straciła już swoje kwalifikacje, a także motywację do podjęcia zatrudnienia. Istotna wtedy może się okazać odpowiednia aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych, prowadząca do pozyskania nowych umiejętności zawodowych. Podobnie jak w innych grupach bezrobotnych, tak również w tym przypadku, w 2011 roku liczba osób, które skorzystały z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu spadła o 50,5%, wynosząc w końcu okresu 10 962 zaktywizowane osoby długotrwale bezrobotne. W kolejnym roku z aktywnych form skorzystało już o 41,2% więcej osób analizowanej grupy bezrobotnych sięgając 15 480 osób. Natomiast już w 2013 roku liczba zaktywizowanych długotrwale bezrobotnych pozostawała na zbliżonym poziomie, w stosunku do roku poprzedniego i wyniosła 15 724 osoby.

W latach 2010-2013 64 323 osoby długotrwale bezrobotne, uczestniczyły w aktywizacji zawodowej, natomiast w okresie poprzedniego monitoringu (lata 2006-2009) - 76 057 osób, zatem liczba ta spadła o 15,4% (11 734 osoby).

Wykres 21. Liczba i udział w % długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w latach 2010-2013

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

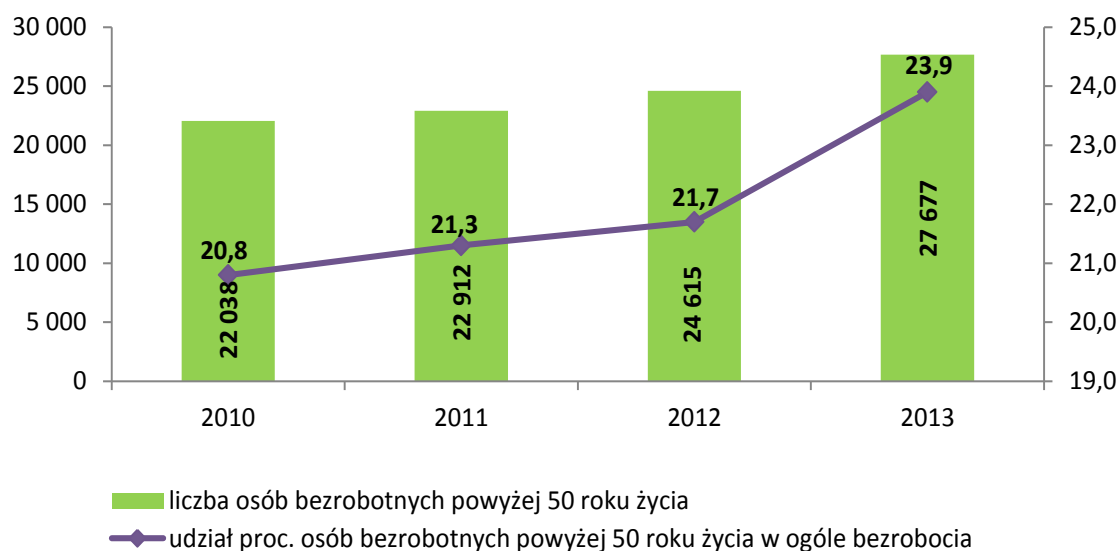
Bezrobotni powyżej 50 roku życia

W analizowanym okresie czteroletnim (lata 2010-2013) liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia z roku na rok systematycznie rosła, od 1,7% w 2010 roku (wynosząc 22 038 osób) do 12,4% w 2013 roku, pozostając na poziomie 27 677 osób. Taka sytuacja spowodowana jest m.in. tendencjami demograficznymi, w tym zjawiskiem starzenia się społeczeństwa. W poprzednim okresie monitoringu (lata 2006-2009) z ewidencji urzędów pracy w regionie ubyło 2,8% (tj. 619 osób) bezrobotnych powyżej 50 roku życia. Jednakże zapoczątkowana już w 2009 roku tendencja wzrostu bezrobotnych w tym wieku, utrzymywała się w kolejnych latach. W 2013 roku, w regionie zarejestrowanych było 27 677 osób powyżej 50 roku życia, w stosunku do 2010 roku ich liczba wzrosła o 25,6% (5 639 osób).

W 2010 roku zaktywizowano w urzędach pracy 8 122 osoby powyżej 50 roku życia. Natomiast w 2011 roku, skutkiem zmniejszenia środków przeznaczonych na aktywne programy przeciwdziałania bezrobociu, liczba uczestników w wieku powyżej 50 roku życia również zmalała o 42,2%. W następnych latach ilość zaktywizowanych osób powyżej 50 roku życia pozostawała na podobnych poziomach, w 2012 wynosząc 6 099 osób oraz 6 633 osoby w 2013 roku.

W latach 2010-2013 roku, w porównaniu do okresu poprzedniego monitoringu, liczba osób w wieku powyżej 50 roku życia korzystających z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu wzrosła o 9,7% (2 264 osoby).

Wykres 22. Liczba i udział w % bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w latach 2010-2013

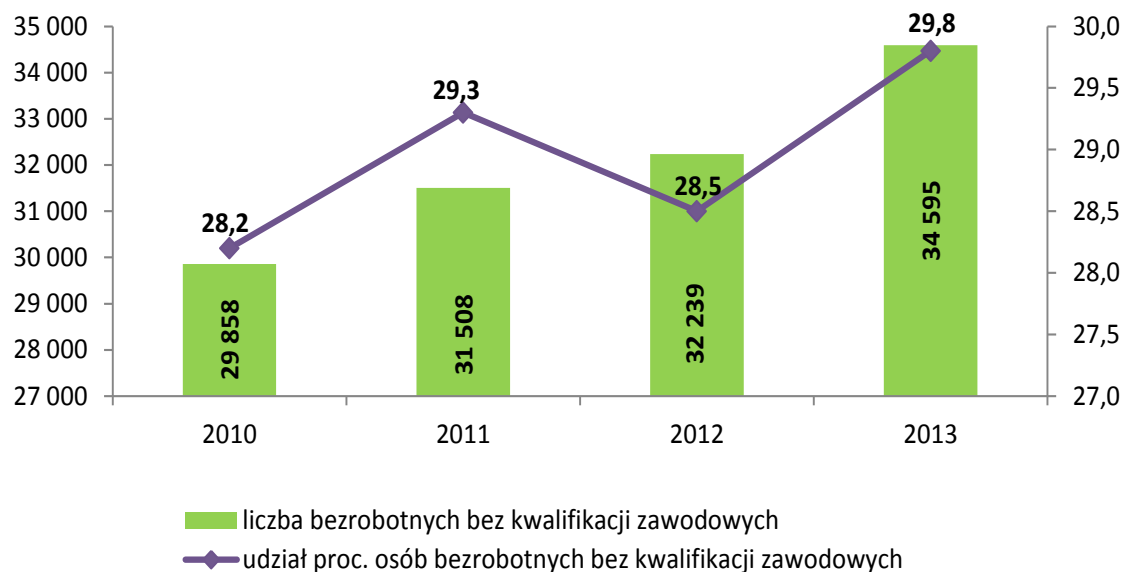

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych

Osoby bez kwalifikacji zawodowych, to stosunkowo liczna grupa wśród bezrobotnych, która nieustannie się zwiększa. W 2010 roku stanowili 28,2% ogółu bezrobocia (29 858 osób), natomiast już w 2011 roku 29,3% (wzrost o 1,1 pkt proc.) do poziomu 31 508 osób. W 2012 roku tendencja wzrostu nadal się utrzymywała, bowiem zarejestrowanych w urzędach pracy pozostawało 32 239 osób, jednakże ich udział procentowy w ogólnym bezrobociu zmniejszył się o 0,8 pkt proc. W 2013 roku odsetek tej grupy osób ponownie się zwiększył o 1,3 pkt proc. wynosząc 29,8%, natomiast ich liczba zwiększyła się o 7,3% (tj. o 2 356 osób) do poziomu 34 595 osób. Od roku 2010 do 2013 w rejestrach powiatowych urzędów pracy w regionie przybyło o 15,9% (4 737 osób) bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych. W monitoringu za okres 2006-2009 można było zaobserwować pozytywną tendencję spadkową tej grupy osób, związane to jednak było z tym, że bezrobocie ogółem również się zmniejszało.

Wykres 23. Liczba i udział % bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w latach 2010-2013

Źródło: Dane WUP w Olsztynie

Aktywizacja zawodowa osób bez kwalifikacji zawodowych może być trudna z uwagi na fakt niechęci do zdobywania nowej wiedzy i umiejętności jak również niskiego poziomu ambicji zawodowych. Niemniej jednak w ciągu czterech lat działaniami aktywizacyjnymi²⁸ objęto stosunkowo dużą osób w tej grupie bezrobotnych. W 2010 roku, 11 258 osób skorzystało z aktywnych programów rynku pracy. Niestety podobnie jak w pozostałych grupach bezrobotnych, w 2011 roku z uwagi na ograniczanie finansowe związane z realizacją aktywnych programów rynku pracy, zaktywizowano tylko 4 607 osób nie posiadających żadnych kwalifikacji zawodowych (spadek do 2010 roku o 59,1%, tj. o 6 651 osób). W kolejnych dwóch latach ilość bezrobotnych tej grupy, korzystających z działań aktywizacyjnych urzędów pracy była podobna i w 2012 roku wyniosła 6 231 osób, natomiast w 2013 - 6 982 osoby.

Biorąc pod uwagę liczę osób zaktywizowanych bez kwalifikacji zawodowych z poprzedniego monitoringu (tj. 44 994 osoby) oraz obecnego (29 078 osób), nastąpił spadek uczestników aktywnych programów rynku pracy o 35,4% (15 916 osób).

²⁸ Dane nie uwzględniają dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz refundacji kosztów doposażenia lub wyposażenia miejsca pracy w ramach skierowania do pracy bezrobotnego.

Niepełnosprawni

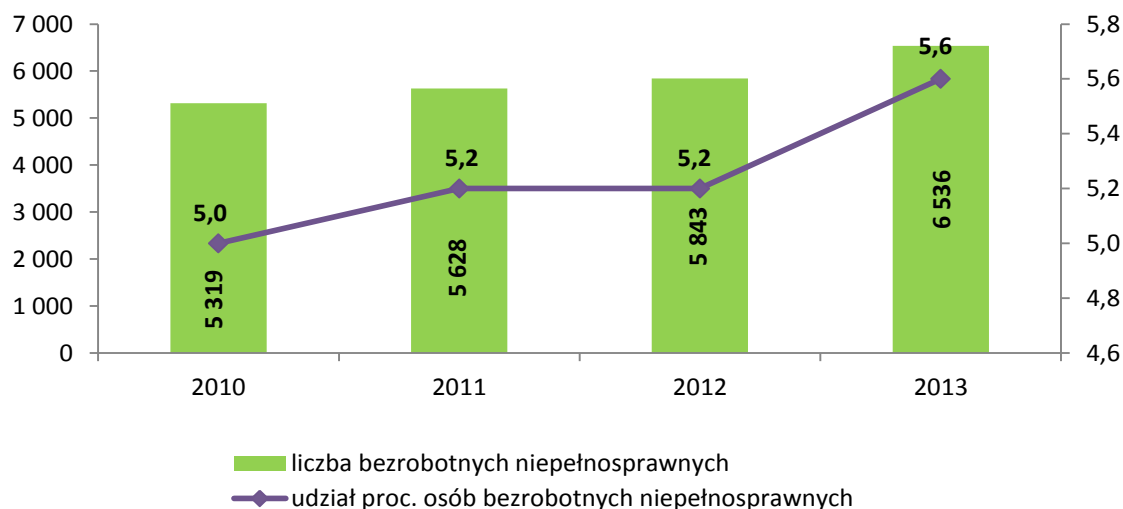
Pomimo tego, że liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędach pracy jest niewielka, to grupa ta znajduje się wśród bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Analizując ich sytuację należy pamiętać, że są to osoby zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy. W trakcie czterech lat (2010-2013) ich odsetek w ogólnym bezrobociu, podobnie jak liczba regularnie się zwiększały. W 2010 roku w ewidencji urzędów pracy w regionie pozostawało 5 319 osób niepełnosprawnych stanowiąc 5,0%, natomiast dwa lata później, w 2012 już 5 843 osoby (5,2%). Największy wzrost nastąpił w 2013 roku, kiedy ich liczba zwiększyła się w stosunku do 2012 o 11,9% (693 osoby) wynosząc w końcu okresu 6 536 osób. Porównując obecny okres monitoringu oraz poprzedni, przypadający na lata 2006-2009, aktualnie mamy do czynienia z mniejszą dynamiką wzrostu grupy osób niepełnosprawnych w bezrobociu. W latach 2006-2009 ich liczba zwiększyła się o 40,1% (1 508 osób), natomiast w latach 2010-2013 nastąpił wzrost o 22,9% (1 217 osób).

Do zadań publicznych służb zatrudnienia należy wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia w zdobyciu lub odzyskaniu pracy. Przyczynia się do tego m.in. aktywizacja zawodowa osób znajdujących się w rejestrach urzędów pracy w regionie. Na taką pomoc mogą liczyć również osoby bezrobotne niepełnosprawne. W 2010 roku liczba zaktywizowanych tej grupy osób wyniosła 2 038 osób, natomiast w 2011 roku spadła o 38,3% (780 osób) wynosząc 1 258 osób. Z kolei w latach 2012-2013 działaniami aktywizacyjnymi objęto podobną liczbę uczestników (w 2012 – 1 480 osób, w 2013 – 1 584 osoby).

W latach 2010-2013 roku, w porównaniu do okresu poprzedniego monitoringu, liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych korzystających z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu wzrosła o 23,7% (1 217 osób). Jednakże dane te nie są w pełni porównywalne, bowiem w 2006 i 2007 roku z powodu braku statystyk, brano pod uwagę osoby korzystające z subsydiowanego zatrudnienia, szkoleń oraz staży. Od 2007 roku dodatkowo jako program aktywizacji wliczano przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, natomiast od 2009 roku również prace społecznie użyteczne.

Wyróżniającym się programem aktywizacji osób niepełnosprawnych jest program „*Junior – program aktywizacji zawodowej absolwentów niepełnosprawnych*”, który realizowany jest przez powiatowe urzędy pracy oraz Oddziały PFRON. Działania przewidziane w programie, mają na celu poprawę sytuacji niepełnosprawnych absolwentów na rynku pracy dzięki wejściu w życie zawodowe (odbycie stażu, zdobycie zatrudnienia). Ich efektem jest przełamanie barier psychologicznych u pracodawców, związanych z zatrudnianiem niepełnosprawnych absolwentów, natomiast u osób objętych programem sprawniejsze funkcjonowanie w życiu społecznym i zawodowym. W okresie lat 2010-2013 w wyniku realizacji programu „Junior” zatrudnienie znalazło 48 osób.

Wykres 24. Liczba i udział w % bezrobotnych niepełnosprawnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w latach 2010-2013

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

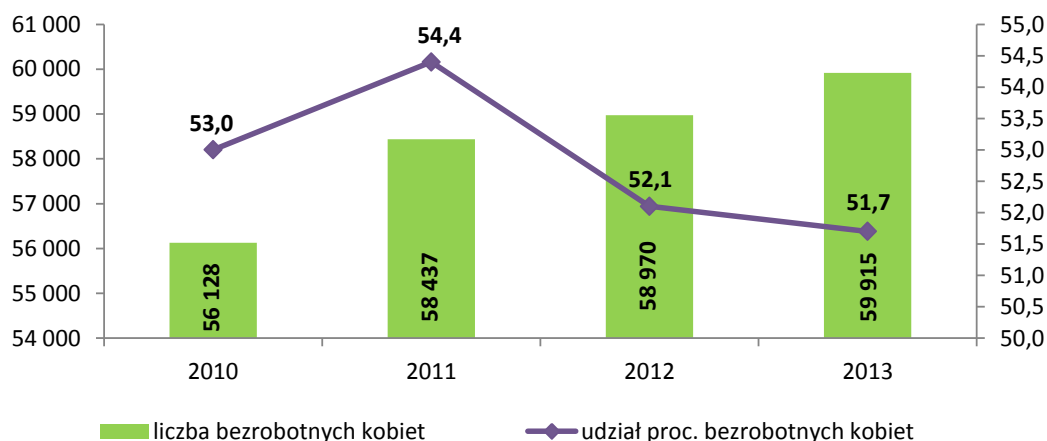
Bezrobotne kobiety

Sytuacja na rynku pracy kobiet jest trudna, a ich liczba z roku na rok się zwiększa. W 2010 r. wyniosła 56 128 osób, a już w 2011 roku nastąpił wzrost o 4,1% (2 309 osób) i w końcu okresu w ewidencji bezrobotnych pozostawało 58 437 kobiet. W kolejnych latach ich liczba pozostawała na zbliżonym poziomie i wynosiła w 2012 roku 58 970 osób, natomiast w 2013 59 915 osób. W latach 2006-2009, czyli czasie, jaki obejmował poprzedni monitoring Strategii liczba bezrobotnych kobiet zmniejszyła się o 22,4% (tj., o 16 248 osób), natomiast w latach 2010-2013 nastąpił ich wzrost o 6,7% (3 787 osób). Pozytywną tendencją, jaką można zaobserwować, jest to, że pomimo wzrostu ilości kobiet pozostających bez zatrudnienia, ich odsetek w ogóle bezrobocia od 2011 roku zmniejszył się o 2,7 pkt proc. wynosząc w 2013 roku 51,7%.

Zwiększanie szans na rynku pracy, a co za tym idzie zmniejszanie bierności zawodowej kobiet i ułatwienie im powrotu na rynek pracy odbywa się m.in. poprzez udział w aktywnych programach rynku pracy. W 2010 z tej formy pomocy skorzystało 26 900 kobiet, w 2011 z powodu ograniczonych funduszy na realizację programów rynku pracy, działaniami objęto mniejszą ich ilość – 11 056 osób. Natomiast w kolejnych dwóch latach zaktywizowano podobną liczbę kobiet, czyli odpowiednio: w 2012 roku – 16 208 osób, w 2013 roku – 16 636 osób).

W poprzednim okresie monitoringu Strategii liczba zaktywizowanych kobiet wyniosła 88 323 osoby. Natomiast w latach 2010-2013 w aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu uczestniczyło 70 800 kobiet, zatem nastąpił spadek o 19,8% (tj. o 17 523 kobiety).

Wykres 25. Liczba i udział w % bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w latach 2010-2013

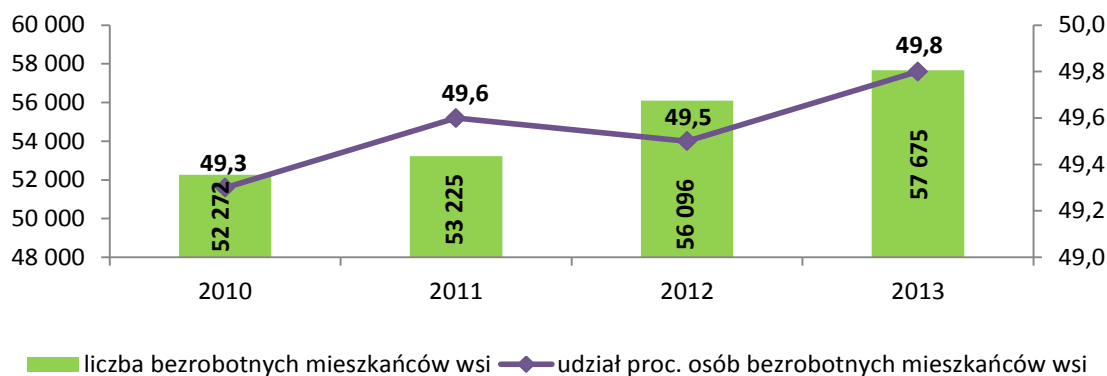

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Bezrobotni zamieszkali na wsi

W województwie warmińsko-mazurskim, bezrobotni mieszkańcy wsi stanowią duży odsetek w ogólnym bezrobociu oscylujący w okolicach 50%. Problem bezrobocia na wsi, dotyczący nasz region jest tym bardziej trudny, ze względu na tereny popegeerowskie. W analizowanym okresie lat 2010-2013 liczba bezrobotnych mieszkańców wsi zarejestrowanych w urzędach pracy wzrosła o 10,3% (5 403 osoby). Największy wzrost o 5,4% (2 871 osób) nastąpił w 2012 roku, wynosząc 56 096 osób. W poprzednim okresie monitoringu Strategii bezrobotni zamieszkali na wsi zmniejszyli się o 16,9% (10 928 osób). Analizując natomiast odsetek osób mieszkających na wsi zarejestrowanych w urzędach pracy można zauważyć, że pozostaje on względnie na jednakowym poziomie. W 2010 roku wyniósł on 49,3%, natomiast w 2013 roku 49,8% (różnica o 0,5 pkt proc).

Wykres 26. Liczba i udział w % bezrobotnych zamieszkałych na wsi w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w latach 2010-2013

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Działanie 2. Rozwój działań wspierających aktywność i mobilność

Cel działania: rozwój form organizacyjnych sprzyjających wzrostowi aktywności życiowej i mobilności zawodowej osób poszukujących pracy i bezrobotnych oraz zwiększenie gotowości do zmiany lub uzupełnienia kwalifikacji zawodowych, korzystanie ze szkoleń i programów doskonalenia zawodowego oraz zwiększenie gotowości do zmiany miejsca zamieszkania w poszukiwaniu pracy.

Sytuacja na rynku pracy, problemy społeczno-ekonomiczne oraz struktura demograficzna społeczeństwa determinuje to, w jakim kierunku powinna dążyć polityka prozatrudnieniowa. Zwłaszcza proces starzenia się ludności, ze względu na to, iż w przyszłości będzie się pogłębiał, powoduje iż, istnieje pilna potrzeba intensyfikacji działań adresowanych do osób starszych w celu przedłużenia ich aktywności zawodowej. Publiczne służby zatrudnienia próbując sprostać tym problemom, prowadzą aktywną politykę rynku pracy. Mając na celu ułatwienie powrotu do aktywności zawodowej m.in. osobom młodym i starszym zarejestrowanym w urzędach pracy, jak i bezrobotnym mieszkańcom wsi oraz osobom bez kwalifikacji zawodowych grupy te zostają objęte indywidualnym planem działania (IPD).

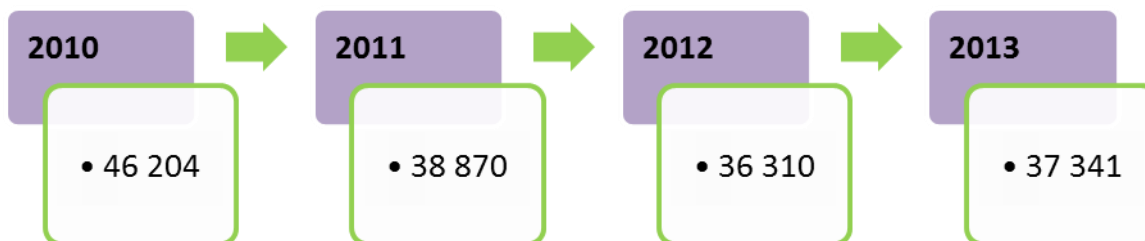
Zgodnie z zapisami Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20 kwietnia 2004 roku, indywidualny plan działań oznacza „scenariusz działań”, który dzięki wsparciu instrumentów rynku pracy, powinien prowadzić do podjęcia pracy przez bezrobotnego lub poszukującego pracy. Od 2011 roku, w wyniku zmiany przepisów ustawy, przygotowanie indywidualnego planu działań jest obowiązkowe dla osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, o ile pozostają one w rejestrze, przez okres co najmniej 80 dni od dnia rejestracji, a indywidualny plan działania nie został przygotowany dla nich wcześniej.

Powody rejestracji osób w urzędach pracy są różne, część z nich jest zdeterminowana aby podjąć zatrudnienie, niektórym natomiast zależy na otrzymaniu ubezpieczenia zdrowotnego, m.in. z powodu pracy w „szarej strefie”. Zdarza się również tak, iż bezrobocie staje się dziedziczne, z powodu długotrwałego bezrobocia rodziców, dzieci powielają zachowanie rodziców i nie są zainteresowane poszukiwaniem pracy. Istotny jest również problem osób, które z powodów rodzinnych (opieką nad przewlekle chorymi członkami rodziny, osobami zależnymi lub dziećmi) nie są w stanie podjąć zatrudnienia.

Jako zintegrowana pomoc bezrobotnym i poszukującym pracy, indywidualny plan działań, powinien docelowo doprowadzić do podjęcia pracy. Jednym z poważnych przeszkód na drodze do aktywnego rozwoju życiowego i zawodowego są czynniki psychologiczne. To m.in. takie uwarunkowania jak: wyuczona bezradność, obniżony poziom kompetencji społecznych, redukcja oczekiwań życiowych i zainteresowań. Doradca zawodowy, w trakcie współpracy z zainteresowaną osobą, powinien zwrócić uwagę na takie spr-

wy jak: wzmocnienie samooceny, wzmożenie natężenia jej aktywności zawodowej, stymulacja motywacji do działania.

Rysunek 14. Liczba opracowanych Indywidualnych Planów Działań w latach 2010-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy

Liczba osób, którym utworzono IPD na przestrzeni lat się zmieniała. Wpływ na to miały m.in. wspomniane wcześniej zmiany w ustawie, jakie nastąpiły w 2011 roku i dotyczyły ograniczenia grup osób dla których obowiązkowe było przygotowanie IPD. W 2011 roku nastąpił spadek liczby tych osób o 15,9% (7 334) do poziomu 38 870 osób. Zmniejszenie liczby osób z utworzonymi IPD obserwowano jeszcze w 2012 roku (spadek o 6,6%, tj. o 2 560 osób). Natomiast w 2013 roku nastąpił niewielki wzrost o 2,8% (1 031 osób) do poziomu 37 341 osób. W okresie lat 2010-2013 liczba osób, którym utworzono IPD spadła o 19,2% (8 863 osoby). Jednakże porównując poprzedni okres monitoringu, w którym łącznie w okresie czteroletnim (lata 2006-2009) IPD utworzono 30 990 osobom, notujemy znaczący wzrost liczby IPD do poziomu 158 725 w bieżących okresie (wzrost o 412,2%). Przyczyn takiego stanu można upatrywać w zwiększeniu się liczby osób rejestrujących w urzędach pracy w regionie, w tym osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (w latach 2010-2013 wzrost o 10,1% tj. o 9 943 osoby).

Niestety z doświadczeń powiatowych urzędów pracy wynika, że pomimo wszelkich dołożonych starań, osiągnięcie celu IPD, czyli podjęcie zatrudnienia jest trudne. Wpływ na to ma m.in. niska liczba ofert na lokalnym rynku pracy, bierna postawa bezrobotnych w zakresie aktywnego poszukiwania pracy. Istotne jest również zaplecze finansowe, którym dysponuje urząd w zakresie aktywizacji zawodowej, gdyż brak nakładów finansowych ogranicza realizację IPD. Pomimo tego, że tworzenie indywidualnego planu działań, nie ma bezpośredniego wpływu na efektywność zatrudnieniową, to jego budowanie pozwala na świadome i realistyczne zaplanowanie kariery zawodowej, przy jednoczesnym wskazaniu kierunków przyszłych działań i mobilizacji pracy nad sobą.

Istotną formą pomocy realizowaną przez urzędy pracy jest **zwrot kosztów dojazdów do miejsca pracy**. W regionie, gdzie często brakuje nowych inwestycji na lokalnym rynku pracy, które generowałyby nowe miejsca pracy, taka refundacja może okazać się dużym wsparciem. W szczególności dla osób zamieszkujących tereny wiejskie, może pomóc w podjęciu decyzji o zatrudnieniu nawet przy minimalnym wynagrodzeniu. Z obserwacji powiatowych urzędów pracy wynika, że ta forma wsparcia cieszy się coraz większym za-

interesowaniem, szczególnie wśród osób młodych. Niestety ograniczenie środków Funduszu Pracy na realizowanie działań aktywizacyjnych, w wielu urzędach przyczyniło się do drastycznego ograniczenia przyznania tej formy pomocy. W 2010 roku z refundacji kosztów dojazdów do miejsca pracy skorzystało 3 362 bezrobotnych, niestety już w 2011 roku 949 osób (spadek o 71,8%, tj. o 2 413 osób). W kolejnym roku ich liczba również jeszcze ulegała zmniejszeniu (o 21,4%) do poziomu 746 osób, którym udzielono omawianego wsparcia. Wzrost nastąpił dopiero w 2013 roku, kiedy to z refundacji kosztów dojazdów do miejsca pracy skorzystało 1 503 bezrobotnych (wzrost w stosunku do 2012 roku o 101,5%, tj. o 757 osób). W latach 2006-2009, czyli okresie poprzedniego monitoringu Strategii z refundacji kosztów dojazdu do miejsca pracy skorzystało 12 189 osób, niestety w kolejnych czterech latach (2010-2013) ich liczba zmalała o 46,1% (5 629 osób) wynosząc 6 560 osób.

Wciąż małym zainteresowanie wśród osób bezrobotnych, cieszy się pomoc w postaci **zwrotów kosztów zakwaterowania**. W okresie czteroletnim przypadającym na lata 2010-2013 liczba osób korzystających z tej formy wsparcia, systematycznie malała. W 2011 roku o 33,9%, (tj. o 21 osób) wynosząc 41 osób, w 2012 o 48,8%, (tj. o 20 osób) czyli ze zwrotów kosztów zakwaterowania skorzystało 21 osób. Jedynie w 2013 roku liczba wzrosła o 9 osób (o 42,9%) wynosząc 30 osób, które skorzystały z tej formy wsparcia. W poprzednim okresie monitoringu również można było zauważyć tendencję spadkową, z wyjątkiem roku 2007, kiedy to liczba osób, którym zrefundowano koszty zakwaterowania wyniosła 103 osoby (najwięcej w okresie 8 lat). Ogółem w latach 2006-2009 z tej formy pomocy skorzystało 306 bezrobotnych. Porównując oba okresy monitoringu, można zauważyć zmniejszenie ilości osób, którym zrefundowano koszty zakwaterowania o 49,7% (ogółem w latach 2010-2013 z tego działania skorzystało 154 bezrobotnych). Przyczyn tak małego zainteresowania osób bezrobotnych tą formą wsparcia można upatrywać w problemach związanych z udokumentowaniem wydatków na zakwaterowanie, bowiem część osób wynajmując pokoje lub mieszkanie nie robi tego w sposób sformalizowany. Refundacja kosztów zakwaterowania, wydaje się być atrakcyjną formą wsparcia dla osób młodych, które cechuje większa mobilność na rynku pracy, a dzięki temu mogą stworzyć szansę na zdobycie doświadczenia zawodowego w innym regionie lub kraju.

Tabela 25. Liczba przedsięwzięć mających na celu zwiększenie aktywności i mobilności w latach 2010-2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
Liczba opracowanych Indywidualnych Planów Działań	46 204	38 870	36 310	37 341
Liczba osób, którym zrefundowano koszty dojazdu do miejsca pracy	3 362	949	746	1 503
Liczba osób, którym zrefundowano koszty zakwaterowania	62	41	21	30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy.

Działanie 3. Rozwój nowoczesnych form zatrudnienia w powiązaniu z elastycznością i bezpieczeństwem zatrudnienia

Cel działania: wdrożenie metod włączania do rynku pracy i zwiększania zatrudnienia tych grup, wobec których nie są skutecznie dotychczas stosowane metody aktywizacji zawodowej oraz wypracowanie metod wzrostu jakości wykonywanej przez te grupy pracy.

W obliczu zmian na rynku pracy, takich jak rosnący wskaźnik starzenia się społeczeństwa; zwiększający się stopień aktywności zawodowej kobiet; wzrost zapotrzebowania na usługi poza tradycyjnymi godzinami pracy; konieczne jest podjęcie działań zapewniających zwiększenie efektywności i elastyczności firm oraz ułatwienie aktywizacji zawodowej grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Uelastycznienie rynku pracy może następować dzięki nowoczesnym formom zatrudnienia.

Telepraca jest to jedna z form zatrudnienia, którą można określić jako elastyczną, gdyż dopuszcza wykonywanie pracy regularnie poza zakładem pracy, z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej. Telepraca może być jednym, ze sposobów na zmniejszenie bezrobocia, przy jednoczesnym efektywnym zarządzaniu przedsiębiorstwem. Udostępnianie pracownikowi możliwości pracy na odległość, wiąże się z oszczędnością związaną z ograniczeniem wydatków na funkcjonowanie biura. Dla pracownika, który jest niepełnosprawny, mieszka w miejscowości oddalonej od zakładu pracy, lub gdy opiekuje się osobą zależną, taka forma elastycznego zatrudnienia daje szansę na jego rozwój zawodowy. Aktualnie telepraca najczęściej wykorzystywana jest w większych miastach, korporacjach, głównie w zakresie usług finansowych, grafiki komputerowej, księgowości.

W celu popularyzacji zatrudnienia telepracowników przez polskich przedsiębiorców, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości realizowała projekt „*Telepraca – nowa forma organizacji pracy w przedsiębiorstwach*” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej, w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem Projektu było przedstawienie firmom korzyści, jakie wynikają ze stosowania telepracy, a pracownikom zarówno możliwości, jak i ograniczenia, które są związane z pracą o charakterze telepracownika. Rezultatem był cykl 327 warsztatów w 14 województwach, dzięki czemu przeszkolono 3 482 osoby (właścicieli i pracowników mikro, małych i średnich przedsiębiorców).

W latach 2010-2012 udział procentowy osób zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy i niepełnym nie ulegał dużym wahaniom. W 2012 roku, nieznacznie zmniejszył się odsetek pełnozatrudnionych (o 0,4 pkt proc.) na korzyść niepełnozatrudnionych wynosząc 6,1%. W latach 2006-2008, czyli okresie poprzedniego monitoringu Strategii odsetek osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w ogólnej liczbie zatrudnionych na podstawie stosunku pracy pozostał na zbliżonym poziomie. Niestety nie zostały przeprowadzone żadne badania, wskazujące na to, jaki odsetek wśród niepełnozatrudnionych stanowią pracownicy, którym krótszy czas pracy został narzucony przez pracodawcę.

Tabela 26. Odsetek osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w ogólnej liczbie zatrudnionych na podstawie stosunku pracy w latach 2010–2012²⁹

Rok	Pełnozatrudnieni	Niepełnozatrudnieni
2010	94,2%	5,8%
2011	94,3%	5,7%
2012	93,9%	6,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W sierpniu 2013 roku, weszła w życie nowelizacja Kodeksu pracy, która pozwala na wprowadzenie w firmach ruchomego czasu pracy. Pozwala to właścicielom przedsiębiorstw na dwie nowe możliwości. Po pierwsze okres rozliczeniowy został wydłużony do 12 miesięcy, co pozwala firmom na dostosowanie czasu pracy pracowników do aktualnego poziomu zamówień. Natomiast drugim udogodnieniem jest wprowadzenie elastycznych godzin pracy, które dzięki zawartemu porozumieniu między stronami, zezwoli na zmienne rozpoczynanie poszczególnych dni pracy. Zmiany te dają szansę na lepsze dostosowanie mocy produkcyjnych firmy do cyklu zamówień i efektywniejsze bilansowanie czasu pracy załogi w ciągu roku. Zatrudnienie według elastycznego czasu pracy przynosi również korzyści dla pracownika. Dzięki przepracowanych wcześniej godzinom, pracownik ma szansę na dłuższy okres wolnego, natomiast ruchomy czas pracy daje możliwość lepszej organizacji życia rodzinnego i zawodowego. Podobne rozwiązania pracownicze zastosowane są w wielu państwach Unii Europejskiej, m.in. Wielkiej Brytanii, Niemczech, Czechach. Według danych Państwowej Inspekcji pracy elastyczny czas pracy do końca grudnia 2013 roku wprowadziło 297 firm w Polsce.

Działanie 4. Integracja grup defaworyzowanych z rynkiem pracy

Cel działania: udzielenie wsparcia wszystkim osobom doświadczającym różnego rodzaju dyskryminacji na rynku pracy, jak też osobom zagrożonym wykluczeniem, prowadzącego do ich wejścia bądź powrotu do czynnego życia zawodowego oraz do szeroko pojętej integracji społecznej.

W ramach Priorytetu VII Promocja integracji społecznej, podejmowane są w szczególności działania, które zmierzają do ułatwienia dostępu do rynku pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, m.in. niepełnosprawnym, długotrwale bezrobotnym, opuszczającym placówki opieki zastępczej, zakłady karne. Efektem podejmowanych działań ma być przywrócenie osób na rynek pracy, dzięki stworzeniu możliwości do zatrudnienia oraz ich integracja ze społeczeństwem. Wsparciem są również objęte inicjatywy ukie-

²⁹ Brak danych za 2013 rok.

runkowane na podnoszenie zdolności do zatrudnienia, zwiększenie aktywności społeczne mieszkańców i rozwój lokalnych inicjatyw na obszarach wiejskich. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej jest Instytucją Pośredniczącą do wdrażania Priorytetu VII POKL.

Na rzecz integracji grup defaworyzowanych z rynkiem pracy wpływały głównie: Poddziałanie 7.1.1 PO KL, Poddziałanie 7.1.2 PO KL oraz Działanie 7.2 PO KL.

Rysunek 15. Liczba osób, które zakończyły udział w projektach dotyczących aktywnej integracji w latach 2010-2013 (Poddziałanie 7.1.1. i 7.1.2 PO KL)

2010	7 020 osób •27,1% zakładanego wskaźnika na lata 2007/2013
2011	6 732 osoby •26,0% zakładanego wskaźnika na lata 2007/2013
2012	6 217 osób •24,0% zakładanego wskaźnika na lata 2007/2013
2013	3 809 osób •14,7% zakładanego wskaźnika na lata 2007/2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ROPS.

Wartość docelowa wskaźnika „liczba osób, które zakończyły udział w projektach dotyczących aktywnej integracji” do zrealizowania w latach 2007-2013 wynosi 25 922 osoby. W latach 2010-2013 zrealizowano wskaźnik na poziomie 91,73%, tj. 23 778 osób zakończyło udział w projektach, (w latach 2008-2009 było to 11 341 osób³⁰). Z przedstawionych powyżej danych wynika, że liczba uczestników kończących udział w projekcie z roku na rok systematycznie maleje, bowiem w przypadku lat 2010-2012 było to odsetek osób wahający się w granicach 24- 27%. Natomiast w roku 2013 wynosi on tylko około 15%. Wpływ na tę wartość ma przede wszystkim realizacja projektów systemowych dwuletnich (2013/2014), a więc sprawozdanie za 2014 rok pokaże dopiero realną wartość osiągniętego wskaźnika. Nie istnieje zatem zagrożenie dla realizacji założonego wskaźnika.

W celu zapewnienia większego udziału w projekcie osób młodych, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, jako Instytucja Pośrednicząca dla Priorytetu VII zgodnie z sugestią Instytucji Zarządzającej PO KL wprowadziła szczegółowe kryteria dostępu w odniesieniu do projektów realizowanych w ramach Poddziałania 7.1.1 w brzmieniu „Projekt skierowany jest, w co najmniej 50% do osób młodych w wieku 15- 24 lata oraz wsparcie w ramach projektu zostanie dostosowane do specyficznych potrzeb tej grupy docelowej”.

³⁰ W poprzednim okresie monitoringu Strategii podano, że liczba osób, które zakończyły udział w projektach dotyczących aktywnej integracji wyniosła 11 706 osób. Rozbieżność w liczbie osób i wartości wskaźników wynika z tego, iż na projekty systemowe w 2008 roku Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej w Olsztynie i Elblągu składały dwa odrębne wnioski, natomiast w 2009 roku instytucje te składały w ramach połączonej alokacji jeden wniosek.

Rysunek 16. Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w projekcie w latach 2010-2013 (Działanie 7.2 POKL)

2010	1 309 osób •14,5% zakładanego wskaźnika na lata 2007/2013
2011	1 577 osób •17,5% zakładanego wskaźnika na lata 2007/2013
2012	1 118 osób •12,4% zakładanego wskaźnika na lata 2007/2013
2013	1 695 osób •18,8% zakładanego wskaźnika na lata 2007/2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ROPS.

Wartość docelowa wskaźnika „liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w projekcie” do zrealizowania w latach 2007-2013 wynosi 9 012 osób. Na koniec 2013 roku zrealizowano wskaźnik na poziomie 69,49%, tj. 6 262 osoby zakończyły udział w projektach. Przy założeniu, że wszystkie osoby, które kontynuują uczestnictwo teraz w projektach, nie zrezygnują przed zakończeniem przygotowanego dla nich wsparcia, to na koniec czerwca 2015 r., wskaźnik ten zostanie zrealizowany na poziomie 105,74%, tj. 9 530 osób.

Analizując strukturę uczestników projektów możemy zauważyć, że w projektach realizowanych w ramach Działania 7.2 występują trzy niedoreprezentowane grupy osób. Są to:

- ❖ osoby młode w wieku od 15 lat do 24 lat, które rozpoczęły udział w projekcie (1 108 osób) stanowią 32,8% ogółu osób, które rozpoczęły udział w projekcie,
- ❖ osoby niepełnosprawne, które rozpoczęły udział w projekcie (836 osób) stanowią 24,7% ogółu osób, które rozpoczęły udział w projekcie,
- ❖ osoby w wieku 55 lat do 64 lat, które rozpoczęły udział w projekcie (395 osób) stanowią 11,7% ogółu osób, które rozpoczęły udział w projekcie.

Ze względu na nie doreprezentowanie tych grup osób, w projektach realizowanych w ramach Działania 7.2, Plany Działań przewidywały wsparcie wymienionych grup docelowych. Wyodrębniono konkursy w ramach których grupą docelową były osoby niepełnosprawne, a wsparcie w ramach projektu zostało dostosowane do specyficznych potrzeb tej grupy. Zostały ogłaszane konkursy, gdzie projekt przewidywał cross-financing z przeznaczeniem na dostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych, którym wnioskodawca zapewniał kompleksowe wsparcie. Ponadto ogłoszono konkurs który skierowany był wyłącznie do młodzieży w wieku 15-24 lat, a wsparcie w ramach projektu zostało dostosowane do potrzeb tej grupy. Dodatkowo, mając na uwadze sytuację osób w wieku powyżej 50 roku życia, postawiono kryterium, które zakładało, w projekcie grupę docelową – co najmniej 25 % osób w wieku powyżej 50 roku życia.

Przykłady dobrych praktyk

„Wyrównywanie szans w dostępie do zatrudnienia” - 2011 to kolejna edycja projektu systemowego realizowanego przez MOPS Biskupiec. Uczestniczyło w nim 95 osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo, będących w wieku aktywności zawodowej, korzystających z pomocy społecznej i znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej. W większości (93%) były to osoby w wieku od 18-54 lata oraz mieszkańcy wsi (61%).

W ramach projektu realizowano działania takie jak:

- ❖ Program Aktywności Lokalnej - „**POKONAĆ BARIERY**” - skierowany do 9 osób niepełnosprawnych. Ukierunkowany na zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej, podniesienie zdolności psychofizycznych, zwiększenie świadomości posiadanych praw osób niepełnosprawnych oraz podniesienie sprawności fizycznej.
- ❖ Program Aktywności Lokalnej - „**WSPIERAMY RODZINY**” - ukierunkowany na poprawę funkcjonowania rodzin niewydolnych opiekuńczo i wychowawczo.

W wyniku realizacji projektu 29 osób podjęło aktywność zawodową: staż (1 osoba); prace społecznie użyteczne (12 osób); pracę na podstawie umowy o pracę (14 osób); umowa zlecenia (2 osoby); roboty publiczne (1 osoba). Osoby zatrudnione stanowią 38% osób, które zakończyły udział w projekcie.

Projekt **„Pomocna dłoń”** współfinansowany przez Europejski Fundusz Społeczny w ramach PO KL 2007-2013 "Człowiek – najlepsza inwestycja", był realizowany przez Elbląskie Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej im. Św. Łazarza „Lazarus” w ramach partnerstwa z Miastem Elbląg. Celem projektu było przełamanie barier psychologicznych beneficjentów pomocy społecznej w aktywnym poszukiwaniu pracy, wzrost ich atrakcyjności zawodowej poprzez dostosowanie umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy i wzrost poziomu zatrudnienia uczestników projektu. Zastosowano trzy formy wsparcia: wsparcie psychologiczne, poradnictwo zawodowe oraz organizacja szkoleń zawodowych. Po zakończeniu projektu 47 osób podjęło zatrudnienie, niektórzy uczestnicy podjęli decyzję o dalszej edukacji.

W odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie w zakresie korzystania z oferowanych usług istniejących instytucji wsparcia ekonomii społecznej, a także mając na uwadze znaczne zwiększenie dostępności do tego typu instytucji w środowiskach lokalnych, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej wyodrębnił konkursy na utworzenie Inkubatorów Przedsiębiorczości Społecznej, które mają być wyspecjalizowanymi ośrodkami wspierania ekonomii społecznej. W ramach inkubatorów świadczone są usługi, tj.: pomoc szkoleniowo-doradcza, usługi księgowe i prawne, a także promocja lokalnych partnerstw. Zapewniają one wsparcie w postaci użyczenia lokalu, powierzchni produkcyjno-magazynowej, niezbędnego sprzętu, w tym biurowego dla nowotworzonych oraz funkcjonujących przedsiębiorstw społecznych. Ważnym podkreślenia jest również fakt, iż siedziby Inkubatorów

są poza miejscowościami, w których funkcjonują Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, dzięki czemu zwiększyć się ma dostępność do tego typu instytucji w lokalnym środowisku. Siedziby tych instytucji to miasta powiatowe: Lidzbark Warmiński, Braniewo, Bartoszyce, Ostróda, Kętrzyn i Mrągowo.

Spółdzielnie socjalne

To jeden z najbardziej znanych instrumentów ekonomii społecznej, którego członkami muszą być co najmniej w 50% osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Przedsiębiorstwa działają na podstawie ustawy z 2006 roku o spółdzielniach socjalnych. Założenie spółdzielni socjalnej daje możliwość dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, przywrócenie na rynek pracy, a osobom bezrobotnym - aktywizację zawodową. Poprzez działalność spółdzielni socjalnej, członkowie jej mają szansę na odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej oraz zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy.

Zakres działalności prowadzonej przez spółdzielnie jest różnorodny. Obejmuje przede wszystkim:

- działalność gastronomiczną, catering, produkcję pieczywa,
- prace porządkowe oraz remontowo-budowlane,
- opiekę nad dziećmi,
- działalność artystyczną (agencja event'owa, koncerty, przyjęcia okolicznościowe),
- sprzedaż (w tym sprzedaż internetową),
- usługi krawieckie,
- tworzenie stron internetowych,
- opiekę nad osobami starszymi.

Pod koniec I kwartału 2012 roku ROPS ogłosił konkurs nr 4/POKL/7.2.2/2012 w celu wyłonienia kolejnych dwóch operatorów funduszu dotacyjnego dla spółdzielni socjalnych. Dofinansowanie otrzymały:

- ❖ Działdowska Agencja Rozwoju S.A. - projekt „Przepis na życiową szansę” – utworzonych zostanie 14 nowych spółdzielni socjalnych, zostaną przyznane dotacje dla co najmniej 70 osób. Do końca 2013 r. w ramach projektu utworzono 11 spółdzielni socjalnych. Ze wsparcia mogły skorzystać osoby z powiatów: braniewski, elbląski, grodzki i ziemski, ostródzki, iławski, nowomiejski, działdowski, nidzicki, szczycieński spełniające kryteria określone w projekcie;
- ❖ Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Adelfi oraz Fundacją Rozwoju Przedsiębiorczości ATUT - projekt „Poznaj biznes i zostań przedsiębiorcą społecznym”- w latach 2012-2014

utworzonych zostanie 12 nowych spółdzielni socjalnych, zostaną przyznane dotacje dla co najmniej 60 osób. Ze wsparcia mogą korzystać osoby z powiatów: bartoszyckiego, kętrzyńskiego, lidzbarskiego, mrągowskiego, olsztyńskiego, elckiego, giżyckiego, gołdapskiego, oleckiego, piskiego i węgorzewskiego oraz miasta Olsztyn spełniające kryteria określone w projekcie.

W 2013 r. został ogłoszony i rozstrzygnięty konkurs nr 1/POKL/7.2.2/2013, który wyłonił kolejnego operatora dotacji dla spółdzielni socjalnych. Zostało nim Stowarzyszenie ESWIP w ramach projektu pt. *„Zostań przedsiębiorcą społecznym”*. Projekt zakłada utworzenie 12 nowych spółdzielni socjalnych, zostaną też przyznane dotacje dla co najmniej 60 osób. Okres realizacji projektu to lata 2013-2015. Ze wsparcia mogą skorzystać osoby zamieszkałe na terenie wszystkich powiatów naszego województwa spełniające kryteria określone w projekcie.

Na uwagę zasługuje fakt, iż dzięki promocji instrumentów wdrażania ekonomii społecznej oraz specjalistyczne szkolenia i doradztwo realizowane przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej i Inkubatory Przedsiębiorczości Społecznej, w 2013 roku powstało 30 nowych spółdzielni socjalnych.

Zgodnie z art.46 ust. 1 pkt 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, środki na rozpoczęcie działalności spółdzielni, w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związanego z podjęciem tej działalności mogą pochodzić z Funduszu Pracy. Środki przyznaje starosta, jest to pomoc jednorazowa przyznana bezrobotnemu, a ich wielkość nie może przekraczać 4-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka założyciela spółdzielni oraz 3-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu. Według danych powiatowych urzędów pracy województwa warmińsko-mazurskiego, w latach 2010-2013 dzięki środkom Funduszu Pracy powstało 18 spółdzielni socjalnych, z czego 6 rozpoczęło działalność w 2013 roku (33,3% ogółu, które powstały w analizowanym okresie czteroletnim). Obecnie dzięki dofinansowaniu z pup nadal funkcjonuje 15 spółdzielni socjalnych (83,3% ogółu). W latach 2006-2009, dzięki środkom Funduszu Pracy powstało 17 spółdzielni socjalnych. Pomimo, że była to podobna liczba jak w latach 2010-2013, to wcześniejszy monitoring Strategii wykazał, że liczba obecnie funkcjonujących spółdzielni była mniejsza i wyniosła 54,9% ogółu przedsiębiorstw jakie powstały w tamtym okresie.

Szczegółowe dane, dotyczące spółdzielni socjalnych działających w latach 2010–2013 w województwie warmińsko-mazurskim zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 27. Spółdzielnie socjalne współfinansowane ze środków FP w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2013

Powiat	Liczba założonych spółdzielni w latach 2010-2013	Liczba spółdzielni funkcjonujących obecnie	Rodzaj prowadzonej działalności	Wysokość środków FP w zł
Olsztyn grodzki	8	7	Opieka nad dziećmi, roboty wykończeniowe, wydobywanie żwiru i piasku, prowadzenie punktu opieki nad dziećmi, hodowla i wystawiennictwo ptactwa ozdobnego, renowacja i rekonstrukcja starych motocykli i samochodów	397 310,00
Elbląg grodzki	3	2	Usługi budowlane, usługi rzemieślnicze, organizowanie imprez o tematyce historycznej, produkcja peletu	100,100,00
Powiat lidzbarski	3	3	Usługi opiekuńcze, opieka nad dziećmi, prowadzenie Sali zabaw, roboty, roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	253 500,00
Powiat giżycki	2	2	Opieka nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, produkcja wyrobów jubilerskich, produkcja odzieży roboczej na zamówienie klientów	84 726,00
Powiat elcki	1	0	Sprzedaż hurtowa odpadów i złomu	36 500,00
Powiat kętrzyński	1	1	Całoroczna opieka nad grobami, opieka nad osobami starszymi, pielęgnacja terenów zielonych	72 250,00

Źródło: Dane powiatowych urzędów pracy.

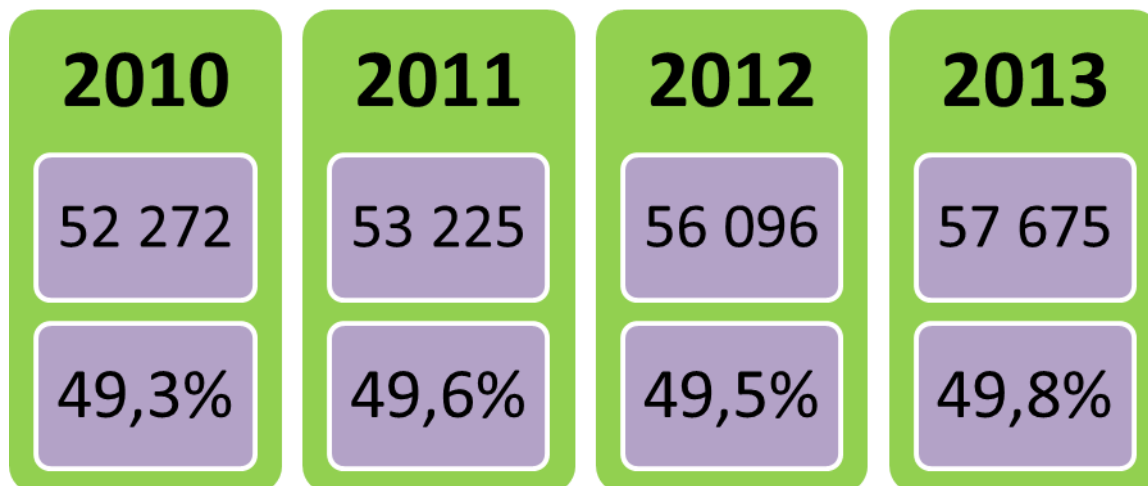
Działanie 5. Aktywna polityka prozatrudnieniowa na obszarach wiejskich

Cel działania: zwiększenie liczby miejsc pracy na terenach wiejskich oraz zwiększenie mobilności ludności zamieszkalej na tych terenach.

Poddając analizie dane dotyczące bezrobocia osób zamieszkałych na terenach wiejskich, można zauważyć niekorzystną sytuację tej ludności. Bezrobocie na wsi, ma inny charakter niż w mieście, bowiem rynek pracy jest mniej elastyczny, przez co jest ono bardziej trwałe. Osoby, które zamieszkują tereny wiejskie, bardziej dotkliwie odczuwają zmiany gospodarcze, które wpływają m.in. na poziom aktywności zawodowej mieszkańców.

W 2013 roku liczba bezrobotnych mieszkańców wsi w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 57 675 osób. Natomiast w 2010 roku, zarejestrowane w urzędach pracy w regionie były 52 272 osoby, które zamieszkują tereny wiejskie. W trakcie analizowanych czterech lat nastąpił wzrost tej grupy osób o 10,3% (5 403 osoby). Podczas gdy w poprzednim okresie monitoringu Strategii liczba bezrobotnych z terenów wiejskich zmniejszyła się o 16,9% (tj. o 10 928 osób), z 64 788 osób w 2006 roku, do 53 860 osób w 2009 roku.

Rysunek 16. Liczba osób bezrobotnych zamieszkujących na wsi oraz ich udział w ogóle bezrobocia w latach 2010-2013

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

W analizowanym okresie lat 2010-2013 miało miejsce załamanie na rynku pracy, tym samym liczba bezrobotnych mieszkańców wsi w regionie również wzrastała. W 2011 roku nastąpił wzrost osób zamieszkujących tereny wiejskie zarejestrowanych w urzędach pracy o 1,8% (953 osoby) do poziomu 52 225 osób. W trakcie analizowanych czterech lat, to właśnie w 2012 roku liczba bezrobotnych tej grupy najbardziej się zwiększyła o 5,4% (2 871 osób) wynosząc 56 096 osób. W 2013 roku dynamika wzrostu pozostała mniejsza, tj. o 2,8% (1 579 osób), a poziom bezrobotnych mieszkańców wsi równał się 57 675 osobom.

Odsetek osób zamieszkujących tereny wiejskie zarejestrowanych w urzędach pracy, w ogólnej liczbie bezrobotnych ulegał niewielkim wahaniom. W 2010 roku wyniósł on 49,3%, natomiast w 2011 roku 49,6% (wzrost o 0,3 pkt proc.). W 2012 roku, czyli okresie w jakim bezrobotnych mieszkańców wsi najwięcej przybyło do rejestru urzędów pracy, ich udział procentowy nieznacznie zmniejszył się o 0,1 pkt proc., wzrastając ponownie w 2013 roku do poziomu 49,8% (o 0,3 pkt proc.).

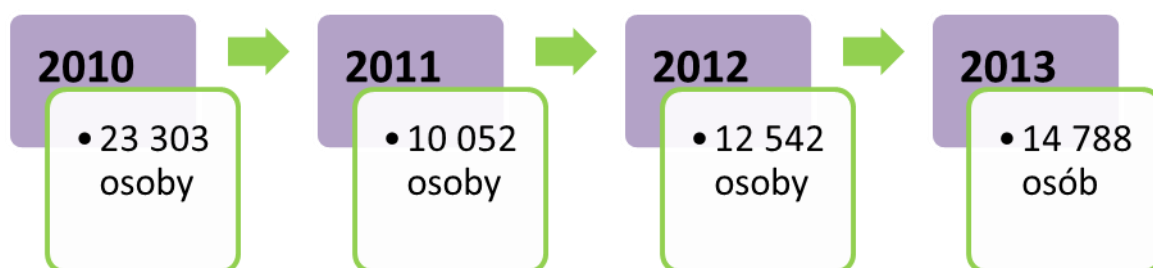
Ludność zamieszkującą tereny wiejskie można podzielić na osoby związane z gospodarstwami rolnymi oraz na ludność bezrolną, która wykazuje trudniejszą sytuację na rynku pracy, co ma wpływ również na ich poziom aktywności zawodowej.

Na przestrzeni lat 2010-2013 liczba osób bezrobotnych zamieszkujących na wsi, korzystających z aktywizacji zawodowej uległa dużym wahaniom. W 2010 roku z aktywnych form

przeciwdziałania bezrobociu skorzystały 23 303 osoby. Jednakże w 2011 roku, skutkiem zmniejszenia środków finansowych z Funduszu Pracy na realizację programów przeciwdziałania bezrobociu, liczba bezrobotnych mieszkańców wsi, którzy w nich uczestniczyli również została ograniczona (o 56,9%, tj. o 13 251 osób) wynosząc 10 052 osoby. W kolejnych dwóch latach, ilość analizowanej grupy osób systematycznie się zwiększała. W 2012 roku o 24,8% (tj. o 2 490 osób) do poziomu 12 542 uczestników, natomiast w 2013 zaktywizowano 14 788 bezrobotnych mieszkańców wsi (wzrost o 17,9%, tj. o 2 246 osób).

W okresie poprzedniego monitoringu Strategii przypadającego na lata 2006-2009 zaktywizowano 74 503 osoby zamieszkałe na wsi. Natomiast w trakcie analizowanych lat 2010-2013, z form aktywizacji zawodowej oferowanych przez urzędy pracy w regionie skorzystało łącznie 60 685 osób mieszkających na wsi, tym samym nastąpił spadek ich uczestników o 18,5% (tj. o 13 818 osób).

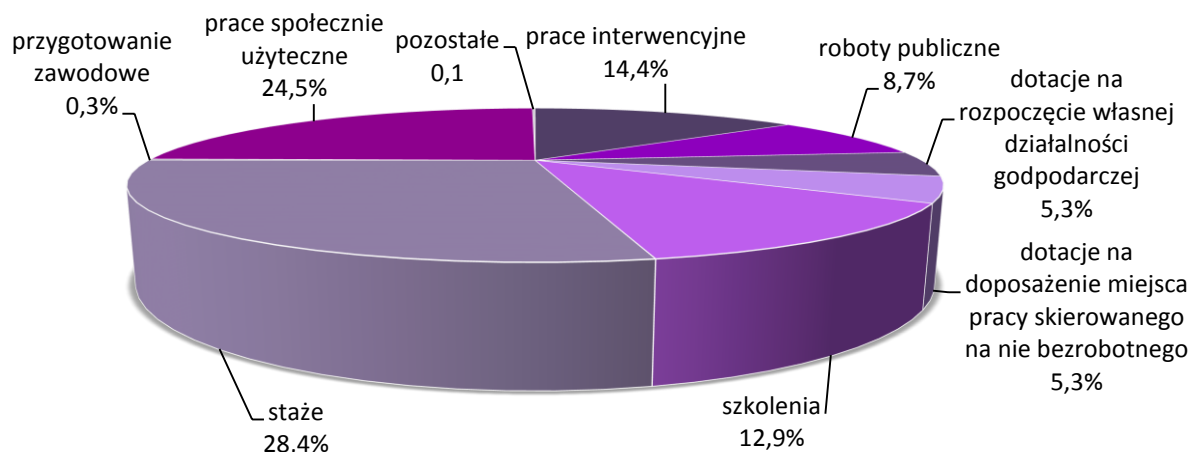
Rysunek 17. Liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi w województwie warmińsko-mazurskim korzystających z aktywizacji zawodowej w latach 2010-2013

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Bezrobotni mieszkańcy wsi w 2013 roku, najczęściej aktywizowani byli poprzez udział w stażach (28,4% ogółu uczestników aktywnych form tej grupy, tj. 4 203 osoby) oraz pracach społecznie użytecznych (24,5%, tj. 3 630 osób). Z prac interwencyjnych skorzystało 14,4% ogółu zaktywizowanych mieszkańców terenów wiejskich (2 125 osób). W analizowanym roku przeszkolono 12,9% ogółu bezrobotnych mieszkańców wsi (tj. 1 903 osoby), a roboty publiczne odbywało 8,7% (1 292 osoby). Natomiast odpowiednio po 5,3% stanowił odsetek osób które w ramach dotacji rozpoczęły własną działalność gospodarczą (785 osób) oraz pracodawcy, którzy w ramach refundacji doposażenia lub wyposażenia miejsca pracy zatrudnili bezrobotnych mieszkańców wsi (781 osób). Przygotowanie zawodowe cieszyło się najmniejszym zainteresowaniem i w 2013 roku skorzystało z niego tylko 0,3% ogółu zaktywizowanych osób zamieszkałych tereny wiejskie (41 osób).

Wykres 27. Struktura aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu według ilości uczestników zamieszkałych na wsi w 2013 roku

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

Przykłady dobrych praktyk polityki prozatrudnieniowej na terenach wiejskich

Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie pełni rolę Instytucji Pośredniczącej II stopnia (IP 2) i odpowiedzialny jest za wdrażanie Priorytetu VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, oraz pierwszego Działania w ramach Priorytetu VIII Regionalne kadry gospodarki: 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie. Celem Działania jest podniesienie i dostosowanie kwalifikacji i umiejętności osób pracujących do potrzeb regionalnej gospodarki.

W ramach Poddziałania 8.1.2, osoby odchodzące z rolnictwa lub rybołówstwa mogą uczestniczyć jedynie w projektach dotyczących przekwalifikowania (tj. w takich, których celem jest zaprzestanie działalności w rolnictwie lub rybołówstwie). W obecnym okresie monitoringu, czyli w latach 2010-2013, konkursy w ramach Poddziałania 8.1.2 dla osób odchodzących z rolnictwa ogłaszane były tylko w 2011 roku. Łącznie zostało dofinansowanych 17 projektów na kwotę 1 840 306,44 mln zł.

Projekt „Nowy zawód – nowe perspektywy” realizowany był w 2012 roku, przez firmę EC Euro Consulting Sp. z o.o. w partnerstwie z Lokalną Grupą Działania Mazurskie Morze z Orzysza. Skierowany był do osób odchodzących z rolnictwa, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku 18-24 lata, powyżej 50 roku życia oraz z wykształceniem maksymalnie średnim. Jego celem było nabycie nowych kwalifikacji zawodowych w zakresie zawodów związanych z działalnością pozarolniczą przez 22 uczestników. Wszystkie osoby zostały objęte doradztwem (opracowanie IPD) oraz wsparciem z zakresu aktywnego poszukiwania pracy, wzięły udział w szkoleniach (operator koparko-ładowarki oraz kierowca wózka jezdniowego) i przystąpiły do egzaminu państwowego uprawniającego do wykonywania zawodu.

Grant „Pracująca wieś” zrealizowano w ramach konkursu na tworzenie sieci współpracy Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, zorganizowanego przez Ministerstwo

Rozwoju Regionalnego który pełni funkcję Instytucji Zarządzającej PO KL. Liderem projektu był Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu, natomiast partnerem był m.in. Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie. Grant realizowany był w okresie styczeń 2010-listopad 2011. Celem ogólnym projektu było nawiązanie współpracy w zakresie wymiany doświadczeń, wypracowania i upowszechnienia skutecznych rozwiązań w zakresie wsparcia terenów wiejskich w obszarze:

- ❖ rozwoju zatrudnienia,
- ❖ reorientacji zawodowej,
- ❖ rozwoju przedsiębiorczości,
- ❖ tworzenia inicjatyw oddolnych na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców wsi.

W ramach łącznie sześciu seminariów wypracowano następujące rekomendacje w obszarze tematycznym grantu:

- ❖ Powiązanie działań wspierających aktywność zawodową na obszarach wiejskich z zapisami strategii rozwoju regionu i/lub strategii lokalnych.
- ❖ Planowanie wsparcia długofalowego, uwzględniającego komplementarność działań podejmowanych na poziomie lokalnym i/lub regionalnym.
- ❖ Wykorzystywanie potencjału liderów lokalnych, którzy mogą istotnie przyczynić się do wzrostu aktywności zawodowej mieszkańców obszarów wiejskich.
- ❖ Wzmacnianie potencjału kadrowego i organizacyjnego lokalnych instytucji działających na obszarach wiejskich.
- ❖ Inicjowanie współpracy pomiędzy JST/NGO/stowarzyszeniami/fundacjami aktywnie działającymi na obszarach wiejskich, w celu zwiększenia skuteczności działań służących aktywizacji zawodowej mieszkańców tych obszarów.
- ❖ Powiązanie form aktywizacji zawodowej i społecznej proponowanych mieszkańcom obszarów wiejskich z warunkami naturalnymi / przestrzennymi / historycznymi charakterystycznymi dla poszczególnych regionów.
- ❖ Wzmacnianie potencjału obszarów wiejskich poprzez rozwój przedsiębiorczości, w tym opartej o założenia ekonomii społecznej.
- ❖ Stosowanie adekwatnych kanałów informacyjnych skierowanych do mieszkańców obszarów wiejskich, w celu osiągnięcia większej skuteczności działań informacyjno-promocyjnych w zakresie aktywizacji zawodowej ich mieszkańców³¹.

Jednym z efektów realizacji ww. grantu jest wydanie publikacji „Pracująca Wieś – Publikacja podsumowująca realizację grantu w ramach sieci współpracy”, zawierającej istotę wypracowanych w ramach seminariów rozwiązań i rekomendacji.

³¹ <http://www.granty.wup.torun.pl/>

Podsumowanie

- Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013, zwiększyła się o 1,7 pkt proc. z poziomu 20,0% w 2010 roku, do 21,7% w 2013 roku. W latach 2006-2009 wskaźnik ten uległ zmniejszeniu o 3,4 pkt proc., w 2006 roku wynosząc 23,6%, natomiast w 2009 roku - 23,6%.
- W porównaniu do poprzedniego okresu monitoringu Strategii, liczba bezrobotnych w regionie wzrosła we wszystkich analizowanych grupach, a najbardziej wśród: niepełnosprawnych (o 22,9%, tj. o 1 217 osób) wynosząc w 2013 roku 6 536 osób, długotrwale bezrobotnych (o 22,0%, tj. o 11 378 osób) do poziomu 63 186 osób, mieszkańców wsi (o 10,3%, tj. o 5 403 osoby) wynosząc 57 675 osób oraz kobiet (o 6,7%, tj. o 3 787 osób) osiągając wielkość w 2013 roku 59 915 osób.

PRIORYTET V

AKTYWNA I ZINTEGROWANA POLITYKA W OBSZARZE BEZ- ROBOCIA

Celem priorytetu jest zapobieganie bezrobociu, szczególnie bezrobociu młodzieży poprzez reorientację polityki rynku pracy i zwiększenie funkcji prozatrudnieniowych, także w działaniach instytucji rynku pracy. Integracja oznacza włączenie polityki społecznej w działania wspomagające zatrudnieni.

Działanie 1. Integracja polityki zatrudnieniowej i polityki społecznej w obszarze bezrobocia

Cel: uzyskanie spójności programowej i realizacyjnej w zakresie polityki społecznej i polityki rynku pracy.

Dominującą przyczyną udzielania świadczeń z systemu pomocy społecznej w województwie warmińsko-mazurskim jest bezrobocie, a związane jest to przede wszystkim z najwyższą w kraju stopą bezrobocia oraz niskim wskaźnikiem aktywności zawodowej mieszkańców.

Współpraca publicznych służb zatrudnienia z ośrodkami pomocy społecznej i powiatowymi centrami pomocy społecznej stanowi warunek konieczny do osiągnięcia integracji polityki społecznej. W ramach zadań, nałożonych przez obowiązujące prawodawstwo, jednostki te obejmują swoimi działaniami często tych samych klientów.

Tabela 28. Wskaźniki realizacji celu Działania 1

Opis wskaźników	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Liczba osób, w rodzinach dotkniętych bezrobociem korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	140 996	133 844	135 553	142 369
Liczba wspólnie realizowanych przez powiatowe urzędy pracy oraz ośrodki pomocy społecznej projektów dla grup defaworyzowanych	23	37	31	22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy oraz ROPS

W regionie warmińsko-mazurskim liczba osób w rodzinach, dotkniętych bezrobociem i korzystających, z tego powodu, z pomocy społecznej wynosiła w 2010 r. – 140 996 osób. W 2011 liczba ta uległa zmniejszeniu do poziomu 133 844 osób. Od 2012 roku obserwuje się jej stopniowy wzrost do 142 396 osób w 2013 roku. Procent ludności pobierającej świadczenia z powodu bezrobocia, w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną w województwie warmińsko-mazurskim w badanych latach wzrastał odpowiednio wynosząc: w roku 2010 – 62,7%, w roku 2011 – 62,9%, w roku 2012 – 65,9%, w roku 2013 – 67,3%.

Porównując pierwszy rok monitoringu realizacji Strategii z zamykającym 2013 r. liczba osób, które korzystały z pomocy społecznej z powodu bezrobocia była niższa o 14,5% (24 233 osoby).

Ważnym elementem współpracy ośrodków pomocy społecznej i urzędów pracy jest opracowywanie lokalnych programów, których celem jest zaktywizowanie grup defaworyzowanych³². W latach 2010-2013 zrealizowano 113 wspólnych przedsięwzięć, o 23 więcej niż w poprzednim okresie monitoringu Strategii. Największą liczbę projektów współfinansowanych przez Unię Europejską, wspólnie z ośrodkami pomocy społecznej zrealizowały: Powiatowy Urząd Pracy w Elblągu (33), Lidzbarku Warmińskim (21), Bartoszychach (20) oraz Działdowie i Ostródzie (16). Działania podejmowane w ich ramach mają m.in. na celu zwiększenie aktywności osób biorących udział w projektach, a także sprzyjają integracji społeczno-zawodowej, która daje szansę odnalezienia się w społeczeństwie i na rynku pracy.

Współdziałanie instytucji przy realizacji projektów polegało przede wszystkim na: wzajemnej wymianie informacji o klientach i realizowanych wobec nich działań, upowszechnianiu ofert pracy, szkoleniach, organizacji robót publicznych oraz zatrudnienia socjalnego, współpracy w zakresie realizacji prac społecznie użytecznych. Wymiana takich informacji jest niezmiernie ważna w sytuacji, gdy klientami obu instytucji są w wielu przypadkach te same osoby. Umożliwia to zintensyfikowanie działań oraz efektywnie wykorzystanie środków na ich aktywizację. W 2013 roku środki finansowe na rozwój mechanizmu elektronicznej wymiany danych pomiędzy powiatowymi urzędami pracy a jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej wyasygnowane zostały również z rezerwy Funduszu Pracy. Minister Pracy i Polityki Społecznej na wniosek Starostów przekazał dla województwa warmińsko-mazurskiego na ten cel 369,8 tys. zł.

³² Grupy defaworyzowane zgodnie ze *Strategią* to: (1) osoby w wieku 45+, (2) bezrobotni przez okres dłuższy niż 24 miesiące, (3) młodzież w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych, (4) niepracująca i nieucząca się młodzież między 15 a 24 r.ż., (5) więźniowie, byli więźniowie, osoby opuszczające zakłady karne, (6) alkoholicy, (7) bezdomni, (8) osoby uzależnione od narkotyków, (9) beneficjenci pomocy społecznej, (10) niepełnosprawni, (11) imigranci należący do mniejszości etnicznych.

Działanie 2. Wzmocnienie organizacyjne i finansowe instytucji rynku pracy

Cel: poprawa jakości działania publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz podniesienie skuteczności ich funkcjonowania.

Realizacja celu tego działania polegać miała głównie na podwyższaniu jakości usług świadczonych w ramach pośrednictwa pracy, m.in. poprzez zapewnienie na wymaganym poziomie zatrudnienia na stanowiskach kluczowych oraz ciągłe doskonalenie kwalifikacji zawodowych pracujących na nich osób.

W porównaniu do stanu sprzed czterech lat, wobec wzrostu poziomu bezrobocia w województwie o 9,4%, liczba pracowników zatrudnionych w publicznych służbach zatrudnienia zmniejszyła się o 52 osoby, tj. o 4,4%. Na koniec 2013 r. udział pracowników powiatowych urzędach pracy w Warmińsko-Mazurskim, w stosunku do ogółu zatrudnionych w kraju wynosił 5,0% i był niższy niż odsetek bezrobotnych w naszym regionie w ogólnej liczbie bezrobotnych w Polsce (5,4%).

W okresie obecnego monitoringu Strategii, zwiększyła się jednak liczba osób na stanowiskach kluczowych z 440 w 2010 r. do 461 pracowników w 2013 roku. W okresie 2006-2009 wzrost był zdecydowanie większy i ukształtował się na poziomie 229 osób, tj. 127,2%. Udział zatrudnionych na stanowiskach kluczowych w publicznych służbach zatrudnienia zwiększył się w analizowanym czasie z 37,5% ogółu zatrudnionych w urzędach pracy w 2010 r. do 41,1% cztery lata później. Dla porównania, na początku realizacji Strategii w 2006 roku, odsetek ten wynosił 17,9%, zaś w 2009 roku 36,1%.

Systematycznie rosnąca liczba pracowników kluczowych nie przyczyniła się do spadku wielkości wskaźnika, obrazującego liczbę osób bezrobotnych, przypadających na jednego pośrednika pracy. W 2010 roku jeden pośrednik obsługiwał średnio 579 bezrobotnych, podczas gdy w 2013 roku na 1 pośrednika przypadało średnio 626 bezrobotnych (wzrost o 47 osób, tj. 8,1%). Zwiększyła się także liczba osób bezrobotnych, przypadających na jednego doradcę zawodowego - z 1 276 osób w 2010 roku do 1 302 w 2013 roku (wzrost o 26 osób, tj. o 2,0%). W latach 2006-2009, jakie obejmował poprzedni monitoring Strategii, liczba bezrobotnych przypadających na jednego pośrednika pracy wahała się w granicach od 1 357 (w 2006 r.) poprzez 543 (w 2008 r.) do 607 (w 2009 r.). W przypadku doradców zawodowych liczba bezrobotnych osób zamykała się w przedziale od 1 066 osób (2008 r.) do 3 271 (2006 r.).

Tabela 29. Wskaźniki realizacji celu Działania 2

Opis wskaźników	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Liczba pracowników zatrudnionych w urzędach pracy	1174	1 167	1121	1 122
Liczba pracowników kluczowych	440	455	490	461
Liczba osób bezrobotnych przypadających na jednego pośrednika pracy	579	556	557	626
Liczba osób bezrobotnych przypadających na jednego doradcę zawodowego	1 276	1 234	1 244	1 302
Liczba licencji posiadanych przez pracowników (pośredników pracy)	162	161	160	146
Liczba licencji posiadanych przez pracowników (doradców zawodowych)	71	75	73	73

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy

W latach 2010-2013 zmniejszyła się liczba licencji posiadanych przez pośredników pracy z 162 w 2010 roku do 146 w 2013. Na przestrzeni czterech lat liczba licencji zdobytych przez doradców zawodowych utrzymywała się średnio na poziomie 73.

Dzięki środkom pochodzącym z Europejskiego Funduszu Społecznego możliwa była realizacja działań mających na celu podnoszenie kwalifikacji przez kluczowych pracowników publicznych służ zatrudnienia. Powiatowe urzędy pracy realizowały projekty, których celem było wzmocnienie i rozwój publicznych służ zatrudnienia poprzez: dofinansowanie zatrudnienia doradców zawodowych i pośredników pracy oraz szkoleń, doradztwa i studiów podyplomowych dla osób wykonujących zadania związane z aktywizacją zawodową bezrobotnych. Zakontraktowane projekty były projektami wieloletnimi, wyłonionymi do dofinansowania w roku 2008, z okresem realizacji w dużej części do 2012-2013 roku. Kwota dofinansowania z EFS wynosiła 10 585 814,87 zł.

W związku z faktem pojawienia się środków z Krajowej Rezerwy Wykonania, w 2012 r. ogłoszono jeszcze jeden konkurs, ze znacznie niższą alokacją, w którym możliwe było jedynie dofinansowanie zatrudnienia pośredników pracy i doradców zawodowych. W jego wyniku zakontraktowano 14 projektów na kwotę 1 999 876,32 zł., z czego środki EFS stanowiły 1 699 894,87 zł.

Ponadto Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, jako Instytucja Pośrednicząca II stopnia Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki korzysta ze środków Pomocy Technicznej PO KL. Służą one w szczególności zapewnieniu technicznego i finansowego wsparcia procesu zarządzania, wdrażania, kontroli PO KL, sprawnej i efektywnej realizacji obowiązków

dotyczących prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych, dotyczących pomocy udzielanej z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz podnoszeniu kwalifikacji zawodowych pracowników. Środki unijne na realizację Pomocy Technicznej PO KL zostały przyznane Urzędowi w ramach dwóch Umów na lata 2007-2010 oraz 2011-2015. Łącznie w latach 2007-2013 w ramach Pomocy technicznej PO KL wydatkowano środki w wysokości 22 614 tys. zł.

Działanie 3. Rozbudowa elementów polityki prozatrudnieniowej i aktywizującej w obszarze bezrobocia

Cel: zwiększenie udziału nakładów i programów na prozatrudnieniowe formy polityki w zakresie bezrobocia.

Kwoty na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej stanowią główną pozycję wśród wydatków z Funduszu Pracy. Systematyczny ich wzrost jaki był notowany w latach 2006-2009, utrzymał się jeszcze tylko w 2010 roku. Kwota środków Funduszu Pracy, przeznaczona na ten cel wynosiła wówczas 327 249,9 tys. zł. W 2011 roku nastąpił gwałtowny spadek nakładów - o 207 567,8 tys. zł., tj. 63,4%. W kolejnych dwóch latach środki finansowe przeznaczone na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu systematycznie rosły do wysokości 192 245,9 tys. zł. w roku 2013. Ogółem, na przestrzeni czterech lat na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia i łagodzenia skutków bezrobocia wykorzystano 794 221,4 tys. zł. (46,2% wydatków z Funduszu Pracy). W porównaniu do poprzedniego okresu monitorowania Strategii, nastąpił wzrost wydatków na aktywne programy rynku pracy o 9,3% (tj. o 67 662,4 tys. zł.).

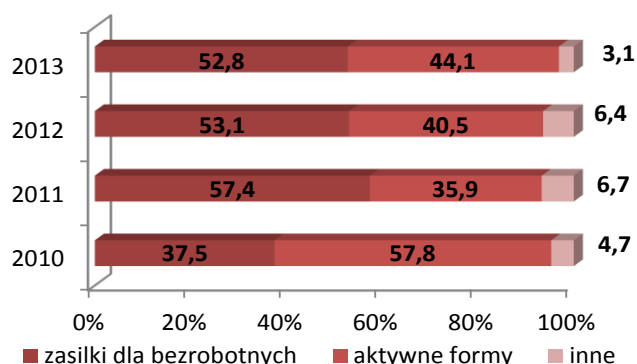
Tabela 30. Wydatki z Funduszu Pracy na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

Wskaźnik	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Kwota wydatków z Funduszu Pracy na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu (w tys. zł)	327 249,9	119 682,1	155 043,5	192 245,9

Źródło: Sprawozdanie MPiPS -02 o przychodach i wydatkach z Funduszu Pracy.

W latach 2010-2013 obserwujemy tendencję wzrostową procentowego udziału kwot z alokacją na działania osłonowe w ogólnych wydatkach Funduszu Pracy. Na wypłaty zasiłków dla bezrobotnych w latach 2010-2013 przeznaczono kwotę w wysokości 848 306,8 tys. zł (49,3% środków Funduszu Pracy wydatkowanych w tym okresie). Była to kwota wyższa o 22,6% w porównaniu do lat 2006-2009 (wzrost o 156 224 tys. zł).

Wykres 28. Struktura wydatków z Funduszu Pracy w latach 2010-2013

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

Również w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki znajdowały się środki, które były wydatkowane na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu. Ogólnie w latach 2010-2013 wydatkowano 408 946 tys. zł. największą kwotę przeznaczono na koniec programowania w 2013 roku 149 259 tys. zł więcej o 25 245 tys. zł (20,3%) niż w 2010 roku.

Działanie 4. Zapobieganie bezrobociu długotrwałemu

Cel: zapobieganie przechodzenia bezrobotnych w stan długotrwałego pozostawania bez pracy, poprzez stosowanie form aktywnych w pierwszym okresie po utracie pracy.

Na koniec grudnia 2013 roku w urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego zarejestrowanych było 63 186 długotrwanie bezrobotnych. W odniesieniu do 2010 r. ich liczba zwiększyła się o 11 378 osób (wzrost o 22,0%). Porównując jednak do pierwszego roku monitoringu Strategii, poziom bezrobocia tej grupy zmniejszył się o 20 874 osoby (o 24,8%).

Udział osób długotrwanie bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w urzędach pracy na przestrzeni 2010 i 2013 roku zwiększył się z 48,9% do 54,5% (5,6 pkt proc.). W przeciwieństwie do obecnego, w poprzednim okresie monitoringu, obserwowaliśmy stopniowe zmniejszanie się wartości tego wskaźnika z 65,9% w 2006r. do 43,9% w 2009r. (spadek o 22,0 pkt proc.)

Tabela 31. Długotrwale bezrobotni zarejestrowani w województwie warmińsko-mazurskim

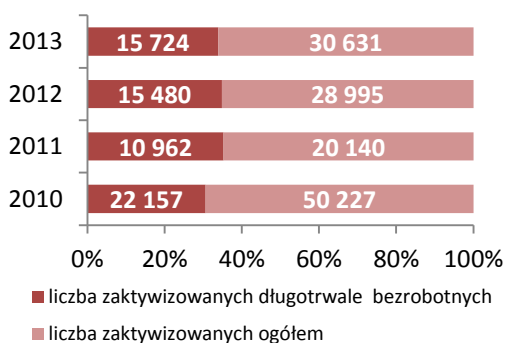
Wskaźniki	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy	51 808	56 158	59 093	63 186
Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnym ogółem (%)	48,9 %	52,3%	52 2%	54,5%

Źródło: Dane WUP w Olsztynie

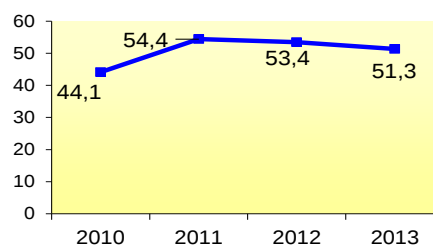
Zapobieganie przechodzenia bezrobotnych w stan długotrwałego pozostawiania bez pracy realizowane było poprzez podejmowanie działań aktywizacyjnych³³. W latach 2010-2013, w województwie warmińsko-mazurskim, różnymi formami aktywizacji zawodowej, objęto 64 323 osoby długotrwale bezrobotne, o 14 531 osób (tj. o 18,4%) mniej niż w poprzednim okresie monitorowania realizacji Strategii. Najwięcej osób zaktywizowano w 2010 roku - 22 157 bezrobotnych. W roku 2011 liczba korzystających z różnego rodzaju wsparcia zmniejszyła się o połowę. Jest to wynik znacznego ograniczenia środków Funduszu Pracy. W roku tym aktywizacją objęto najmniejszą grupę osób długotrwale bezrobotnych w całym okresie monitorowania Strategii.

Od 2010 roku zwiększył się udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zaktywizowanych osób. W ciągu czterech lat odnotowano wzrost o 7,2 pkt. proc. (z 44,1% do 51,3%). Odwrotna tendencja zarysował się w latach 2006-2009. Spadek tego wskaźnika wyniósł wówczas 15,9 pkt. proc (z 55,1% do 39,2%).

Wykres 29. Liczba długotrwale bezrobotnych zaktywizowanych w latach 2010-2013

Wykres 30. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zaktywizowanych bezrobotnych

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

³³ szkolenia, staże, prace społecznie użyteczne, przygotowanie zawodowe dorosłych, praca subsydiowana (roboty publiczne, prace interwencyjne, rozpoczęcia działalności gospodarczej)

W latach 2010-2013 osoby długotrwale bezrobotne mogły korzystać z całego wachlarza usług i instrumentów rynku pracy. Największa liczba – 23 233 osoby, tj. 36,1% ogółu zaktywizowanych długotrwale bezrobotnych, podjęły zatrudnienie subsydiowane. Na prace interwencyjne, które były najpopularniejszą formą tego zatrudnienia, skierowano 8 678 osób (tj. 37,3% bezrobotnych podejmujących pracę współfinansowaną środkami Funduszu Pracy). W ramach robót publicznych zaktywizowano 7 851 osób (33,8%). Na nowoutworzone lub doposażone stanowiska pracy skierowano w badanym okresie 3 387 osób (14,6%). W tym samym okresie, urzędy pracy województwa warmińsko-mazurskiego przyznały długotrwale bezrobotnym 2 920 dotacji na dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej (12,6% subsydiowanego zatrudnienia).

Tabela 32. Aktywizacja długotrwale bezrobotnych w latach 2010-2013

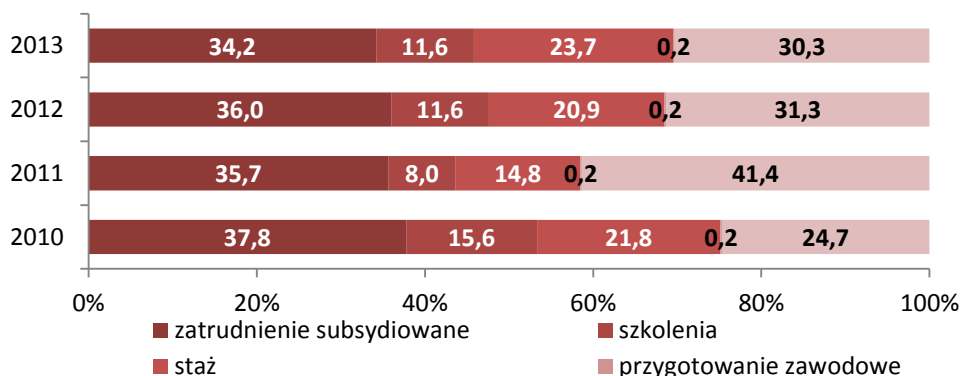
Wyszczególnienie	2010		2011		2012		2013	
	Liczba	Udział % w ogólnej liczbie zaktywizowanych	Liczba	Udział % w ogólnej liczbie zaktywizowanych	Liczba	Udział % w ogólnej liczbie zaktywizowanych	Liczba	Udział % w ogólnej liczbie zaktywizowanych
Praca subsydiowana, w tym:	8 373	43,6	3 911	48,6	5 578	52,3	5 371	50,2
- prace interwencyjne	2 200	47,4	2 023	55,4	2 141	57,8	2 314	57,5
- roboty publiczne	3 866	63,1	673	66,0	1 747	67,8	1 565	66,7
- podjęcie działalności gospodarczej	1 035	30,5	352	36,8	781	39,8	752	34,0
- zatrudnieni na miejscach utworzonych w ramach dotacji dla pracodawców	1 191	29,8	725	35,0	794	37,1	677	35,5
Szkolenia	3 457	40,3	874	41,0	1 791	45,5	1 829	41,6
Staż	4 821	29,5	1 617	35,7	3 234	37,4	3 724	39,2
Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	41	21,6	23	39,6	31	51,7	31	37,8
Prace społecznie użyteczne	5 465	81,0	4 537	84,7	4 846	85,3	4 769	83,7
Długotrwale bezrobotni zaktywizowani ogółem	22 157	44,1	10 962	54,4	15 480	53,4	15 724	51,8

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

Ponad 30% długotrwale bezrobotnych, w latach 2010-2013, brało udział w pracach społecznie użytecznych – 19 617 osób. 13 396 osób tej grupy skierowanych zostało przez powiatowe urzędy pracy na staż (20,8% zaktywizowanych). Szkolenia rozpoczęło 7 951 osób, tj. 12,4%. W przygotowaniu zawodowym dorosłych uczestniczyło 126 długotrwale bezrobotnych (0,2%).

Zmiany w strukturze udziału długotrwale bezrobotnych w różnych formach aktywizacji zawodowej w latach 2010-2013 obrazuje poniższy wykres.

Wykres 31. Udział długotrwale bezrobotnych w formach aktywizacji zawodowej w latach 2010-2011

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

Aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych, wymienianych w Ustawie³⁴ jako jedna z grup bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy, była jednym z priorytetowych zadań publicznych służb zatrudnienia. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej co roku przeznaczało na ten cel środki Funduszu Pracy z rezerwy Ministra. Działania aktywizujące osoby długotrwale bezrobotne, wspierane były także środkami pochodzącymi z Europejskiego Funduszu Społecznego. Wojewódzki Urząd Pracy jako instytucja odpowiedzialna za wdrażanie Priorytetu VI *Rynek pracy otwarty dla wszystkich* PO KL w regionie, podjął szereg działań mających na celu kierowanie wsparcia do tej kategorii osób. Zaliczyć do nich trzeba przede wszystkim, preferowanie projektów dedykowanych tej grupie docelowej już na etapie programowania wsparcia, tj. w Planach Działań. Nacisk położono na projekty, które w pierwszej kolejności kierowały wsparcie do osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, np. poprzez przyznawanie w procesie rekrutacji dodatkowych punktów dla osób długotrwale bezrobotnych. Działania takie spowodowały, że w zdecydowanej większości projektów wśród uczestników były m.in. osoby długotrwale bezrobotne. Na podstawie dostępnych danych oszacowano, iż ok. 35% wszystkich osób objętych wsparciem, w okresie sprawozdawczym w ramach Priorytetu VI PO KL stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, ok. 37% wszystkich osób zarejestrowanych jako bezro-

³⁴ mowa o art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy przed jej nowelizacją w maju 2014 roku (Dz.U.2013.674)

botne objętych wsparciem w okresie sprawozdawczym w ramach Priorytetu VI PO KL stanowiły osoby długotrwale bezrobotne.

Działanie 5. Zapobieganie bezrobociu młodzieży

Cel: niedopuszczenie do bezrobocia, szczególnie w pierwszym okresie po ukończeniu edukacji.

Na koniec grudnia 2013 roku, w urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego, zarejestrowane były 22 234 osoby w wieku do 25 roku życia. Od 2010 roku poziom bezrobocia wśród młodzieży w regionie obniżył się o 758 osób (spadek o 3,3%). Na koniec grudnia 2010 roku, liczba bezrobotnych do 25 roku życia wynosiła 22 992 osób. W porównaniu do początku realizacji Strategii liczba ta zmniejszyła się o 4 852 osoby, tj. o 17,9%.

Tabela 33. Bezrobotna młodzież w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

Wskaźniki	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Liczba osób bezrobotnych w wieku 18-25 lat zarejestrowanych w urzędach pracy	22 992	23 000	22 993	22 234
Udział osób bezrobotnych w wieku 18-25 lat w liczbie bezrobotnym ogółem (%)	21,7%	21,4%	20,3%	19,2%

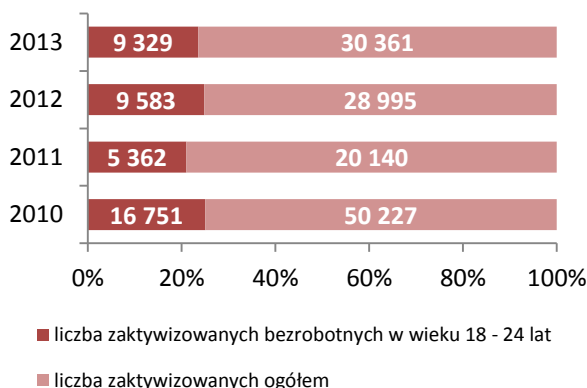
Źródło: Sprawozdawczość MPiPS – 01 o rynku pracy.

Od 2010 roku widoczny był stopniowy spadek procentowego udziału tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych. Na koniec 2013 roku wskaźnik ten wynosił 19,2% i był niższy o 1,1 pkt proc. w porównaniu do 2012 roku i o 2,2 pkt. proc. w stosunku do 2011 r. W odniesieniu do 2010 roku udział tej kategorii bezrobotnych zmniejszył się o 2,5 pkt. proc. Całkowicie odwrotną tendencję zanotowano w latach 2006-2009, gdzie nastąpił wzrost tego wskaźnika z 21,2% do 22,3%. Należy jednak zaznaczyć, iż w 2007 r. osiągnął on wartość 19,0% - najniższą w całym okresie monitoringu Strategii.

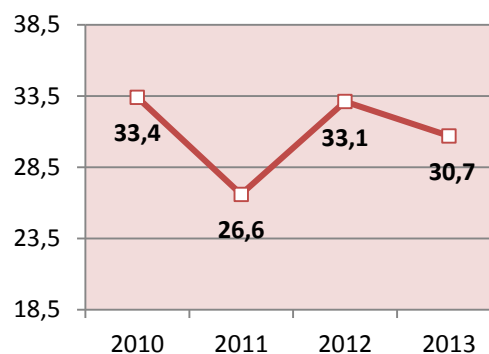
Założony cel osiągnany był poprzez nakierowanie kompleksowych działań na tę grupę bezrobotnych, w których łączono różne usługi i instrumenty rynku pracy. W okresie od 2010 do 2013 roku, w województwie warmińsko-mazurskim, różnymi formami aktywizacji zawodowej objęto 41 025 bezrobotnych w wieku 18-25 lat, co stanowiło 31,6% wszystkich zaktywizowanych bezrobotnych. W porównaniu do poprzedniego okresu monitoringu Strategii liczba ta zmniejszyła się o 19 194 osoby, tj. o 31,9%. Najwięcej młodzie-

ży z aktywizowanej zostało w 2010 roku – 16 751 osób, ponad trzykrotnie więcej niż w 2011 r. (5 362 osoby) i prawie dwukrotnie więcej niż w 2013 r. (9 329 osób).

Wykres 32. Liczba bezrobotnych aktywizowanych w latach 2010- 2013

Wykres 33. Udział bezrobotnych w wieku 18-24 lata ogólnej liczbie aktywizowanych bezrobotnych

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

W 2013 roku, osoby w wieku 18-25 lat stanowiły 30,7% wszystkich bezrobotnych objętych różnorodnymi formami wsparcia ze środków Funduszu Pracy. Ich udział zmniejszył się o 2,7 pkt. proc. w odniesieniu do 2010 roku. W 2011 roku udział osób bezrobotnych w wieku 18-25 lat był najniższy w omawianym okresie i wynosił 26,6%. W okresie, który obejmował Raport poprzedniego monitorowania realizacji Strategii udział procentowy młodzieży w ogólnej liczbie aktywizowanych bezrobotnych zmniejszył się o 4,0 pkt. proc. (z 39,2% w 2006 r. do 35,2% w 2009 r.).

Największa grupa osób do 25 roku życia (23 621 osób), tj. 57,6% ogółu aktywizowanej młodzieży została skierowana przez powiatowe urzędy pracy do odbywania stażu. Ponad 23% młodzieży (9 552 osoby) podjęły pracę subsydiowaną. Najpopularniejszą formą aktywizacji w tej grupie były prace interwencyjne, które rozpoczęło 3 879 osób (tj. 40,6% młodzieży zatrudnionych na miejscach współfinansowanych środkami Funduszu Pracy). Na nowoutworzone lub doposażone stanowiska pracy skierowano w badanym okresie 2 861 osób (30,0%). W ramach robót publicznych prace zatrudnienie rozpoczęło 1 240 młodych bezrobotnych (13,0%). Na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej dzięki wsparciu urzędu pracy zdecydowało się 1 469 bezrobotnych do 25 roku życia (15,4% ogółu aktywizowanej młodzieży).

Ponad 14% młodych bezrobotnych (5 909 osób) korzystało z możliwości podnoszenia lub zmiany swoich kwalifikacji zawodowych. Młodzież, która wykonywała prace społecznie użyteczne stanowiła 4,3% (1 761 osób) ogółu bezrobotnych w wieku 18-25 lat, których aktywizowano w tym okresie. Przygotowanie zawodowe rozpoczęły 182 osoby, tj. 0,4% korzystających ze wsparcia.

Szczegółowe dane odnośnie aktywizacji zawodowej bezrobotnych do 25 roku życia w województwie warmińsko-mazurskim (liczba oraz udział procentowy w ogólnej liczbie zaktywizowanych) zostały zawarte w poniższej tabeli:

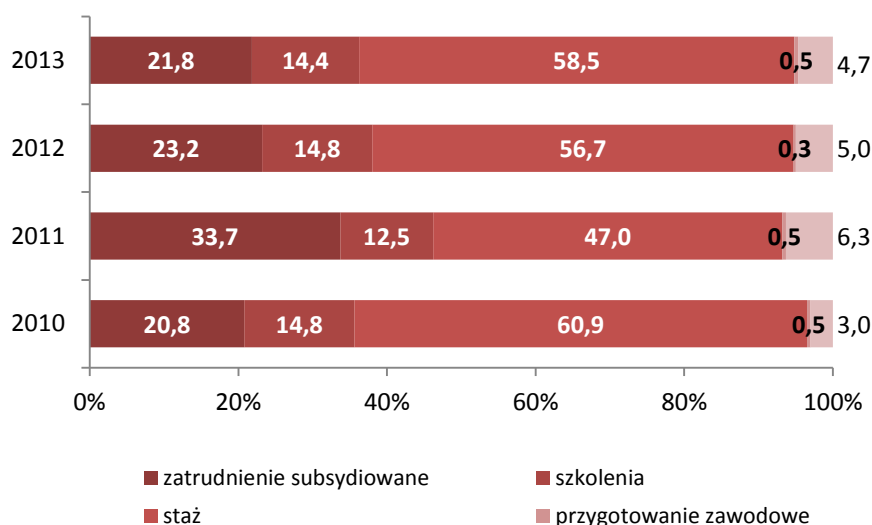
Tabela 34. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych do 25 roku życia w latach 2010-2013

Wyszczególnienie	2010		2011		2012		2013	
	Liczba	Udział % w ogólnej liczbie zaktywi- zowa- nych	Liczba	Udział % w ogólnej liczbie zaktywi- zowa- nych	Liczba	Udział % w ogólnej liczbie zaktywi- zowa- nych	Liczba	Udział % w ogólnej liczbie zaktywi- zowa- nych
Praca subsydiowana, w tym:	3 491	19,0	1 805	22,4	2 219	20,8	2 037	19,0
- prace interwencyjne	1 258	27,1	858	23,5	858	23,1	905	22,5
- roboty publiczne	561	9,1	80	7,8	353	13,7	246	10,5
- podjęcie działalności gospodarczej	582	17,1	189	19,8	350	17,8	348	15,7
- zatrudnieni na miej- scach utworzonych w ramach dotacji dla pracodawców	1 068	26,7	644	30,9	623	29,1	526	27,6
Szkolenia	2 478	28,9	669	31,0	1 419	36,0	1 343	30,5
Staż	10 205	62,4	2 521	55,6	5 433	62,8	5 462	57,5
Przygotowanie zawo- dowe w miejscu pracy	79	41,6	28	48,3	31	51,7	44	53,6
Prace społecznie uży- teczne	498	7,4	339	6,3	481	8,5	443	7,8
Zaktywizowani ogółem	16 751	39,2	5 362	26,8	9 583	33,0	9 329	30,7

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

Poniższy wykres przedstawia zmiany w strukturze udziału młodzieży w różnych formach aktywizacji zawodowej w latach 2010-2013.

Wykres 34. Udział bezrobotnych do 25 roku życia w formach aktywizacji zawodowej

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MpiPS-01. Obliczenia własne

Najbardziej popularną formą działań, podejmowanych na rzecz aktywizacji młodzieży były staże. Ogółem, w latach 2010-2013 z tej formy aktywizacji skorzystało 23 621 osób, które stanowiły 60,5% ogółu bezrobotnych uczestniczących w tej formie aktywizacji.

Na rzecz aktywizacji młodzieży były podejmowane również działania, realizowane w ramach programów finansowanych środkami Funduszu Pracy z Rezerwy Ministra Pracy i Polityki Społecznej. Najwięcej programów zostało (24) na łączną kwotę 16 449,9 tys. zł zrealizowanych było 2012 roku. Ogółem w latach 2010 – 2013 zakontraktowano 51 programów finansowanych z rezerwy Ministra na kwotę 36 289,1 tys. zł, w tym 11 programów specjalnych (7 551,2 tys. zł).

Ich idea jest umożliwienie powiatowym urzędów pracy elastycznego reagowania na potrzeby klienta. Programy specjalne przewidują rozwiązania, umożliwiające aktywizację bezrobotnych poprzez zastosowanie wobec jego uczestników usług i instrumentów rynku pracy określonych ustawą, jak również specyficznych elementów wspierających zatrudnienie. Dodatkowe elementy przyczyniają się do przezwyciężenia barier, utrudniających aktywizację osób bezrobotnych lub do utrzymania miejsc pracy. Elementy specyficzne zastosowane w programach specjalnych wspierających zatrudnienie osób do 30 roku życia w naszym województwie skierowane były zarówno do osób bezrobotnych jak i pracodawców. Wsparcie przewidziane dla bezrobotnych skupiało się wokół trzech zagadnień: wsparcia psychologicznego, podnoszenia kwalifikacji zawodowych i umiejętności interpersonalnych bezrobotnych oraz „zachęty finansowej”. Elementem wspierającym zatrudnienie była również „wyprawka do pracy” czy też „bon aktywizacyjny” przeznaczone na zakup środków/usług niezbędnych do jak najlepszego zaprezentowania się bezrobotnego

przed pracodawcą. Dla tych ostatnich, w ramach realizowanych programów specjalnych, przewidziano natomiast następujące elementy specyficzne:

- premię na zakup środków trwałych, z której skorzystać mogli tylko pracodawcy zatrudniający uczestników programu po jego zakończeniu,
- zwrot kosztów zakupu narzędzi do pracy i/lub ubrań roboczych samorządom, które zatrudnią młode osoby w ramach robót publicznych,
- wypłacenie premii motywacyjnej dla pracodawcy - warunkiem jej wypłaty było zatrudnienie osoby bezrobotnej po zakończeniu aktywnej formy na dłuższy okres czasu w ramach umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy.

W analizowanym okresie osoby młode były także jednymi z głównych beneficjentów działań realizowanych w ramach Priorytetu VI PO KL w województwie warmińsko-mazurskim. Stanowiły one ok. 55% wszystkich osób objętych wsparciem w okresie sprawozdawczym w ramach Priorytetu VI PO KL i ok. 58% wszystkich osób zarejestrowanych jako bezrobotne objęte wsparciem w okresie sprawozdawczym w ramach Priorytetu VI PO KL. Osoby młode uczestniczyły zarówno w projektach tylko i wyłącznie im dedykowanym, oraz w tych adresowanych do szerszego kręgu odbiorców. Pomimo faktu, że osoby młode stanowiły istotny odsetek uczestników wsparcia to już na koniec ostatniego okresu sprawozdawczego udało się przekroczyć wartość docelowego wskaźnika 1 645 osób, tj. 7,2%.

Tabela 35. Wskaźniki monitoringu Priorytetu 5

Opis wskaźników	Lata			
	2010	2011	2012	2013
Stopa bezrobocia	20,0	20,2	21,2	21,7
Poziom bezrobocia	105 942	107 333	113 223	115 873
Napływ do bezrobocia	164 256	139 737	138 512	141 989
Odływ z bezrobocia	167 495	138 346	132 622	139 339
Wskaźnik płynności rynku pracy	41,0	44,1	42,0	46,2
Oferty pracy	52 639	33 832	39 420	44 162
Podjęcia pracy	67 279	61 690	58 212	65 535
Staże	16 349	4 530	8 654	9 493
Przygotowanie zawodowe	190	58	60	82

Źródło: Dane WUP w Olsztynie.

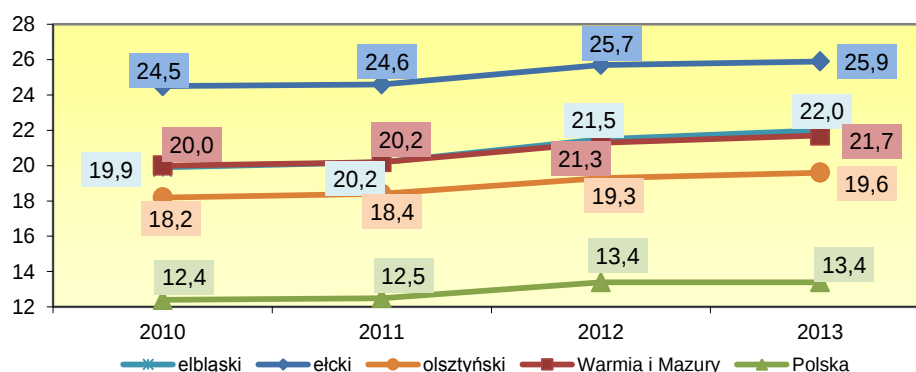
Stopa bezrobocia

W latach 2010-2013 kontynuowany był, rozpoczęty w poprzednim okresie monitoringu, systematyczny wzrost wartości stopy bezrobocia, z 16,8% w 2008 r. do 21,7% w 2013 r. Stopa bezrobocia, jaką odnotowano w regionie na koniec grudnia 2013 r., zwiększyła się o 1,7 pkt proc. w odniesieniu do 2010 r. W porównaniu do początku realizacji Strategii (2006 r.) wskaźnik ten ukształtował się na poziomie o 1,9 pkt. proc. niższym. Podobne tendencje obserwujemy w przypadku stopy bezrobocia obliczanej średnio dla kraju, zaznaczyć jednak należy, że dynamika wzrostu jest tu niższa niż w regionie. Na przełomie czterech lat 2010-2013 stopa bezrobocia w Polsce zwiększyła się o 1,0 pkt. proc. W odniesieniu do 2006 r. na Warmii i Mazurach zaznaczył się większy spadek wartości tego wskaźnika, który w regionie wynosił on 1,9 pkt proc. w kraju –1,4 pkt. proc.

Województwo warmińsko-mazurskie, charakteryzuje się najwyższym w kraju natężeniem bezrobocia. Od lat powiaty z naszego województwa znajdują się na liście dziesięciu o największym wskaźniku stopy bezrobocia w Polsce. W 2010 r. w grupie tej znalazły się trzy powiaty – piski (31,5%), braniewski (30,9%) i bartoszycki (30,0% - przy średniej w kraju wynoszącej 12,4%). W latach następnych ich liczba wzrosła do pięciu – do grupy tej dołączyły powiaty węgorzewski i kętrzyński. W grudniu 2013 r. z dziesięciu powiatów o najwyższej wartości tego wskaźnika, aż sześć to powiaty naszego województwa (obok wymienionych dodatkowo powiat elbląski).

Od 2010 r. stopniowo zwiększa się dystans między wskaźnikiem stopy bezrobocia charakteryzującym województwo warmińsko-mazurskie, a obliczanym średnio dla kraju. I tak np. wskaźnik stopy bezrobocia w regionie był wyższy od krajowego w 2010 r. o 7,6 pkt proc., w grudniu 2011 r. o 7,7 pkt. proc., a w 2012 r. o 7,9 pkt proc. W 2013 roku, różnica pomiędzy wartością stopy bezrobocia dla kraju, a wartością stopy dla województwa wzrosła do 8,3 pkt. proc., a więc ukształtowała się na poziomie z 2009 r.. W 2006 r. bazowym dla monitoringu całego dokumentu dystans między obu wskaźnikami wynosił 8,8 pkt. proc.

Wykres 35. Tendencje w kształtowaniu się wskaźnika stopy bezrobocia w subregionach na tle województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2013

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych GUS

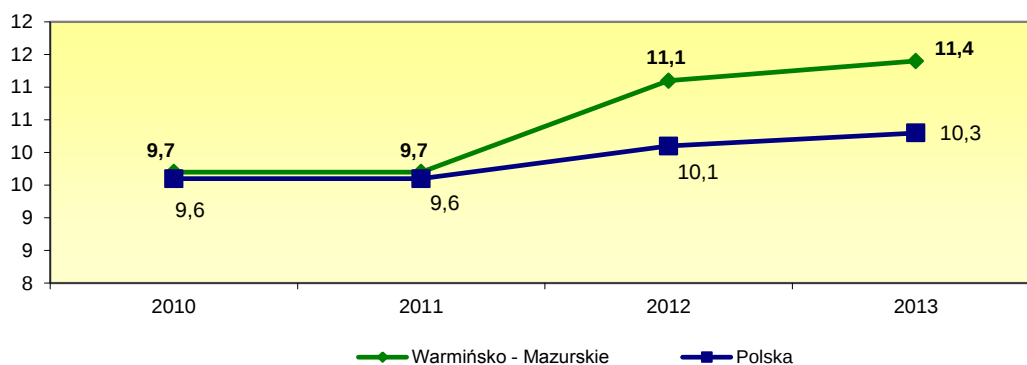
W województwie warmińsko-mazurskim odnotowuje się duże zróżnicowanie przestrzenne w natężeniu bezrobocia. Rozpiętość między najniższym (8,5% w Olsztynie) i najwyższym (powiat braniewski 32,9%) wskaźnikiem stopy bezrobocia w województwie, wynosiła na koniec 2013 roku 24,4 pkt proc. Duże zróżnicowanie widać również pomiędzy poszczególnymi subregionami w regionie. W subregionie elbląskim wartości wskaźnika zbliżone są do średniej wojewódzkiej, natomiast w subregionie ełckim w całym okresie objętym monitoringiem kształtują się na poziomie wyższym niż w regionie. Najlepiej sytuacja przedstawia się w subregionie olsztyńskim, gdzie wskaźnik stopy bezrobocia kształtuje się od 18,2% w roku 2010, do 19,6% w 2013 roku.

Dane dotyczące stopy bezrobocia uzyskane w Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) różnią się od wskaźnika stopy bezrobocia rejestrowanego, co wynika z różnic metodologicznych w obliczaniu tego wskaźnika³⁵.

Analizując stopę bezrobocia według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności można zauważyć mniejszy dystans pomiędzy jej wartością w kraju i regionie niż w przypadku stopy bezrobocia rejestrowanego. W 2010 i 2011 roku różnica ta wynosiła 0,1 punktu procentowego, w 2012 roku – 1,0 punkt procentowy, w 2013 roku – 1,1 punktu procentowego.

W okresie od 2010 do 2013 roku, wskaźnik stopy bezrobocia na podstawie BAEL w regionie warmińsko-mazurskim wykazał większą dynamikę wzrostu niż miało to miejsce w kraju, bowiem wzrost w regionie wynosił 1,7 pkt proc., w kraju 0,7 pkt proc. Zupełnie odwrotną zależność obserwowaliśmy w latach 2006-2009 gdzie wskaźnik stopy bezrobocia wykazywał tendencje spadku i tak w regionie na przestrzeni czterech lat wynosił 7,4 pkt proc., w kraju 5,6 pkt proc.

Wykres 36. Tendencje w kształtowaniu się wskaźnika stopy bezrobocia wg BAEL w województwie warmińsko-mazurskim na tle kraju w latach 2010-2013

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych GUS

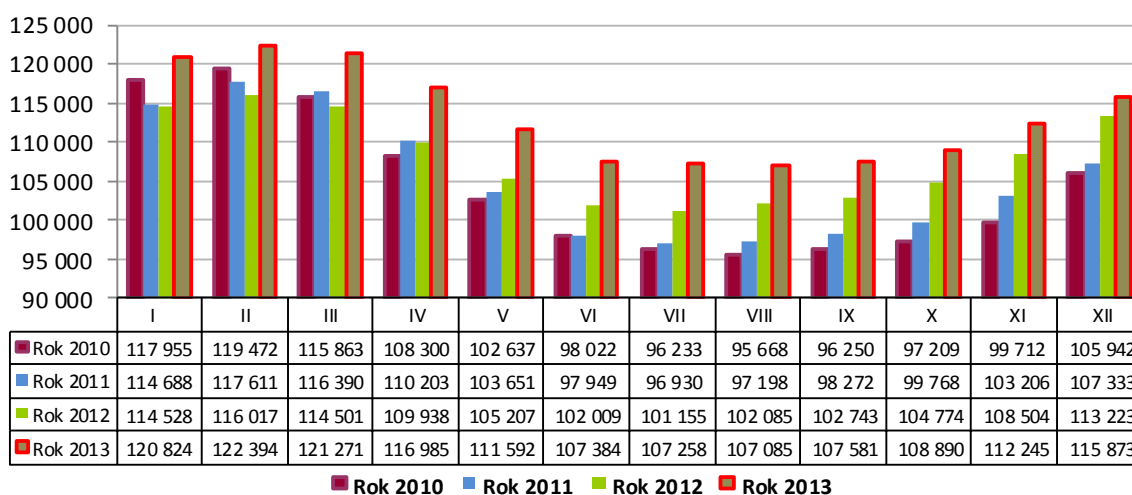
³⁵ Badanie BAEL-u ujawnia się grupę osób, które wprawdzie nie pracują, są – według deklaracji – zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia, ale pracy nie poszukują, czyli w rzeczywistości należą do kategorii biernych zawodowo, natomiast w urzędach pracy kwalifikowane są jako osoby bezrobotne. Z drugiej strony część zarejestrowanych bezrobotnych nie jest zainteresowana podjęciem pracy (wg. BAEL bierni zawodowo), bądź pracuje w szarej strefie (wg. BAEL kwalifikowani jako pracujący natomiast w urzędach pracy rejestrowani jako bezrobotni). Bezrobotnymi w rozumieniu BAEL (Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności) będą osoby w wieku 15-74 lata, które jednocześnie spełniają trzy warunki: w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi, aktywnie poszukiwały pracy i były gotowe podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym. Za bezrobotnego uważa się również osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ oczekiwały na podjęcie pracy wcześniej umówionej (nie dłużej niż trzy miesiące) i były gotowe tę pracę podjąć.

Poziom bezrobocia

W czasie całego okresu monitorowania w województwie warmińsko-mazurskim utrzymywała się tendencja wzrostu poziomu bezrobocia. Wzrost w tym okresie wyniósł 9 931 osób, tj. 9,4%. Zupełnie odwrotny trend panował w latach 2006-2008, kiedy to poziom bezrobocia w regionie zmniejszył się o 31,5% (40 154 osoby). W ostatnim roku, tj. 2009, poziom bezrobocia, w stosunku do roku poprzedniego, wzrósł jednak o 21 761 osób, tj. o 24,9%.

W analogicznych okresach w Polsce obserwowany był odpowiednio w latach 2010-2013 – wzrost liczby bezrobotnych o 10,4% (tj. o 203,2 tys. osób), pomiędzy 2006-2009 rokiem – spadek o 18,0% (416,7 tys. osób).

Wykres 37. Bezrobocie rejestrowane w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2010-2013

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie sprawozdania MPiPS 01

Napływ

W obecnym okresie monitorowania 2010-2013 w urzędach pracy w całym województwie zarejestrowało się 584 494 osób. Jest to spadek o 14 976 osób, tj. o 2,5 % w porównaniu do lat 2006-2009. Najmniej nowych bezrobotnych przybyło do rejestrów urzędów pracy w 2012 roku – 138 512 osób, to jest o 25 744 osób mniej (o 15,7%) do 2010 roku, kiedy to zarejestrowała się największa liczba bezrobotnych.

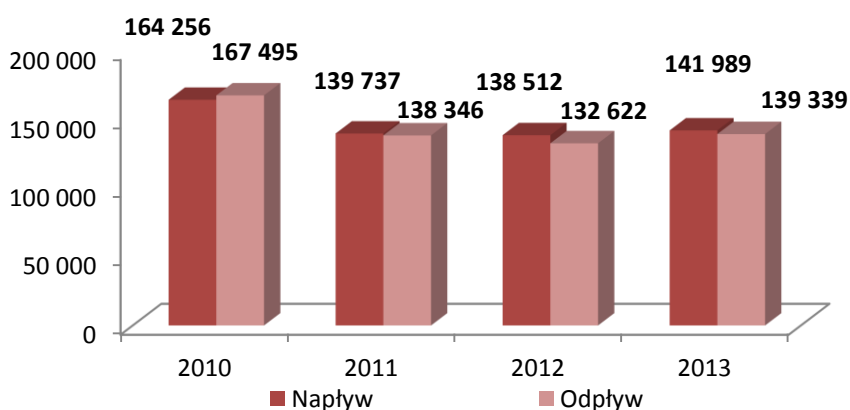
Największą grupę, w strukturze napływających do bezrobocia tworzyły osoby, które zarejestrowały się kolejny raz. Ich udział w ogólnym napływie, w poszczególnych latach, przedstawiał się następująco: w 2010 roku – 84,1%, w 2011 roku – 84,9%, w 2012 roku – 83,2%, w 2013 roku – 84,6%. Wśród osób tych, w zależności od okresu uczestnicy aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu (tj. prac interwencyjnych, robót publicznych, szkoleń, prac społecznie użytecznych, staży i przygotowania zawodowego w miejscu pracy), stanowią grupę od 15,7% do 27,0%.

Odpływ

Łącznie na przestrzeni czterech lat z rejestrów bezrobotnych wyłączono w całym województwie 577 802 osoby, z czego w 2013 roku – 139 339 bezrobotnych, o 16,8% (28 156 osób) mniej niż w roku 2010. W porównaniu do poprzedniego okresu monitorowania liczba osób, które zostały wyrejestrowane z urzędów pracy w regionie była mniejsza o 63 397 osób tj. o 9,9%.

Najczęściej wskazywaną przyczyną wyrejestrowania z ewidencji bezrobotnych jest podjęcie pracy. W latach 2010-2013 z tego powodu wyłączono ogółem 252 716 osób, które stanowiły 43,7% wszystkich wyrejestrowanych. Blisko 24% odpływu (159 833 osoby) to bezrobotni, którzy nie potwierdzili gotowości do podjęcia pracy. W ogólnej liczbie osób wyłączonych z ewidencji urzędów pracy stanowili oni: w 2010 roku – 28,2%, w 2011 roku – 31,6%, w 2012 -27,0% i w 2013 – 23,7%.

Wykres 38. Odpływy i napływy do bezrobocia w latach 2010-2013

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

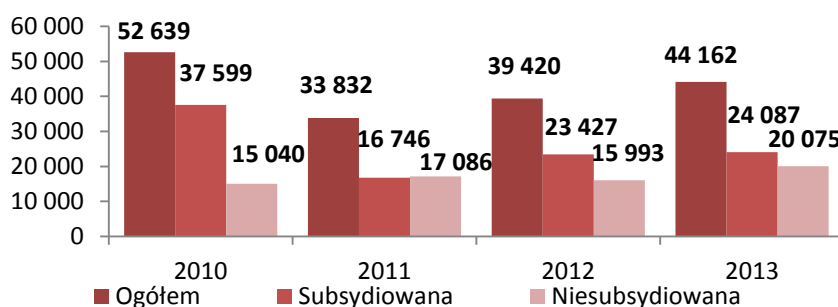
Wskaźnik płynności rynku pracy

W latach 2010-2013 zaznacza się tendencja wzrostowa wskaźnika płynności rynku pracy, wyrażającego się stosunkiem bezrobotnych, którzy podjęli pracę, do liczby nowo zarejestrowanych w ewidencji powiatowych urzędów pracy. W poszczególnych latach wskaźnik ten kształtował się na poziomie – 41,0% w 2010 roku, – 44,1% w 2011 roku, – 42,0% w 2012 roku, – 46,2% w 2013 roku. W perspektywie czterech lat, wartość tego wskaźnika wzrosła o 5,2 pkt proc. Odwrotną tendencję obserwowano w poprzednim okresie monitorowania Strategii, w którym wartość wskaźnika płynności rynku pracy zmniejszała się o 19,4 pkt. proc.

Oferty pracy

W omawianym okresie urzędy pracy pozyskały łącznie 170 053 oferty pracy, o 17,7% (36 540) mniej niż w latach 2006-2009. Najwięcej – 52 639 ofert pozostawało do dyspozycji publicznych służb zatrudnienia w 2010 roku, najmniej – 33 832 w 2011 roku.

Wykres 39. Oferty pracy pozyskane w latach 2010-2013

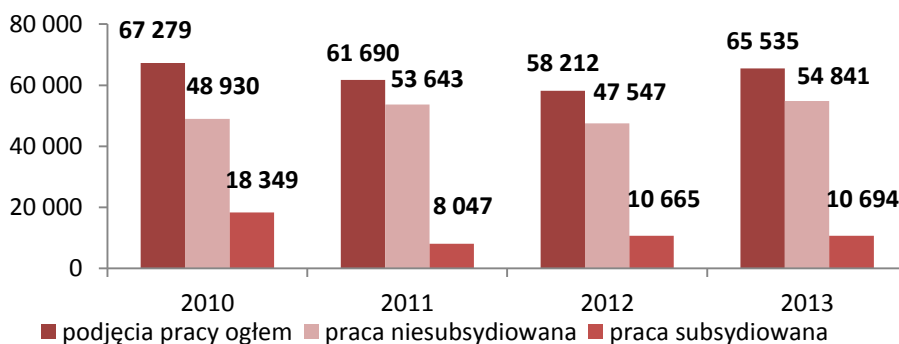
Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

Blisko 60% (101 859) wolnych miejsc pracy subsydiowanych było środkami Funduszu Pracy. Największy udział zatrudnienia subsydiowanego wśród ofert funkcjonujących w urzędach pracy w regionie, obserwowano w 2010 r. – 71,4%. W 2011 roku nastąpił ich znaczący spadek do poziomu 49,5%. W kolejnych latach wartość tego wskaźnika systematycznie rośnie do 54,5% w 2013 r.

Podjęcia pracy

W latach 2010-2013 w związku z podjęciem pracy, z rejestru bezrobotnych wyłączono ogółem 252 716 osób, co stanowiło 43,7% wszystkich wyrejestrowanych. Podobnie jak w latach 2006-2009 które obejmowały poprzedni okres monitoringu Strategii, był to najczęstszy powód opuszczania przez osoby bezrobotne ewidencji urzędów pracy. Biorąc pod uwagę cały okres realizacji Strategii obserwujemy, iż w pierwszych czterech latach liczba bezrobotnych podejmujących pracę jest większa o 7,3% (o 19 930 osób) niż w latach 2010-2013. W 2010 roku podjęcie pracy było powodem 40,2% ogółu wyrejestrowań, w 2011 – 44,6%, w 2012 roku wynosił 43,9%, natomiast w 2013 roku 47,0%. Na przestrzeni czterech lat liczba osób wyrejestrowanych z tego powodu, zmniejszyła się o 1 744 osoby (z 67 279 osób w 2010 roku do 65 535 w 2013 roku).

Wykres 40. Podjęcia pracy przez bezrobotnych w latach 2010-2013

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01. Obliczenia własne

Na obserwowany spadek liczby bezrobotnych podejmujących pracę, przekłada się głównie zmniejszenie liczby osób podejmujących pracę subsydiowaną. W perspektywie czterech lat, liczba ta spadła o 41,7% (o 7 655 osoby). W tym samym okresie liczba osób znajdujących zatrudnienie nie współfinansowane środkami Funduszu Pracy zwiększyła się o 12,1% (5 911 osób). Odwrotne tendencje obserwowaliśmy w latach 2006-2009. W okresie tym liczba podjęć pracy niesubsydiowanej spadła o 35,4% (23 654 osoby), zaś liczba bezrobotnych podejmujących pracę subsydiowaną, w tym samym okresie, wzrosła o 19,2% (2 289 osób).

Staża zawodowe

Liczba bezrobotnych, korzystających z tego instrumentu usług rynku pracy zmniejszyła się w ciągu czterech lat z 16 349 osób w 2010 roku, do 9 493 osób w 2013 roku (spadek o 6 856 osób, tj. 41,9%). Ogółem, w ramach tej formy w całym województwie zaktywizowano 39 026 bezrobotnych. Osoby odbywające staż stanowiły, w tym okresie 30,1% ogółu zaktywizowanych bezrobotnych. W poszczególnych latach ich udział w ogólnej liczbie skierowanych na aktywne formy kształtował się następująco: w 2010 roku – 32,6%, w 2011 roku – 22,5%, w 2012 roku – 29,8% i w 2013 roku – 31,3%.

W strukturze wydatków z Funduszu Pracy, stypendia stażowe stanowiły 280 527,0 tys. zł. środków przeznaczonych na aktywne formy w latach 2010-2013. W okresie 2006-2009 na ten cel przeznaczono 212 921,2 tys. zł.

W porównaniu do poprzedniego okresu monitoringu Strategii liczba osób objętych stażami zawodowymi zmniejszyła się w regionie o 9,2% (3 944 osoby). Zwiększył się natomiast odsetek osób zaktywizowanych w ten właśnie sposób z 26,0% do 30,1%.

Przygotowanie zawodowe dorosłych

W latach 2010-2013 w ramach tej formy zaktywizowano zaledwie 390 bezrobotnych. Bardzo widoczna jest tendencja spadku liczby osób korzystających z tej formy aktywizacji ze 190 osób w 2010 roku do 82 osób w 2013 roku. Dla porównania w okresie czterech lat, za jakie odbywał się pierwszy monitoring Strategii, przygotowanie zawodowe dorosłych rozpoczęło 11 340 osób. Od 2006 do 2008 odnotowywano wzrost liczby uczestników tej formy. W 2009 roku nastąpił natomiast jej znaczący spadek (z 4 447 osób w 2008 roku do 446 osób), który wynikał głównie ze zmian w przepisach prawnych.

W latach 2010-2013 na przygotowanie zawodowe dorosłych wydatkowano 5 717,8 tys. zł. Dla porównania w latach 2006-2009 w regionie przeznaczono na ten cel kwotę – 47 994,2 tys. zł.

Podsumowanie

Stopa bezrobocia

W województwie warmińsko-mazurskim lata 2010-2013 były kontynuacją rozpoczętego w poprzednim okresie monitorowania, systematycznego wzrostu wartości stopy bezrobocia, z 16,8% w 2008 roku do 21,7% w 2013 roku. W odniesieniu do 2010 roku stopa bezrobocia zwiększyła się o 1,7 pkt proc. na koniec grudnia 2013 roku.

Poziom bezrobocia

Od 2008 roku utrzymuje się tendencja wzrostu poziomu bezrobocia (wzrost o 28 453 osoby, tj. o 32,5%). Niemniej, na koniec obecnego okresu monitoringu (tj. roku 2013), wskaźnik poziomu bezrobocia był niższy (spadek o 11 701 osób, tj. o 9,2%) niż na początku poprzedniego okresu (tj. roku 2006).

Napływ do bezrobocia

W latach 2010-2013 liczba bezrobotnych ukształtowała się pod wpływem spadku napływu oraz napływu w porównaniu do lat 2006-2009. W obecnym okresie monitorowania 2010-2013, w urzędach pracy w całym województwie warmińsko-mazurskim zarejestrowało się 584 494 osób. Jest to spadek o 2,5% w porównaniu do poprzedniego okresu monitoringu obejmującego lata 2006-2009. Dynamika spadku nowo rejestrujących się bezrobotnych, biorąc, pod uwagę lata 2010-2013, jest niższa w kraju niż na Warmii i Mazurach (odpowiednio 10,9% i 13,6%).

Odpływ do bezrobocia

W tym samym okresie (2010-2013) z rejestrów bezrobotnych wyłączono w całym regionie 577 802 osoby. W odniesieniu do sytuacji jaka miała miejsce w latach 2006-2009, liczba osób które zostały wyrejestrowane z urzędów pracy była mniejsza o 9,9%. Podkreślić należy, że w perspektywie czterech lat (2010-2013) dynamika zmniejszenia liczby bezrobotnych wyrejestrowywanych z ewidencji bezrobotnych w Polsce, wynosząca 9,8% była znacznie niższa niż w województwie, gdzie ukształtowała się na poziomie 16,8%. Najczęściej wskazywaną przyczyną „odpływu” jest podjęcie pracy. W latach 2010-2013 z tego powodu wyłączono ogółem 252 716 osób, które stanowiły 43,7% wszystkich wyrejestrowanych. (w poprzednim okresie monitoringu 272 646 osób – 42,5%).

Wskaźnik płynności rynku pracy

W okresie obecnego monitorowania obserwujemy systematyczny wzrost wskaźnika płynności rynku pracy – z 41,0% do 46,2%. W perspektywie czterech lat, wartość tego wskaźnika wzrosła o 5,2%. Zaznaczyć należy, że jest to trend odwrotny do poprzedniego okresu monitorowania Strategii, w którym wartość tego wskaźnika zmniejszyła się o 19,4 pkt proc.

Oferty pracy

Duża liczba osób, które podejmowały zatrudnienie w obecnym okresie monitorowania możliwa był m.in. dzięki ofertom wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej, pozyskanych przez powiatowe urzędy pracy. W omawianym okresie, do dyspozycji bezrobotnych pozostawały łącznie 170 053 oferty pracy, o 17,7% mniej niż w latach 2006-2009. W liczbie tej wliczone są także miejsca aktywizacji zawodowej, w tym staże oraz przygotowanie zawodowe dorosłych.

Staże i przygotowanie zawodowe w miejscu pracy

Liczba bezrobotnych, korzystających ze staży zawodowych zmniejszyła się w ciągu czterech lat z 16 349 osób w 2010 roku, do 9 493 osób w 2013 roku (spadek o 41,9%). Ogółem, w ramach tej formy w całym województwie warmińsko-mazurskim zaktywizowano 39 026 bezrobotnych. W porównaniu do poprzedniego okresu monitoringu Strategii liczba osób objętych stażami zmniejszyła się w regionie o 9,2%. Zwiększył się natomiast odsetek osób zaktywizowanych w ten właśnie sposób z 26,0% do 30,1%.

W latach 2010-2013 w ramach przygotowania zawodowego dorosłych zaktywizowano zaledwie 390 bezrobotnych. Bardzo widoczna jest tendencja spadku liczby osób korzystających z tej formy aktywizacji ze 190 osób w 2010 roku do 82 osób w 2013 roku. Dla porównania w okresie czterech lat, jakie odbywał pierwszy monitoring Strategii, przygotowanie zawodowe dorosłych rozpoczęło 11 340 osób. Od 2006 do 2008 odnotowywano wzrost liczby uczestników tej formy. W 2009 roku nastąpił natomiast jej znaczący spadek (z 4 447 osób w 2008 roku do 446 osób). Spadek ten był głównie wynikiem zmian w przepisach prawnych.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Bieżące opracowanie jest drugim raportem okresowym, który podsumowuje działania podjęte w celu realizacji założeń zapisanych w *Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w województwie warmińsko- mazurskim do 2020 roku*. Raport ten obejmuje okres czteroletni- lata 2010-2013, jednakże nawiązuje również do wyników poprzedniego monitoringu (za lata 2006-2009).

Ze względu na odległy horyzont czasowy, założenia *Strategii* przyjęły duży stopień ogólności przy wskazywaniu działań, które powinny zostać podjęte w celu jej realizacji. Jednakże założono, iż cel wiodący dokumentu zostanie osiągnięty poprzez:

- ✓ wzrost zatrudnienia i osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia do poziomu 54-56%,
- ✓ zmniejszenie dystansu do krajowego poziomu zatrudnienia i bezrobocia,
- ✓ ograniczenie bezrobocia do 51-54 tys. osób oraz wskaźnika stopy bezrobocia do 10-12%.

W założeniach strategicznych zaplanowano wysoką dynamikę **wzrostu wskaźnika zatrudnienia- średniorocznie o 0,8 pkt. proc.** W okresie ośmioletnim (2006-2013) wartość wskaźnika zwiększyła się o 2,8 pkt proc. Najwyższą wartość wskaźnik zatrudnienia na Warmii i Mazurach osiągnął w 2010 r. (48,5%), najniższą w 2006 r. – 44,1% (różnica 4,4 pkt proc.). Dodatkowo, biorąc pod uwagę lata 2006-2013 to do 2010 roku zauważyć można było systematyczny spadek dystansu między wartością wskaźnika w kraju a regionem.

Analizując średnioroczną dynamikę spadku i wzrostu wskaźnika zatrudnienia w latach 2006-2013 należy zauważyć, iż wskaźnik ten może być trudnym do osiągnięcia na poziomie założonym w *Strategii*.

W celu realizacji założeń *Strategii* zaplanowano do osiągnięcia **wysoką dynamikę spadku stopy bezrobocia** o ponad 1,2 pkt. procentowego rocznie oraz **średnioroczny spadek poziomu bezrobocia** o 6%.

Analizując okres ośmioletni (2006-2013) można zauważyć, iż rynek pracy województwa warmińsko- mazurskiego w znacznym stopniu ulegał wpływom sytuacji makroekonomicznej panującej w Europie. Kryzys światowy przyniósł w 2009 r. wzrost liczby bezrobotnych również w naszym regionie. Pomimo, iż na koniec 2013 roku poziom bezrobocia w województwie był niższy o 9,2% niż w roku rozpoczynającym monitoring *Strategii*, to jednak nie osiągnął on poziomu z 2008 roku, kiedy to liczba bezrobotnych była najmniejsza.

Podobne tendencje obserwujemy również w przypadku wskaźnika stopy bezrobocia. Największy wzrost nastąpił w 2009 roku, kiedy omawiany wskaźnik zwiększył się o 3,4 pkt. proc. wynosząc 20,2% w regionie. Na przestrzeni 2006 i 2013 roku stopa bezro-

bocia zmniejszyła o 1,9 pkt proc. Niestety pomimo tego, że stopa bezrobocia zachowuje podobne trendy zmian zarówno w Polsce jak i województwie, to Warmińsko-Mazurskie od wielu lat charakteryzuje się najwyższą jego wartością. W 2013 roku stopa bezrobocia wyniosła 21,7% w regionie, natomiast w kraju 13,4%, osiągając największy dystans pomiędzy wartościami wynoszący 8,3 pkt. proc.

Analizując dane dotyczące stopy oraz poziomu bezrobocia w okresie 2006-2013 należy zauważyć niekorzystne tendencje panujące na rynku pracy. O ile w latach 2006-2008 odnotowywano spadek zarówno liczby osób bezrobotnych, jak i stopy bezrobocia, tak okres od przełomowego 2009 roku, wykazywał negatywne tendencje dotyczące rynku pracy. Jeżeli zostaną one utrzymane, można spodziewać się trudności w osiągnięciu zakładanych w Strategii wskaźników.

Przeprowadzony monitoring działań założonych w Strategii Zatrudnienie i Rozwoju Zasobów Ludzkich w województwie warmińsko-mazurskim do 2020 roku i analiza danych pozwoliła na sformułowanie następujących **wniosków**:

- ❖ Efektywność zatrudnieniowa jest uwarunkowana nie tylko działaniami publicznych służb zatrudnienia, ich aktywnością, współpracą z innymi aktorami rynku pracy, ale przede wszystkim sytuacją gospodarczą kraju i regionu. Niemniej jednak, prowadzona polityka rynku pracy, może łagodzić skutki wynikające ze spowolnienia gospodarczego.
- ❖ Dzięki podejmowanym inicjatywom oraz zawiązywanym partnerstwom pomiędzy szeregiem aktorów rynku pracy, udało się stworzyć platformę współpracy oraz wymiany doświadczeń, wypracować propozycje projektów gospodarczych, które pozwoliły na stworzenie nowych miejsc pracy. Jednakże należy zwrócić uwagę, iż pomimo wzrostu liczby zawiązanych partnerstw, mały jest odsetek podpisanych umów/ porozumień z pracodawcami, którzy mają znaczący wpływ na kształtowanie lokalnego rynku pracy.
- ❖ Podmioty ekonomii społecznej są uzupełnieniem systemu wsparcia i pomocy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W związku z czym istotne jest wdrożenie i doskonalenie systemu wsparcia ekonomii społecznej w regionie, poprawa efektywności podmiotów tego sektora, jak również wzrost świadomości na temat ekonomii społecznej (w tym poprzez promocję dobrych praktyk).
- ❖ W obliczu zmian zachodzących na rynku pracy (starzenie się społeczeństwa; zwiększający się stopień aktywności zawodowej kobiet; wzrost zapotrzebowania na usługi poza tradycyjnymi godzinami pracy), konieczne jest podjęcie działań zapewniających zwiększenie efektywności i elastyczności rynku pracy (elastyczne formy zatrudnienia).
- ❖ W poprzednim okresie monitoringu (2006-2009) realizacja zakładanych w Strategii wskaźników była zadowalająca, utrzymana na planowanym poziomie. Światowy kryzys gospodarczy odbił się w znacznym stopniu na gospodarce Warmii i Mazur, która skutki spowolnienia gospodarczego odczuła w większym stopniu niż reszta

kraju. Od 2010-2011 roku sytuacja w zakresie rynku pracy i wyników makroekonomicznych w województwie warmińsko- mazurskim uległa stagnacji lub w wielu przypadkach pogorszeniu. Negatywne determinanty wpływające na spowolnienie gospodarcze regionu odzwierciedlenie znalazły w pogorszającej się sytuacji na rynku pracy: wzrost liczby osób bezrobotnych, wzrost stopy bezrobocia czy też spadek wskaźnika zatrudnienia.

- ❖ Pomimo trudniej sytuacji społeczno- gospodarczej regionu, w okresie objętym monitoringiem odczuwalne były również pozytywne tendencje dotyczące m.in.: rozbudowy systemu wsparcia inwestorów; inwestycji w edukację (podniesienie standardów kształcenia uczniów oraz kształcenia kadry); czy też sukcesy związane z rozwojem społeczeństwa informacyjnego. Należy również zauważyć, iż w województwie warmińsko- mazurskim w okresie objętym monitoringiem spadł procentowy udział osób młodych do 25 roku życia w ogólnej strukturze bezrobotnych, co wskazuje na poprawę sytuacji tej grupy osób.

Rekomendacje:

Zmieniająca się sytuacja społeczno- gospodarcza, otoczenie prawne, nowy okres programowania, skłaniają do tego, aby w przyszłym roku (2015) przeprowadzić ewaluację i aktualizację *Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w województwie warmińsko- mazurskim do 2020r.* pod kątem nowych wyzwań, bazując na zaktualizowanej Strategii Rozwoju Społeczno- gospodarczego województwa warmińsko- mazurskiego oraz uwzględniając zadania związane z realizacją nowych programów, w tym RPO.

Załącznik 1

Wskaźniki³⁶ do osiągnięcia w trakcie realizacji Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku

Priorytet	Wskaźniki	Lata							
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Priorytet 1 <i>Wzrost zatrudnienia</i>	Wskaźnik zatrudnienia (stan na koniec IV kw.)	44,1%	46,3%	48,3%	48,2%	48,5%	47,4%	46,0%	46,9%
	Wskaźnik aktywności zawodowej (jw.)	51,0%	51,5%	52,0%	52,7%	53,8%	52,8%	51,6%	51,6%
Priorytet 2 <i>Kształcenie i wychowanie dla zatrudnienia i integracji społecznej</i>	Współczynnik skolaryzacji brutto:								
	Zasadnicze szkoły zawodowe (wiek 16-18 lat)	15,4	16,4	17,0	17,4	17,2	16,9	16,3	b.d.
	Licea ogólnokształcące (wiek 16-18 lat)	50,4	52,1	53,1	54,6	56,7	57,2	56,9	b.d.
	Szkoły zawodowe i ogólnozawodowe (wiek 16-18 lat)	46,3	41,9	40,5	41,8	42,5	42,7	42,6	b.d.
	Szkoły policealne (wiek 19-21 lat)	16,1	15,6	19,0	16,5	18,1	18,6	19,1	b.d.
	Liczba instytucji kształcenia ustawicznego (placówki i centra kształcenia ustawicznego)	61	63	68	73	71	84	88	92
	Liczba osób dorosłych uczestniczących w kształceniu ustawicznym	bd	bd	bd	bd	24 845	41 374	35 447	30 943
	Wyniki egzaminów zewnętrznych potwierdzających kwalifikacje (po ZSZ)	64,1%	82,0%	74,0%	83,6%	78,0%	83,2%	82,5%	81,4%
	Wyniki egzaminów zewnętrznych potwierdzających kwalifikacje (po technikum)	b.d.	50,0%	48,0%	55,7%	59,0%	64,8%	63,6%	65,7%
Priorytet 3 <i>Efektywna organizacja rynku pracy</i>	Liczba agencji zatrudnienia	25	28	35	45	53	74	90	100
	Liczba instytucji szkoleniowych, które dokonały wpisu do RIS	90	37	48	64	121	81	82	95
	Liczba Centrów Aktywizacji Zawodowej	0	0	0	5	14	1	0	0
	Liczba Lokalnych Punktów Informacyjno-Konsultacyjnych	0	0	0	7	4	0	0	0
	Liczba spółdzielni socjalnych	5	1	1	3	5	7	10	30

³⁶ Do potrzeb monitoringu autorzy *Strategii* stworzyli listę podstawowych wskaźników służących określeniu w sposób syntetyczny wpływu długoterminowej realizacji *Strategii*. Lista tych wskaźników miała charakter otwarty, dlatego też dla potrzeb monitoringu częściowo zostały one zmienione, a lista została poszerzona o wskaźniki, które odzwierciedliły zmiany, zachodzące na regionalnym rynku pracy. Wszystkie wskaźniki zostały opisane w poszczególnych częściach Raportu.

Priorytet 4 <i>Równość szans do zatrudnienia</i>	Liczba osób w wyodrębnionych grupach bezrobotnych								
	Długotrwale bezrobotni	84 060	61 481	44 228	47 945	51 808	56 158	59 093	63 186
	Bezrobotni do 25 roku życia	27 086	18 780	18 189	24 322	22 992	23 000	22 993	22 234
	Bezrobotni powyżej 50 roku życia	22 288	20 261	17 570	21 669	22 038	22 912	24 615	27 677
	Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	41 175	34 510	27 971	31 570	29 858	31 508	32 239	34 595
	Niepełnosprawni	3 760	3 564	4 165	5 268	5 319	5 628	5 843	6 536
	Udział % w ogólnej liczbie osób bezrobotnych								
	Długotrwale bezrobotni	65,9%	62,1%	50,6%	43,9%	48,9%	52,3%	52,2%	54,5%
	Bezrobotni do 25 roku życia	21,2%	19,0%	20,8%	22,3%	21,7%	21,4%	20,3%	19,2%
	Bezrobotni powyżej 50 roku życia	17,5%	20,5%	20,1%	19,8%	20,8%	21,3%	21,7%	23,9%
	Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	32,3%	34,9%	32,0%	28,9%	28,2%	29,3%	28,5%	29,8%
	Niepełnosprawni	2,9%	3,6%	4,8%	4,8%	5,0%	5,2%	5,2%	5,6%
Priorytet 5 <i>Aktywna i zintegrowana polityka w obszarze bezrobocia</i>	Stopa bezrobocia rejestrowanego	23,6%	18,7%	16,8%	20,2%	20,0	20,2	21,2	21,7
	Stopa bezrobocia wg BAEL	15,9%	10,5%	7,5%	8,5%	9,7%	9,7%	11,1%	11,4%
	Poziom bezrobocia	127 574	98 995	87 420	109 181	105 942	107 333	113 223	115 873
	Napływ do bezrobocia	147 567	140 673	142 223	169 007	164 256	139 737	138 512	141 989
	Odpływ z bezrobocia	170 903	169 252	153 798	147 246	167 495	138 346	132 622	139 339
	Wskaźnik płynności rynku pracy	53,4%	52,4%	44,0%	34,0%	41,0%	44,1%	42,0%	46,2%
	Oferty pracy	52 237	55 678	52 401	46 277	52 639	33 832	39 420	44 162
	Podjęcia pracy	78 836	73 757	62 582	57 471	67 279	61 690	58 212	65 535
	Stáže zawodowe	8960	9 739	9282	14 989	16 349	4 530	8 654	9 493
	Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy	2 747	3 700	4 447	446	190	58	60	82